

173781

**KARA HARP OKULU KÜTÜPHANESİ KOLEKSİYONUNUN KULLANIM
ANALİZİ: BİR KOLEKSİYON GELİŞTİRME ÖNERİSİ**

Ali Murat ÜNLÜ

173781

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2006

KABUL VE ONAY

Ali Murat Ünlü tarafından hazırlanan "Kara Harp Okulu Kütüphanesi Koleksiyonunun Kullanım Analizi: Bir Koleksiyon Geliştirme Önerisi" başlıklı bu çalışma, 20 Eylül 2006 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Lisansüstü, Eğitim, Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin Bilgi ve Belge Yönetimi Ana Bilim Dalı İçin Öngördüğü Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Yaşar Tonta (Başkan)

Doç. Dr. Nazlı Alkan

Doç. Dr. M. Emin KÜÇÜK (Danışman)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarını Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/ Raporum tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporumun sadece Hacettepe Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun ..... yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

06.06.2006

Ali Murat ÜNLÜ

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında bir çok kişinin emeği var. Emeği geçen herkese teşekkür borçluyum.

Danıőmanım sayın Doç. Dr. Mehmet Emin Küçük'e çalışma esnasındaki değerli katkıları ve yol göstericiliği için çok teşekkür ederim.

Çalışmanın merkezi olan Kara Harp Okulu Kütüphanesinin, Kütüphane ve Dokümantasyon Şube Müdürü değerli komutanım đ. Kd. Alb. Kadir etin'e göstermiş olduğu anlayıő ve vermiő olduğu büyük destek için çok teşekkür ederim.

Çalışmada toplanılan verilerin değerlendirmesi aşamasında yardımlarını esirgemediği için Yrd. Doç. Dr. Tefik Aytemiz'e çok teşekkür etmek istiyorum.

Sevgili Ayőegül ve Kevser'e bu çalışma esnasında yardım ve desteklerini esirgemedikleri için ne kadar teşekkür etsem azdır.

Sevgili aileme; bana olan inançları ve őimdiye kadar ki bütün emekleri için sonsuz teőekkürler.

ÖZET

ÜNLÜ, Ali Murat. Kara Harp Okulu Kütüphanesi Koleksiyonunun Kullanım Analizi: Bir Koleksiyon Geliştirme Önerisi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara, 2006.

Hiçbir kütüphanenin var olan tüm bilgi kaynaklarını bünyesinde bulundurması ve hizmete sunabilmesi olanaklı değildir. Bu nedenle bilgi merkezleri bilgi kaynaklarını sağlarken, sınırlı olan kaynaklarını kullanıcılarının gereksinimlerini en iyi biçimde sağlayacak koleksiyonları oluşturmak amacıyla kullanmak zorundadırlar. Kullanıcı gereksinimlerini karşılayan bir koleksiyonun oluşturulmasındaki en önemli koşul, kullanıcı gereksinimlerinin ve bilgi merkezinin içinde bulunduğu sistemin iyi tanınması ve tanımlanmasıdır. Bu da, bilgi merkezlerinde koleksiyon geliştirme politikasının bir sonucudur.

Bu çalışmanın temel amacı da Kara Harp Okulu Kütüphanesinin koleksiyon kullanım analizini yaparak, kullanıcı ve kütüphanenin çevresini tanımlayarak, koleksiyon geliştirme politikasının olmamasının yarattığı sorunları saptamak, elde edilen veriler doğrultusunda Kara Harp Okuluna yönelik bir koleksiyon geliştirme politikası oluşturmaktır. Çalışma Kara Harp Okulu ve kütüphanesi, kütüphane koleksiyonu ve kullanıcıları incelenerek gerçekleştirilmiştir. Araştırmamızda betimleme yöntemi kullanılmış, kullanım analizi yapılırken örnekleme yöntemi kullanılmış ve veri toplama tekniği olarak da Kara Harp Okulu öğretim elemanları ve öğrencilerine anket uygulanmıştır. Ayrıca öğretim elemanları, öğrenciler ve kütüphane yetkilileri ile görüşmeler yapılmıştır.

Araştırmanın temel hipotezi; “Kara Harp Okulu Kütüphanesinin mevcut bir koleksiyon geliştirme politikasının olmaması, koleksiyonun gelişimini ve kullanımını olumsuz etkilemektedir” şeklinde belirlenmiştir.

Araştırma sonunda, Kara Harp Okulu Kütüphanesi koleksiyonunun %37,70'inin hiç kullanılmadığı, koleksiyonun büyük oranda bağış materyaller ile oluştuğu ve bu bağış materyallerin kullanım oranının düşük olduğu, kütüphanede mevcut kitapların %85,97'sinin 2000 yılı ve öncesi basımlı olduğu ve koleksiyonun ivedilikle bir ayıklamadan geçirilmesi ve bu ayıklamanın rutin aralıklarla yapılması gerektiği, yeni sağlanan yayınların eski sağlanan yayınlara oranla daha fazla okunduğu, koleksiyondaki

kitapların okunma oranları ile dilleri arasında bir ilişki olmadığı sonuçlarına ulaşılmış ve hipotezlerimizin tamamı kanıtlanmıştır.

Anahtar Sözcükler

Koleksiyon geliştirme, koleksiyon yönetimi, Kara Harp Okulu Kütüphanesi

ABSTRACT

ÜNLÜ, Ali Murat. The Analysis of the Use of the Turkish Military Academy Library Collection: A Collection Development Proposal. Master Thesis. Ankara, 2006.

It is virtually impossible for a library to collect every kind of information since that exists and to make it available. Therefore, information center while acquiring data resources, have to use their limited financial resources appropriately in order to provide their users' needs as much as possible. While developing the most suitable collection for the users, the most important prerequisite is to know and identify the needs of its users and the system that is maintained in the information center. This is a result of a collection development policy that will be adopted by the information center.

The basic aim of this study is to form a collection development policy concerning the Turkish Military Academy through the data obtained by analysing the collection use in the abovementioned Academy, by defining the library environment and its users, by analysing the problems which stems from the absence of any collection development policy.

The basic hypothesis of this study has been identified as “ The absence of a collection development policy in the Turkish Military Academy has a negative effect on collection development and the use.

The research has made it clear that 37,70 per cent of the Turkish Military Academy Library collection is never being used; the collection is to a great extent made of donation the circulation of which is low; 85,97 per cent of the existing books in the library are 2000 or pre-2000; and an immediate weeding process is required and this weeding process should be done on a regular basis's; recently acquired books are being circulated at high percentage in comparison to the circulation of the dated books. Besides, it is concluded that there is no correlation between the circulation and the language in books are written. As a conclusion all our hypothesis are proved.

Key Words

Collection development, collection management, Turkish Military Academy

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ	
1.1. KONUNUN ÖNEMİ.....	1
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE PROBLEMİ.....	5
1.3. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ.....	6
1.4. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI.....	6
1.5. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ VE VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ.....	6
1.6. ARAŞTIRMANIN DÜZENİ.....	8
1.7. KAYNAKLAR.....	9
2. KARA HARP OKULU VE KARA HARP OKULU KÜTÜPHANESİ	
2.1. KARA HARP OKULUNUN TARİHÇESİ.....	10
2.2. KARA HARP OKULUNUN GENEL YAPISI.....	11
2.3. KARA HARP OKULUNUN GENEL AMACI.....	12
2.4. KARA HARP OKULUNUN ÖZEL AMACI.....	13
2.5. KARA HARP OKULU KÜTÜPHANESİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ...	13
2.6. KARA HARP OKULU KÜTÜPHANESİNİN VİZYONU, MİSYONU VE GENEL AMAÇLARI.....	14
2.7. KARA HARP OKULU KÜTÜPHANESİ'NİN KULLANICI SAYILARI VE KONU ALANLARI.....	15
2.8. KARA HARP OKULU KÜTÜPHANE KOLEKSİYONU.....	15
2.8.1. Kitap Koleksiyonu.....	15
2.8.2. Süreli Yayın Koleksiyonu.....	16
2.8.3. Görsel İşitsel Koleksiyon.....	16
2.8.4. Mevcut Elektronik Kaynaklar.....	17
2.9. KÜTÜPHANE BİNASI.....	18
2.10. PERSONEL.....	18
2.11. BÜTÇE.....	19
3. ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİNDE KOLEKSİYON GELİŞTİRME VE KOLEKSİYON YÖNETİMİ.	
3.1. KOLEKSİYON, KOLEKSİYON GELİŞTİRME VE KOLEKSİYON YÖNETİMİ KAVRAMLARININ TANIMI VE UNSURLARI.....	21
3.2. KOLEKSİYON GELİŞTİRME POLİTİKASI VE YARARLARI.....	24

3.2.1. Seçim.....	30
3.2.2. Sağlama.....	34
3.2.3. Ayıklama.....	38
3.2.4. Değerlendirme.....	42
3.2.4.1. Koleksiyon Değerlendirme Yöntemleri.....	45
3.3. Koruma.....	53
4. KULLANIM ANALİZİ VE İSTATİSTİKLER	
4.1. ÖRNEKLEM GRUBU.....	56
4.2. ÖDÜNÇ VERME ORANI ANALİZLERİ.....	62
4.2.1. Konu Numaralarına Göre Ödünç Verme Oranları.....	62
4.2.2. Basım Yılına Göre Ödünç Verme Oranları.....	63
4.2.3. Sağlama Yılına Göre Ödünç Verme Oranları.....	66
4.2.4. Dillere Göre Ödünç Verme Oranları.....	69
4.2.5. Sağlama Şekline Göre Ödünç Verme Oranları.....	71
4.3. KARA HARP OKULU KÜTÜPHANESİ BEŞ YILLIK KULLANICI, SAĞLAMA VE ÖDÜNÇ VERME İSTATİSTİKLERİ.....	74
4.3.1. Kara Harp Okulu Kütüphanesi Kullanıcı ve Kullanım İstatistikleri	74
4.3.2. Kara Harp Okulu Kütüphanesine Sağlanan Basılı Kaynaklar.....	76
4.3.3. Kara Harp Okulu Kütüphanesi Görsel İşitsel Materyal Kullanım İstatistikleri.....	77
4.3.4. Kara Harp Okulu Kütüphanesi Konulara Göre Ödünç Verme İstatistikleri	77
4.3.5. Kara Harp Okulu Kütüphanesi Elektronik Kaynak Kullanım Durumu.....	78
4.3.6. Kullanım Analizi Sonucu Kara Harp Okulu Kütüphanesi'nde Hiç Okunmayan Kitapların Konu Başlıklarına Göre Dağılımı	79
5. ÖĞRENCİ VE ÖĞRETİM ELEMANLARINA UYGULANAN ANKETLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ	
5.1. KARA HARP OKULU ÖĞRENCİLERİNİN KÜTÜPHANE KULLANIM AMAÇLARI.....	81
5.2. ÖĞRENCİLERİN KULLANDIKLARI KAYNAK TÜRLERİ.....	82
5.3. ÖĞRENCİLERİN DİL BECERİLERİ.....	83

5.4. ÖĞRENCİLERİN İLGİSİNİ ÇEKEN KONULAR.....	85
5.5. KÜTÜPHANE KOLEKSİYONUNUN GÜNCELİĞİ.....	86
5.6. KÜTÜPHANE KOLEKSİYONUNUN YETERSİZ YÖNLERİ.....	86
5.7. ÖĞRENCİLERİN ÖNERİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	88
5.8. ÖĞRETİM ELEMANLARININ KÜTÜPHANE KULLANIM AMAÇLARI.....	92
5.9. ÖĞRETİM ELEMANLARININA GÖRE KOLEKSİYONUN MÜFREDAT PROGRAMINI DESTEKLEME DURUMU.....	93
5.10. MEVCUT KOLEKSİYONUN ÖĞRETİM ELEMANLARININ AKADEMİK İLGİ ALANLARINA UYGUNLUĞU.....	93
5.11. ÖĞRETİM ELEMANLARINA GÖRE AKADEMİK KOLEKSİYONUN YETERSİZLİĞİNİN NEDENLERİ.....	94
5.12. ÖĞRETİM ELEMANLARI TARAFINDAN TERCİH EDİLEN MATERYAL TÜRLERİ	95
5.13 ÖĞRETİM ELEMANLARININ DİL BECERİLERİ	96
5.14. ÖĞRETİM ELEMANLARININ YAYIN SAĞLAMA TALEPLERİ.....	97
5.15. KOLEKSİYONUN AKTİF VE ETKİN KULLANIMI İÇİN ÖĞRETİM ELEMANLARI TARAFINDAN YAPILAN ÖNERİLER.....	97
5.16. ÖĞRETİM ELEMANLARININ KARA HARP OKULU KÜTÜPHANESİ DIŞINDAKİ KÜTÜPHANELERİ KULLANIMI	100
5.17. ÖĞRETİM ELEMANLARININ ÖNERİLERİ.....	102
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	
6.1. SONUÇ.....	105
6.2. ÖNERİLER VE KOLEKSİYON GELİŞTİRME POLİTİKASI.....	110
KAYNAKÇA.....	116
EK-1 SÜRELİ YAYIN LİSTESİ.....	120
EK-2 ÖĞRENCİLERİN KÜTÜPHANE KULLANIMI, İSTEK VE GÖRÜŞLERİN BELİRLENMESİ İÇİN ANKET.....	128
EK-3 ÖĞRETİM ELEMANLARININ KÜTÜPHANE KULLANIMI, İSTEK VE GÖRÜŞLERİN BELİRLENMESİ İÇİN ANKET	130
EK-4 BAĞIŞ MATERYAL İÇİN TEŞEKKÜR MEKTUBU ÖRNEĞİ	132
EK-5 KÜTÜPHANELERARASI MATERYAL ÖDÜNÇ VERME/FOTOKOPİ İSTEK FORMU.....	133

TABLOLAR LİSTESİ

		Sayfa No
Tablo 2.1	Üçüncü ve Dördüncü Sınıfta Okuyan Öğrencilerin Eğitim Gördüğü Bilim Dalları.....	11
Tablo 2.2	Kara Harp Okulu Bünyesinde Görev Yapan Personelin Mevcudu ve Akademik Unvan Durumu.....	12
Tablo 2.3	Dışarıdan Gelerek Kara Harp Okulunda Görev Yapan Personelin Mevcudu Ve Akademik Unvan Durumu	12
Tablo 2.4	2005-2006 Eğitim Öğretim Yılı Verilerine Göre Kara Harp Okulu'nun Kullanıcı Sayıları	15
Tablo 2.5	Kara Harp Okulu Kütüphanesi Mevcut Koleksiyonunun Konulara Göre Dağılımı	16
Tablo 2.6	KHO Kütüphanesi Koleksiyonunda Mevcut Görsel-İşitsel Materyallerin Dökümü	17
Tablo 2.7	Kara Harp Okulu Kütüphanesi Koleksiyonunda ki Görsel-İşitsel Materyallerin kullanımı İçin Mevcut Cihazların Dökümü	17
Tablo 2.8	Kara Harp Okulu Kütüphanesi'nde Bulunan Elektronik Kaynaklar ve Sağlama Şekilleri	17
Tablo 2.9	Kara Harp Okulu Kütüphanesi Koleksiyonsi İçin Yapılan 5 yıllık Harcamaların Yıl Yıl Dökümü	19
Tablo 4.1	Örneklem Grubu	57
Tablo 4.2	Konu Numaralarına Göre Ödünç Verme Oranları İçin Varyans Analizi Sonuçları	63
Tablo 4.3	Basım Yılına Göre Ödünç Verme Oranları İçin Varyans Analizi Sonuçları	64
Tablo 4.4	Sağlama Yılına Göre Ödünç verme Oranları İçin Varyans Analizi Sonuçları	67
Tablo 4.5	Dillere Göre Ödünç verme Oranları İçin Varyans Analizi Sonuçları	70
Tablo 4.6	Sağlama Şekline Göre Ödünç verme Oranları İçin Varyans Analizi Sonuçları	72

Tablo 4.7	Kullanıcı Kategorilerine Göre Kara Harp Okulu Kütüphanesinin Beş Yıllık Kullanım İstatistikleri	75
Tablo 4.8	Konularına göre 2001-2005 Yılları Arasında KHO Kütüphanesine Sağlanan Basılı Kaynaklar	76
Tablo 4.9	Türlerine Göre Kara Harp Okulu Kütüphanesine 2001-2005 Yılları Arasında Görsel-İşitsel Materyallerin Kullanım Sayıları	77
Tablo 4.10	Kara Harp Okulu Kütüphanesi 2001-2005 Yılları Arası Konulara Göre Ödünç Verme İstatistiği	78
Tablo 4.11	EBSCO HOST Academic Search Elite Veri Tabanına Ait 2001-2005 Yılı Kullanım İstatistikleri	79
Tablo 4.12	Hiç Okunmayan Kitapların Dağılımı	79
Tablo 5.1.	Kara Harp Okulu Öğrencilerinin Kütüphane Kullanım Amaçları ..	81
Tablo 5.2	Öğrencilerin Sık Kullandıkları Kaynaklar	83
Tablo 5.3	Öğrencilerin Dil Beceri Durumu	84
Tablo 5.4	Önem Sırasına Göre Öğrencilerin İlgilerini Çeken Konu Başlıklarının Dağılımı	85
Tablo 5.5	Kütüphanenin Koleksiyonunun Güncelliği İle İlgili Yanıtlar	86
Tablo 5.6	Kütüphane Koleksiyonunun Yetersiz Bulunan Yönlerinin Dağılımı	87
Tablo 5.7	Kara Harp Okulu Kütüphane Koleksiyonu'nda Mevcut Görsel-İşitsel Materyallerin Dağılımı	87
Tablo 5.8	Öğrencilerin Önerilerinin Dağılımı	89
Tablo 5.9	Öğretim Elemanlarının Kütüphane Kullanım Amaçları	92
Tablo 5.10	Kütüphane Koleksiyonunun Müfredatı Destekleyici Nitelikte Olup Olmadığına Verilen Cevaplar	93
Tablo 5.11	Mevcut Koleksiyonun Öğretim Elemanlarının Akademik İlgileri İçin Yeterli Olup Olmadığına İlişkin Verilen Cevaplar	94
Tablo 5.12	Mevcut Koleksiyonun Akademik İlgileri İçin Yeterli Olmamasının Nedenleri	94
Tablo 5.13	Öğretim Elemanlarının Kullanmayı Tercih Ettikleri Kütüphane Materyalleri	95
Tablo 5.14	Öğretim Elemanlarının Yabancı Dil Becerisi	96

Tablo 5.15	Yayın Sağlama Talebi ve Sağlama Talebi Olmayanların Nedenleri	97
Tablo 5.16	Kütüphane Koleksiyonunun Öğrenciler ve Öğretim Elemanları Tarafından Daha Aktif ve Etkili Kullanılması İçin Yapılan Öneriler	98
Tablo 5.17	Kara Harp Okulu Kütüphanesi Dışında Başka Kütüphane Kullandıysanız Sorusuna Verilen Yanıtlar	100
Tablo 5.18	Kara Harp Okulu Kütüphanesi Dışında Öğretim Elemanlarının Kullandığı Kütüphaneler	101
Tablo 5.19	Kara Harp Okulu Kütüphanesi Dışında Kullanılan Kütüphanelerin Kullanım Nedenleri	102
Tablo 5.20	Öneriler	103

ŞEKİLLER LİSTESİ

		Sayfa No
Şekil 3.1.	Koleksiyon Geliştirmenin Aşamaları	29
Şekil 3.2	Koleksiyon Analiz Yöntemleri	50
Şekil 4.1	Konu Numaralarına Göre Basım Yılları	58
Şekil 4.2	Konu Numaralarına Göre Sağlama Yılları	59
Şekil 4.3.	Konu Numaralarına Göre Diller	60

1. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. KONUNUN ÖNEMİ

Kütüphane bütçelerinin yetersizliği, yayın sayısındaki ve türündeki hızlı artış, artan kullanıcı talepleri, kütüphanecileri koleksiyon geliştirme üzerinde odaklanmaya zorlamaktadır. Öncelikle koleksiyonun güçlü ve zayıf yönlerinin belirlenmesi, kullanıcı gereksinimlerinin dikkate alınarak seçim yapılması ve istenilen materyalin sağlanması, koleksiyonda yer tutan ve kullanılmayan materyalin belirlenerek ayıklanması, kullanıcıların gereksinimlerini daha hızlı ve etkili karşılamak için kaynak paylaşımı ve diğer konularla ilgili olarak farklı kütüphanelerle işbirliği yapılması, varolan koleksiyonunun korunması, bu işlemlerin düzenli yürüyebilmesi ve standardizasyonu için gerekli politikaların oluşturulması ve bütçe çalışmalarının yapılması gerekmektedir. Kütüphanelerin oluşmasını sağlayan beş temel unsurdan biri koleksiyondur. Kütüphanelerin var olabilmesi ve etkili hizmetler verebilmesi, koleksiyonun nitelik ve niceliğine bağlıdır. Bu nedenle her kütüphanenin bağlı bulunduğu kurumun amaçlarını gerçekleştirmesine yardımcı olabilmesi için, hizmet verdiği kullanıcıların özelliklerine ve ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikte ve nicelikte bir koleksiyon oluşturması zorunludur. Bir araştırma kurumu olan üniversite kütüphanelerinin amaca uygun koleksiyon kurabilmeleri ve geliştirebilmeleri için, kurumun amaçlarını, hedeflerini, kullanıcı beklentilerini dikkate alan, planlı ve mantıklı bir biçimde oluşturulmuş, yazılı bir koleksiyon geliştirme politikası oluşturmaları gerekmektedir. Koleksiyon geliştirme politikası bütçenin sağlıklı bir biçimde kullanılmasını, koleksiyonun sistemli biçimde gelişmesini sağlayacak ve paranın boşa gitmesini engelleyecektir. Evans (2000, s. 15-16) koleksiyon geliştirmeyi hizmet verilen kullanıcı grubunun bilgi gereksinimlerini zamanında ve en ekonomik biçimde var olan yerel kaynaklar ve diğer kurumlardan karşılama süreci olarak tanımlarken, Kayaoğlu (1999, s.17) ise “koleksiyon geliştirme sistematik ve akılcı bir koleksiyon oluşturmak üzere kütüphanenin amaçları, kullanıcı ihtiyaçları ve eldeki kaynaklar gözetilerek seçim, sağlama, ayıklama, değerlendirme ve

koruma süreçlerine ve etkinliklerine ilişkin karar verme, planlama işlevi” olarak tanımlamaktadır.

Bu tanımlardan da anlaşıldığı gibi koleksiyon geliştirme çeşitli işlemleri içeren bir süreçtir. Bu süreçler, koleksiyonun güçlü ve zayıf yönlerinin belirlenmesi, kullanıcı gereksinimlerinin dikkate alınarak seçim yapılması ve istenilen materyalin sağlanması, koleksiyonda yer tutan ve kullanılmayan materyalin belirlenerek ayıklanması, kullanıcıların gereksinimlerini daha hızlı ve etkili bir biçimde karşılamak için kaynak paylaşımı ve diğer konularla ilgili olarak diğer kütüphanelerle işbirliği yapılması, var olan koleksiyonun korunması, bu işlemlerin düzenli yürüyebilmesi ve standardizasyonu için gerekli politikaların oluşturulması ve bütçe çalışmalarının yapılması olarak tanımlanabilir.

Gerek yurt dışında gerekse yurt içinde üniversite veya araştırma kütüphane koleksiyonlarının geliştirilmesini konu alan çeşitli araştırmalar yapılmış, yazılı koleksiyon geliştirme politikaları oluşturulmasının önemi değişik çalışmalarda belirtilmiştir (Hoffmann ve Wood, 2005; Johnson, 2004; Kayaoğlu, 1999; Köprülü, 1994).

Kara Harp Okulu Kütüphanesi gerek fiziksel kullanım alanı, gerek kullanıcı, gerek koleksiyon gerekse personel açısından Türk Silahlı Kuvvetlerinin en büyük kütüphanesi olarak, yeni binasında 27 Eylül 1999 yılında hizmet vermeye başlamıştır. Kara Harp Okulu Kütüphanesi 3.600 m² bir alanda, 4 subay, on bir sivil memur ve sayıları dönemlere göre değişen er ve erbaş ile hizmet vermektedir (*Kara Harp Okulu Web Sayfası* 2006).

Kütüphanede 77.960 kitabın bulunduğu genel koleksiyon, 200’ün üzerinde derginin bulunduğu süreli yayın koleksiyonu, yaklaşık 3.500 materyalin yer aldığı görsel işitsel koleksiyon, Kara Kuvvetleri Komutanlığı mensubu olarak yüksek lisans ve doktora yapan bütün personelin tezlerinin yer aldığı bir tez koleksiyonu ve çevrimiçi veri tabanlarına erişimi mümkün kılan elektronik koleksiyon bulunmaktadır. Kara Harp Okulu Kütüphanesi lisans ve lisans üstü öğrencileri, subay, astsubay ve sivil memur

olmak üzere toplam 4.750 kullanıcıya hizmet vermektedir (*Kara Harp Okulu Web Sayfası* 2006).

Kara Harp Okuluna dolayısı ile Kara Harp Okulu Kütüphanesine verilen önem her geçen gün artmaktadır, bunun göstergesi kütüphaneye ayrılan bütçeden de belli olmaktadır. Materyal alımı için 2004 yılında kütüphaneye ayrılan bütçe 43.130 YTL iken, 2005 yılında materyal alımı için kütüphaneye 200.000 YTL bütçe tahsis edilmiştir. Rakamdan da anlaşıldığı gibi bütçede %400'ün üzerinde bir artış görülmektedir. Bu da Kara Kuvvetleri Komutanlığının Kara Harp Okulu ve Kütüphanesine verdiği önemin gün geçtikçe arttığını göstermektedir.

Ülkemizde ordunun farklı bir yeri, orduda nitel ve nicel ağırlığı nedeniyle Kara Kuvvetlerinin özel bir konumu, Kara Kuvvetleri Komuta Kademesini yetiştiren Kara Harp Okulunun ağırlıklı bir işlevi bulunmaktadır. Mezunları sadece subay olarak mezun olmamakta, aynı zamanda sistem mühendisliği diploması da almaktadır. Kara Harp Okuluna askerî liselerden gelmeyen öğrenciler, sivil liselerden ve üniversite sınavıyla alınmaktadır. Kara Harp Okulunda askerlik bilim ve sanatının gerektirdiği donanımı sağlamak için verilen derslerin yanında, başta mühendislik bilimleri olmak üzere diğer derslerin ve genel kültür ağırlıklı ders, kurs ve seminerlerin ağırlığı da okuldaki kütüphanenin nitelik ve işlevi açısından önem arz etmektedir.

Kütüphanenin fiziki yapısı, kitap ve gör-ışit materyal adedi, elektronik ortamda ulaşılan eser sayısı ve kütüphaneden yararlanan kullanıcı sayısı göz önüne alınırsa, verilen hizmetin önemi daha iyi anlaşılmaktadır. Bu koşullarda hizmet veren bir kütüphanenin koleksiyonunu oluştururken hassas olması gerekmektedir. Kullanıcısının kendine has özellikleri olan bir grup olduğunu göz önünde bulundurarak, koleksiyonunu bu yönde geliştirme yoluna gitmelidir. Bu aşamada da elindeki eserlerin kullanım durumunu tespit etmeli, kullanıcısının soru ve sorunlarının neler olduğunu iyi saptamalıdır. Bu yönde koleksiyon geliştirme politikasını belirlemelidir.

Bilgiyi güncel ve ihtiyaca cevap verebilecek şekilde sağlayıp elde tutmak gittikçe önem kazanmakta ve bir o kadar da zorlaşmaktadır. İçinde bulunduğumuz bilgi

çağında bilgi akışı bir süreklilik arz etmektedir. Bu sürekliliğe ayak uydurabilmek için bilim merkezi olarak adlandırabileceğimiz üniversitelerimizin ve Kara Harp Okulu gibi dengi kurumların da kendilerini donanımlı kılmaları gerekmektedir. Bunun temelinde de kurumların bilgi merkezi olarak adlandırabileceğimiz kütüphaneleri vardır. Kütüphaneler bu konuda öncelikle kullanıcılarının ilgi alanlarını belirleyerek, gereksinim duydukları materyali saptamaları ve koleksiyonlarını güncelleştirmeleri gerekir. İlgi alanlarının belirlenmesi için koleksiyonda yer alan eserlerin kullanım istatistikleri saptanmalı en çok kullanılan eserlerin neler olduğu, kullanılmayan eserlerin neler olduğu belirlenmeli (basılı ve elektronik ortamda) ve buna göre bir koleksiyon geliştirme politikası oluşturulmalıdır.

Kara Harp Okulu Kütüphanesinin genel koleksiyonunun bulunduğu bölümde geleceği düşünmek bir yana, şu anda dahi yer açısından büyük sıkıntı yaşanmaktadır. Koleksiyon sürekli olarak artmakta ve buna bağlı olarak ayıklama yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Bu sıkıntının giderilmesi için koleksiyonda kullanılan ve kullanılmayan, kopya sayısı fazla olan materyalin saptanması, bu materyalin ayıklanarak koleksiyondan çıkarılması ya da depolarda muhafaza edilmesi gerekmektedir. Kara Harp Okulu Kütüphanesi personel açısından da sorun yaşamaktadır. Mevcut personel nitelik ve nicelik olarak yetersiz kalmaktadır. On bir olan mevcut sivil personel sayısı ile kütüphanenin vardiyalı olarak mesai dışında da hizmet verdiği göz önünde bulundurulduğunda, hizmet kalitesinde düşüş yaşanmaktadır. Mevcut on bir personelin içerisinde kütüphanecilik veya Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü mezunu personelin olmaması büyük sıkıntılar yaşanmasına neden olmaktadır. Artan koleksiyonun teknik işlemlerinin mesleki eğitim almamış mevcut personel ile yapılması ancak özverili bir çalışma ile mümkün olmaktadır. Bütçenin iyi kullanılabilmesi, emek ve zamandan tasarrufun sağlanabilmesi için kullanılmayan, ihtiyaç ve ilgi duyulmayan konu alanlarının ve yayınların saptanarak sağlama aşamasında göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Bu sıkıntıların da ortaya konularak giderilebilmesi, bilgi çağında daha iyi ve kaliteli hizmetler verilebilmesi için bir kütüphane koleksiyon geliştirme politikasının oluşturulması kaçınılmaz bir gereklilik olarak görülmektedir.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE PROBLEMİ

Bu araştırmanın amacı Kara Harp Okulu Kütüphanesinin koleksiyon kullanım analizini yaparak, koleksiyon geliştirme politikasının olmamasının yarattığı sorunları saptamak, elde edilen veriler doğrultusunda Kara Harp Okuluna yönelik bir koleksiyon geliştirme politikası oluşturmaktır. Bu politikanın oluşturulması için;

- Kara Harp Okulunun amaç, ilke ve genel yapısının belirlenmesi
- Kara Harp Okulu Kütüphanesi mevcut koleksiyonunun kullanım analizinin yapılması
- Kara Harp Okulu Kütüphanesi kullanıcılarının istek, ihtiyaç ve eğilimlerinin belirlenmesi gerekmektedir.

Belirtilen amaca ulaşabilmek için, araştırma kapsamında aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Kara Harp Okulu Kütüphanesinin bir koleksiyon geliştirme politikasının olmaması, kütüphane koleksiyonunun gelişimini ve koleksiyonunun kullanımını nasıl etkilemektedir?
- Bütün konu numaralarında okunma oranı aynı mıdır?
- Mevcut koleksiyonda hiç kullanılmayan yayınların oranı nedir?
- Yayınların basım yılı ile okunma oranları arasında bir ilişki var mıdır?
- Yayınların koleksiyona sağlanma yılı ile okunma oranları arasında bir ilişki var mıdır?
- Yayınların dilleri ile okunma oranları arasında bir ilişki var mıdır?
- Yayınların sağlanma şekli ile okunma oranları arasında bir ilişki var mıdır?
- Mevcut koleksiyon kullanıcıların ilgi alanlarına hitap edebilmekte midir?
- Mevcut koleksiyon öğretim elemanlarının akademik gereksinimlerini karşılayabilmekte midir?
- Mevcut koleksiyon müfredat programını destekleyebilmekte midir?

1.3. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ

Bu sorulara bağılı olarak hipotezimiz de, “Kara Harp Okulu Kütüphanesinin mevcut bir koleksiyon geliştirme politikasının olmaması, koleksiyonun gelişimini ve kullanımını olumsuz etkilemektedir” şeklinde belirlenmiştir. Alt hipotezlerimiz ise şunlardır:

- Bütün konu numaralarında okunma oranları birbirinden farklıdır.
- Mevcut koleksiyonda kullanılmayan kaynakların oranı fazladır.
- Koleksiyona yeni sağlanan eserler eskilere oranla daha fazla okunmaktadır.
- Yayınların koleksiyona sağlanma yılı ile okunma oranları arasında ilişki vardır.
- Yayınların dilleri ile okunma oranları arasında bir ilişki yoktur.
- Yayınların sağlanma şekli ile okunma oranları arasında ilişki vardır.

1.4. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI

Araştırmamızın kapsamını Kara Harp Okulu Kütüphanesi ve Koleksiyonu oluşturmaktadır. Bu araştırmanın kapsamında, koleksiyondaki eserlerin kullanım istatistikleri saptanarak, eserlerin kullanım oranları belirlenmiştir. Bu oranlara göre koleksiyondan kullanılmayan eserlerin ayıklanması, koleksiyonun güncel ve kullanışlı hale getirilmesi için bir koleksiyon geliştirme model önerisi sunulmuştur. Koleksiyon ile ilgili olarak öğretim elemanları ve öğrencilere anket uygulanarak görüşleri alınmış, ayrıca görüşme yapılmıştır. Koleksiyonun kullanım alanının belirlenebilmesi için istatistikler dışında Kara Harp Okulu öğrencilerinin ders programları da incelenmiştir. Elde edilen bütün bu veriler doğrultusunda bir koleksiyon geliştirme politikası oluşturulmuştur.

1.5. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ VE VERİ TOPLAMA TEKNİKLERİ

Araştırmada betimleme yöntemi kullanılmıştır. Kaptan (1995, s. 59) betimleme yöntemini şöyle tanımlamıştır:

olayların, objelerin, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların ne olduğunu betimlemeye, açıklamaya çalışan incelemelerdir. Bunlar nedir? sorusuna cevap bulmaya yöneliktir. Bununla mevcut durumlar, koşullar,

özellikler aynen ortaya konmaya çalışılır. Betimleme araştırmaları, mevcut olayların daha önceki olay ve koşullarla ilişkilerini de dikkate alarak, durumlar arasındaki etkileşimi açıklamayı hedefler.

Araştırma kapsamında, veri toplama tekniği olarak Kara Harp Okulunda görevli 40 öğretim elemanına ve 227 öğrenciye anket uygulanmıştır. Anket sonuçları SPSS® PC Sürüm 13.0 paket programı ile değerlendirilmiştir. Ayrıca öğretim elemanları, öğrenci ve kütüphane yetkilileri ile görüşme yapılmıştır.¹

Koleksiyon içerisinden koleksiyonu temsil edebilecek 1069 kitap konu başlıklarına göre oransız tabakalı örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Örnekleme uzayında her bir tabakaya (konu başlığına) eşit seçilme olasılığı verilerek ve seçilen örneklem yerine konmaksızın uygulanan örnekleme yöntemine “Oransız Tabakalı Örnekleme” adı verilir (ıngı, 1994, s.16). Bu şekilde uygulanan örnekleme yönteminin doğal bir sonucu olarak, alınan örneklem içerisinde her bir tabaka (konu başlığı) birbirine yakın sayılarda örnek içermiştir. Ancak, mevcut koleksiyonda konu başlıkları birbirinden oldukça farklı sayı ve oranlarda kitap içermektedir. Bu nedenle, örneklemin mevcut koleksiyonu daha sağlıklı bir şekilde temsil etmesini sağlamak amacı ile, örnekleme alınan her bir kitaba mevcut koleksiyon içerisindeki oranına göre ağrlıklar verilmiş ve tüm analizler bu ağrlıklara göre yapılmıştır. Örneklemin seçiminde öncelikle her bir kitaba bir numara verildiği bir çerçeve oluşturulmuştur. Çerçeve tüm kitle birimlerinin yazılı olduğu bir listedir. Çerçeve oluşturulduktan sonra rastgele sayılar tablosundan yararlanılarak 1069 adet farklı isimde kitap örneklem olarak seçilmiştir. Örnekleme numaraları seçilirken rastgele sayılar tablosundan bir sayı seçilmiş, bu sayının sağından 4 basamaklı sayılar sırasıyla seçilerek örneklem birimleri seçilmiştir. Bu şekilde seçilen örneklem üzerinde kitapların ödünç alınma (okunma) oranları hesaplanarak bu oranların kitabın konu numarası, basım yılı, sağlama yılı, dili ve sağlama şekline göre farklılık gösterip göstermediği, yani okunma oranlarının bu faktörlerden etkilenip etkilenmediği ANOVA testleri yardımı ile belirlenmiştir.

---

¹ K. Çetin, Kişisel Görüşme, 16 şubat 2006; Ö. Baykara, Kişisel Görüşme, 17 şubat 2006; K. Yılmaz, Kişisel Görüşme, 3 Nisan 2006

1.6. ARAŞTIRMANIN DÜZENİ

Bu araştırma altı bölümden oluşmaktadır:

Birinci Bölümde, araştırma konusunun önemi, araştırmanın amacı, problemi, hipotezi, kapsamı ve veri kaynakları, araştırmada kullanılan yöntem ve veri toplama teknikleri, araştırma düzeni ile yararlanılan kaynaklar hakkında bilgi verilmektedir.

İkinci Bölümde, Kara Harp Okulunun, Kara Harp Okulu Kütüphanesinin tarihçesi ve mevcut durumu, amaçları ve ilkeleri, mevcut öğretim elemanı kadrosu, Kara Harp Okulu Kütüphanesi kullanıcı grubu, koleksiyonu, bina, personel ve bütçesi açısından incelenmektedir.

Üçüncü Bölümde, koleksiyon, koleksiyon geliştirme, koleksiyon yönetimi kavramları tanımlanarak, koleksiyon geliştirme unsurları, koleksiyon geliştirme politikası ve yararları, koleksiyon geliştirme işlemleri olan seçim, sağlama, ayıklama, koleksiyonun değerlendirilmesi, koleksiyon değerlendirme yöntemleri ve koruma hakkında bilgi verilmektedir.

Dördüncü Bölümde, Kara Harp Okulu Kütüphanesi Koleksiyonunun içeriği, eserlerin konulara göre dağılımı, kullanılan ve kullanılmayan eserler ile kullanılan eserlerin kullanım istatistikleri yorumlanmaktadır.

Beşinci Bölümde araştırmamız kapsamında öğretim elemanları ve öğrencilere uygulanan anketler değerlendirilmektedir.

Altıncı Bölüm araştırmamızda elde edilen veriler ışığında oluşturulan sonuç ve önerilere ve araştırma sonucunda elde edilen teorik ve istatistiksel verilere dayanarak hazırlanan Kara Harp Okulu Kütüphanesi Koleksiyon Geliştirme Politikası'na ayrılmıştır.

Tezin sonunda kaynakça ile eklere de yer verilmiştir.

1.7. KAYNAKLAR

Araştırma için gerekli bilgilere ulaşabilmek amacıyla literatür taraması yapılmıştır. Tarama için “collection development”, “koleksiyon geliştirme”, “collection management” ve “koleksiyon yönetimi” anahtar kelimeleri kullanılarak, basılı ve elektronik ortamdaki ulusal ve uluslararası yayınlar taranmıştır. Aşağıda tarama yapılan kaynakların listesi verilmiştir.

EbscoHost Veritabanı: Academic Search Premier ve ERIC (Online Edition)

Library and Information Science Abstracts (1995-2003)

ProQuest Veritabanı (1995-2005)

Social Science Citation Index (Online Edition 2003)

Türkiye Bibliyografyası (1990-)

Türkiye Makaleler Bibliyografyası (1995 – 2003)

Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni (1952 – 1986)

Türk Kütüphaneciliği (1987 – 2005)

Koleksiyon geliştirme ve yönetimi konusunda yayınlanmış kitaplara erişmek için Bilkent, Hacettepe, Ankara, ODTÜ ve Gazi Üniversitelerinin Kütüphaneleri'nin katalogları taranmıştır. Ayrıca koleksiyon geliştirme konusunda yeni yayımlanmış veya yeni basımı yapılmış kitaplara ulaşmak için çevrimiçi yayıncı katalogları (Amazon, Barnes and Nobles) taranarak, çeşitli kitap künyelerine erişilerek sipariş verilmiştir.

Google ve Alta Vista arama motorlarında konu ile ilgili tarama yapılmış, IFLA ve ALA'nın web sayfaları incelenmiştir. Araştırma raporunun yazımında Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından hazırlanmış olan; Tez ve Rapor Yazım Yönergesi kullanılmıştır.

2. BÖLÜM

KARA HARP OKULU VE KARA HARP OKULU KÜTÜPHANESİ

Bu bölümde Kara Harp Okulunun, tarihçesi, genel yapısı, genel amacı, ilkeleri, özel amaçları ve görevleri hakkında bilgi verilmektedir. Ayrıca tezimizin ana konusunu oluşturan Kara Harp Okulu Kütüphanesinin genel amaçları, mimarisi, bütçesi, kullanıcı grubunun ve koleksiyonun nitel ve nicel özellikleri ve personeli hakkında bilgi bu bölümde yer almaktadır. Bu amaçla Kara Harp Okulunun eğitim programında yer alan konu alanları, Kara Harp Okulu Kütüphanesinin kullanıcı sayıları ve grupları, kütüphane koleksiyonunda yer alan materyal türleri (basılı, görsel-işitsel, elektronik), sayıları ve konulara göre dağılımı ayrıntılı olarak belirtilmektedir.

2.1. KARA HARP OKULUNUN TARİHÇESİ

“XIX. yüzyılın başlarında bilim ve teknolojiye sağlanan gelişmeler, askerî alana da yansarak harp sanatına yeni boyutlar kazandırmıştır. Osmanlı İmparatorluğu da bu gelişmelere ayak uydurmak, yeni oluşturulan ordunun subay ihtiyacını karşılamak, topçu ve istihkam subayı yetiştirmek için, İstanbul Eyüp'te 1795'de Mühendishane-i Berri Hümayunu açmış, 1826 yılında geleneksel askerî yapının temeli sayılan “Yeniçeri Ocağı'nı” kaldırmıştır. Yenileşme çabalarının devamı olarak, II. Mahmut'un fermanı ile 1834 yılında kurulması çalışmalarına başlanan Mekteb-i Harbiye, 1 Temmuz 1835'de Maçka'da tören ile eğitim ve öğretime başlamıştır. Mektebi-i Harbiye ilk mezunlarını 1841 yılında vermiştir. 1845 yılında askerî liselerin kurulması ve aynı yıl yapılan program geliştirme çalışmaları sonucunda Harbiye, eğitim süresi dört yıl olan bir yüksek okul niteliği kazanmıştır. 1 Temmuz 1920 tarihinde Ankara'da Abidin Paşa Köşkü'nde “Harp Okulu” olarak eğitim ve öğretime başlamıştır. Lozan Antlaşması'nın imzalanmasından sonra Harp Okulu, tekrar İstanbul'a taşınarak eğitim ve öğretimine İstanbul'da devam etmiştir” (*Kara Harp Okulu Web Sayfası* 2006).

“Harp Okulu, 25 Eylül 1936 tarihinde Ankara'ya nakledilerek yeni yapılmış olan binasında eğitimine başlamıştır. İki yıl olan eğitim süresi 1948 yılında üç yıl, 1963 yılında iki yıl, 1971 yılında üç yıl, 1974 yılında dört yıl olarak düzenlenmiştir” (*Kara Harp Okulu Web Sayfası* 2006).

“Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde, 11 Mayıs 2000 tarihinde kabul edilen ve 17 Mayıs 2000 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Harp Okulları Kanunu ile Kara Harp Okulu "yüksek öğretim kurumları" içerisinde "üniversiteler" ile birlikte sayılmıştır” (*Kara Harp Okulu Web Sayfası 2006*).

2.2. KARA HARP OKULUNUN GENEL YAPISI

“Kara Harp Okulunun eğitim öğretim süresi, dört yıldır. Bir eğitim ve öğretim yılı, her biri on beş veya on altı hafta haftalık iki yarı yıldan oluşmaktadır. "Sınıf geçme sistemi" uygulanmaktadır. Dört yıllık lisans öğretim ve eğitimini tamamlayanlar, "Teğmen" rütbesi ile mezun olarak sistem mühendisliği lisans diploması almaktadırlar. 1974 - 1991 yılları arasında makine, inşaat, elektrik/elektronik, yönetim/işletme bölümlerinde lisans düzeyinde eğitim veren Kara Harp Okulu, 1991 - 1992 eğitim öğretim yılından itibaren sistem mühendisliği programına aşamalı olarak geçmiş bulunmaktadır. 1998 - 1999 eğitim öğretim yılından itibaren sistem mühendisliği akademik programı, öğrencilerin ilgi sahalarına ve askerî meslek sınıflarının ihtiyaçlarına yönelik ihtisaslaşmayı sağlayacak şekilde yeniden düzenlenerek, birinci sınıflarda uygulanmaya başlanmıştır. Yeniden düzenlenen sistem mühendisliği akademik programına göre öğrenciler, üçüncü sınıftan itibaren tercihlerine ve askerî meslek sınıflarına göre; işletme, endüstri, elektrik/elektronik, inşaat ve makine bilimsel dallarına ayrılmaktadır” (*Kara Harp Okulu Web Sayfası 2006*).

Üçüncü ve dördüncü sınıfta öğrenim gören 1700 öğrencinin eğitim gördüğü dallar Tablo 2.1’de yüzdeleriyle belirtilmektedir.

Tablo 2.1. Üçüncü ve Dördüncü Sınıfta Okuyan Öğrencilerin Eğitim Gördüğü Bilim Dalları

BÖLÜM	ÖĞRENCİ SAYISI	ORANI (%)
İşletme	360	21.1
Endüstri	359	21.1
Elektrik-Elektronik	386	22.7
İnşaat	453	26.6
Makine	142	8.3
TOPLAM	1700	%100

“Kara Harp Okulu kendi bünyesinde bulunan 184 (subay) ve Kara Harp Okulu dışından gelen 29 sivil ve asker öğretim elemanı olmak üzere, toplam 213 öğretim elemanı ile eğitim öğretim faaliyetlerini sürdürmektedir” (*Kara Harp Okulu Web Sayfası* 2006).

Kara Harp Okulu’nda görev yapan 184 personelin akademik unvan durumu Tablo 2.2’de, dışarıdan gelerek ders veren 29 sivil ve asker akademik personelin unvan durumları Tablo 2.3’de verilmektedir.

Tablo 2.2. Kara Harp Okulu Bünyesinde Görev Yapan Personelin Mevcudu ve Akademik Unvan Durumu

	Profesör	Doçent	Doktora	Doktora Devam	Yüksek Lisans	Yüksek Lisans Devam	Lisans	Toplam
Toplam	-	1	14	34	74	19	42	184
Oran	-	%0,54	%7.60	%18.48	%40.22	%10.33	%22.83	%100

Tablo 2.3. Dışarıdan Gelerek Kara Harp Okulunda Görev Yapan Personelin Mevcudu Ve Akademik Unvan Durumu

BÖLÜMLER	Prof.	Doç. Dr.	Yad.Doç. Dr.	Dr.	Öğe.Ele.	TOPLAM
Üniversiteler	2	4	4	-	-	10
Kamu Kurum/ Kuruluşları	-	-	-	1	1	2
Askerî Kurumlar	-	-	-	2	2	4
Serbest Çalışanlar	-	-	-	-	3	3
Emekli Personel	1	-	-	2	7	10
TOPLAM	3	4	4	5	13	29

2.3. KARA HARP OKULUNUN GENEL AMACI

“Kara Harp Okulunun genel amacı; 4.1.1961 tarihli ve 211 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri, İç Hizmet Kanunu’nda belirtilen asker kişilerde bulunması gerekli niteliklere sahip, liderlik özellikleri gelişmiş, yeterli fiziki yeteneğe sahip, ilgili kuvvet komutanlığının ihtiyacına göre belirlenen bilim dallarında lisans eğitim ve öğretimini görmüş muvazzaf subay yetiştirmek ve ilgili kuvvet komutanlığının ihtiyaç duyması halinde lisansüstü eğitim ve öğretim sağlamaktır” (*Kara Harp Okulu Web Sayfası* 2006)..

2.4. KARA HARP OKULUNUN ÖZEL AMACI

“Yukarıda belirtilen Kara Harp Okulunun genel amaç ve ilkeleri doğrultusunda Kara Harp Okulunun özel amaçları 4 maddeden oluşmaktadır. Bu amaçlar;

1. Mezun olan her subaya, takım komutanı düzeyinde sevk ve idare yeteneği ile bölük timi ve tabur görev kuvveti çapında çeşitli sınıf ve silahların taktik kullanımı, lojistik ilkeleri, takımdan tugay seviyesine kadar muharebe destek ve muharebe hizmet destek sistemleri ile bu birlik karargahlarında görev esaslarını öğretmek ve daha ileri görevleri yapmaya temel olabilecek davranışlar kazandırmak,
2. Kara Harp Okulunda öğrencilere, Türk Silahlı Kuvvetlerinin çağdaş bilim esaslarına göre gelişmesine katkıda bulunabilecek; meslek ve sınıfları ile ilgili yayınları izleyecek düzeyde yabancı dil bilgisi kazandırmaya çalışmak,
3. Öğrencilere mensubu olmadıkları diğer kuvvetlerin özellikleri hakkında genel bilgi kazandırmak,
4. Öğrencilerin bedenlen, ruhen, ilmen ve fikren eğitilerek yeteneklerini geliştirmek ve güçlükler karşısında başarılı birer lider olarak yetiştirmek olarak belirtilmektedir” (*Kara Harp Okulu Web Sayfası* 2006).

2.5. KARA HARP OKULU KÜTÜPHANESİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Maçka’da 1835 yılında açılan Mektebi Harbiye’den itibaren taşındığı tüm şehirlerde kütüphane salonlarının olduğu çeşitli kaynaklarda belirtilmektedir (Kurtcebe ve Balıoğlu, 1991, s. 49; *Kara Harp*, 1973, s. 45). Kara Harp Okulu Kütüphanesi ilk olarak şu anda Anafartalar Taburu ve Okul Karargahının bulunduğu Atatürk Sitesinde konuşlanmıştır. 1980-1989 yılları arasında ise Dekanlık binası giriş katında bugün kafeterya olarak kullanılan 700 m²’lik bir alanda hizmet vermiştir. Bu yıllarda kütüphane koleksiyonu 12.000 civarında kitaptan oluşmakta idi ve 4 sivil memur 1 subay ile kütüphane faaliyetleri yürütülmüştür. Daha sonra 1989-1999 yılları arasında yine dekanlık binasında şu anda Savunma Bilimleri Enstitüsünün bulunduğu 5. katta 1450m²’lik bir alanda hizmet veren kütüphanede 18 sivil memur 1 subay görev yapmıştır. O yıllarda koleksiyon 30.000 kitaptan 56.000 kitaba çıkarılmıştır. Kütüphane 27 Eylül 1999 tarihinde bugün hizmet verdiği 13 Mart Sitesi içerisindeki binaya taşınmış bulunmaktadır.²

² Kara Harp Okulu Kütüphanesi tarihçesi hakkında ki bilgiler 24 yıldır kataloglama biriminde görev yapan sivil memur Osman Ünsal Pınar ile 18 Ocak 2006 tarihinde yapılan görüşmeden alınmıştır.

2.6. KARA HARP OKULU KÜTÜPHANESİNİN VİZYONU, MİSYONU VE GENEL AMAÇLARI

Kara Harp Okulu Kütüphanesinin vizyonu, “okuyucuya, istediği her bilgiyi, istediği anda, başka hiçbir bilgi merkezine gitmesine gerek kalmaksızın en hızlı şekilde ve eksiksiz olarak sunabilecek bir hizmet kalitesi ve koleksiyona sahip Türkiye’nin en iyi kütüphanesi olmak“ olarak tanımlanmaktadır.

Kara Harp Okulu Kütüphanesinin misyonu, ”Kara Harp Okulu personeli öğrencilere günümüz bilgi çağında yerlerini alabilmeleri için gerekli bilgi desteğini sağlamak bu bilgiyi gerek askerlik mesleği ve öğrencilerin dersleri gerekse de çok çeşitli alanlarda kendilerine yardımcı olacak yol gösterecek bir koleksiyonda toplayıp bu koleksiyonu muhafaza ederek personel ve öğrencinin kütüphane içinde ve dışında hizmetine sunmak” olarak tanımlanmaktadır.

Kara Harp Okulu Kütüphanesinin genel amaçları;

- Lisans, yüksek lisans, doktora yapan öğrencilerin bilgi gereksinimlerini karşılamak,
  - Üniversitenin öğrenci, akademik, idari tüm elemanlarının bilgi kaynaklarına erişimini olanaklı hale getirerek, entelektüel, toplumsal ve kültürel gelişimlerini desteklemek,
  - Kullanıcıların bilgi ihtiyaçlarını karşılamak için bazı durumlarda çevrede bulunan kurum ve kişilerle işbirliği yapmak,
  - Öğrencilerin ders dışındaki zamanlarını değerlendirmeleri için çekici bir merkez konumuna gelmek,
  - Akademik personel olarak hizmet veren personelle koordineli çalışarak bu önemli misyonu üstlenen personelin gereksinim duyduğu materyali koleksiyonunda bulundurmak,
  - Personele ve öğrenciye okumanın çekiciliğini anlatarak onların daha çok okumasını teşvik etmek,
  - Kütüphanenin sadece ders çalışılan bir yer değil kişinin kendini geliştirmesi için vazgeçilmez bir mekan olduğu fikrini kullanıcıya yerleştirmek,
-

- Herhangi bir konuda bilgiye ihtiyaç duyan personel ve/veya öğrenciye kütüphanenin, gitmesi gereken ilk merkez olduğu görüşünü kazandırmak, olarak tanımlanmaktadır (*Kara Harp Okulu Web Sayfası 2006*).

2.7. KARA HARP OKULU KÜTÜPHANESİ'NİN KULLANICI SAYILARI VE KONU ALANLARI

Kullanıcı sayılarının saptanmasında üniversitede tam zamanlı olarak çalışan personel (subay/astsubay/sivil memur) sayıları ile mevcut lisans ve yüksek lisans öğrencilerinin sayısı baz alınmaktadır. 2005-2006 Eğitim öğretim yılı verilerine göre Kara Harp Okulunun kullanıcı sayıları Tablo 4'te belirtilmektedir.

Tablo 2.4. 2005-2006 Eğitim Öğretim Yılı Verilerine Göre Kara Harp Okulunun Kullanıcı Sayıları

KULLANICI TÜRÜ	KULLANICI SAYISI	ORANI (%)
Lisans Öğrencisi	3.611	76.42
Yüksek Lisans Öğrencisi	113	2.39
Personel (subay/Astsubay/sivil memur.)	817	17.29
Öğretim Elemanı	184	3.89
TOPLAM	4.725	% 100

Tablo 2.4'de belirtilen verilere göre, Kara Harp Okulu Kütüphanesinin toplam kullanıcı sayısı 4.725'tir. Bu veriler ışığında, Kara Harp Okulu Kütüphanesi öğrenci sayısı olarak Türkiye'deki diğer 81 üniversite içerisinde 54. sırada yer almaktadır (<http://ogrenci.hacettepe.edu.tr/~b0344524/unogrencisayilari.htm>, 2006).

2.8. KARA HARP OKULU KÜTÜPHANE KOLEKSİYONU

Kara Harp Okulu Kütüphanesi Koleksiyonu basılı ve görsel işitsel materyal, elektronik kaynaklar, süreli ve askerî yayınlardan oluşmaktadır. Bu materyalin 5 yıllık kullanım istatistikleri ve materyalin nitelik ve nicelikleri ile ilgili bilgiler aşağıda ayrıntılı olarak açıklanmaktadır.

2.8.1. Kitap Koleksiyonu

Kara Harp Okulu Kütüphanesi koleksiyonunda toplam 77.960 kitap bulunmaktadır. Kitaplar Dewey Onlu Sınıflama Sistemine göre tasnif edilmektedir. Bu kitapların Dewey Onlu Sınıflama Sistemi esas alınarak konulara göre dağılımı Tablo 2.5'de gösterilmektedir.

Tablo 2.5. Kara Harp Okulu Kütüphanesi Mevcut Koleksiyonunun Konulara Göre Dağılımı

KONULAR	ÇEŞİT	ORAN	ADET	ORAN
000 (Genel Konular)	1.723	%4,72	4.193	% 5,37
100 (Psikoloji ve Felsefe)	1.274	%3,49	2.937	% 3,76
200 (Din ve Din Bilim)	286	%0,78	522	% 0,67
300 (Toplum Bilimleri)	11.294	%30,93	22.602	% 28,99
400 (Dil ve Dil Bilim)	1.954	%5,35	4.042	% 5,18
500 (Doğa Bilimleri ve Matematik)	1.819	%4,98	4.096	% 5,25
600 (Teknoloji)	5.228	%14,32	9.486	% 12,16
700 (Sanat)	885	%2,42	1.446	% 1,85
800 (Edebiyat ve Retorik)	6.037	%16,53	12.937	% 16,59
900 (Tarih ve Coğrafya)	6.020	%16,48	15.699	% 20,13
TOPLAM	36.520	% 100	77.960	% 100

Tablo 2.5 incelendiğinde Kara Harp Okulu Kütüphanesi koleksiyonunda en fazla sayıda kitabın 22.602 adet ve %29'luk toplam koleksiyona oranı ile 300 (toplum bilimleri) konu numarasında olduğu, bunu 15.699 adet ve %20'lik toplam koleksiyona oranı ile 900 (tarih ve coğrafya), 12.937 adet ve %16'lık toplam koleksiyona oranı ile 800 (edebiyat ve retorik) konu başlıklı kitapların izlediği, en az sayıda kitabın ise sırasıyla 522 adet (%0,67) ile 200 (din ve din bilimleri), 1.446 adet (%1.85) ile 700 (sanat) ve 2.937 adet (%3.76) ile 100 (psikoloji ve felsefe) konu numaralarında olduğu görülmektedir.

2.8.2. Süreli Yayın Koleksiyonu

Kara Harp Okulu Kütüphanesinde başlık olarak 203 adet süreli yayın bulunmaktadır. (süreli yayınların listesi Ek 1' de verilmektedir). Bu süreli yayınlardan, 46 adet Türkçe ve 18 adet yabancı dilde olmak üzere toplam 64 adet süreli yayın kütüphaneye düzenli olarak gelmektedir.

2.8.3. Görsel İşitsel Koleksiyon

Çeşitli formatlarda 3.135 adet görsel işitsel materyal mevcuttur, dökümü Tablo 2.6'da verilmektedir.

Tablo 2.6. Kara Harp Okulu Kütüphanesi Koleksiyonunda Mevcut Görsel-İşitsel Materyalin Dökümü

Materyal Türü	Adedi	Oranı (%)
Ses Kaseti	592	18.88
VHS Kaset	1.666	53.14
CD	517	16.49
DVD	360	11.48
TOPLAM	3.135	%100

Kara Harp Okulu Kütüphanesinde mevcut görsel işitsel materyalin dökümünü gösteren tablo 2.6 incelendiğinde kütüphanede en fazla sayıda mevcut görsel işitsel materyalin sırasıyla 1.666 adet (%53) ile VHS kaset, 592 adet (%19) ile ses kaseti olduğu, en az sayıda mevcut görsel işitsel materyalin ise sırasıyla 360 adet (%11) ile DVD ve 517 adet (%16) ile CD olduğu görülmektedir. Görsel işitsel materyal ağırlıklı olarak dil öğrenimine yönelik ve askerî konular ile ilgilidir. Ayrıca güncel filmler de DVD koleksiyonu içerisinde bulunmaktadır.

Mevcut görsel-ışitsel materyalin kullanımı için bulunan cihaz adedi 180 dir. Farklı türdeki 180 cihazın dökümü Tablo 2.7' de verilmiştir.

Tablo 2.7. Kara Harp Okulu Kütüphanesi Koleksiyonundaki Görsel-İşitsel Materyalin kullanımı İçin Mevcut Cihazların Dökümü

Cihaz Türü	Adedi	Oranı (%)
Televizyon	66	36.66
DVD Oynatıcı	45	25.00
VHS Oynatıcı	21	11.66
Bilgisayar	16	8.88
Walkman	16	8.88
CD-Man	16	8.88
TOPLAM	180	%100

2.8.4. Mevcut Elektronik Kaynaklar

Kütüphane dört adet elektronik kaynağa sahiptir. Bu elektronik kaynaklar ve sağlama şekilleri tablo 2.8' de verilmiştir.

Tablo 2.8. Kara Harp Okulu Kütüphanesinde Bulunan Elektronik Kaynaklar ve Sağlama Şekilleri

Elektronik Kaynak Adı	Sağlama Şekli
EBSCO Academic Search Premier	Ücretli
IEEE/ IEE	TÜBİTAK/ULAKBİM
Web Of Science Atıf İndexleri	TÜBİTAK/ULAKBİM
Engineering Village2	TÜBİTAK/ULAKBİM

EBSCO Academic Search Premier dışındaki elektronik kaynakların tamamına TÜBİTAK/ULAKBİM'in Ulusal Akademik Ağ hizmeti kapsamında erişilmektedir. "Academic Search Premier" elektronik kaynak aboneliği 2005 yılı sonunda başlamıştır. 2001 yılından 2005 yılı sonuna kadar "Academic Search Elite" elektronik kaynak olarak kullanılmıştır. Diğer veri tabanları 2006 yılı başından itibaren ilk defa kullanıma açılmıştır.

2.9. KÜTÜPHANE BİNASI

Kara Harp Okulu Kütüphanesi 3600m²' lik 5 katlı bir binada hizmet vermektedir. Binanın bodrum katında altı ayrı odadan oluşan kütüphane depoları bulunmaktadır. Giriş katı Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Şube Müdürlüğü ile ortak kullanılmaktadır bu katta tez ve projelerin bulunduğu bir salon kütüphaneye aittir. Kütüphanenin 1. katında personel ofisleri ile danışma eserlerinin ve süreli yayınların bulunduğu salon, Harp Akademilerinin kütüphanesine bağlantı sağlayan 7 bilgisayarlık bir laboratuvar ve fotokopi hizmetlerinin verildiği bir bölüm bulunmaktadır. Kütüphanenin 2. katında Yabancı Dil Eğitim Merkezi (YADEM) ve Görsel İşitsel koleksiyon bulunmaktadır. Bu amaçla hizmet veren 4 adet DVD ve Video İzleme Odası, koleksiyonun bulunduğu bir salon, walkman ve CD-man dinleme kabinleri, iki adet sorgu bilgisayar ve 16 bilgisayarlık bir internet laboratuvarı bulunmaktadır. Kütüphanenin 3. katında ise mevcut basılı koleksiyonunun yer aldığı okuyucu salonu bulunmaktadır. Bu katta öğrencilerin diz üstü bilgisayarları ile kablosuz internet erişimini sağlayan 2 adet blue tooth ve üç adet sorgu bilgisayar bulunmaktadır. Bina genelinde 550 kişilik oturma kapasitesi vardır.

2.10. PERSONEL

Kütüphanede 4 subay ve 11 sivil memur olmak üzere toplam 15 kişi görev yapmaktadır. Sadece 2 subay kütüphanecilik eğitimi almış olup, diğer subaylardan 1'i Alman Dili ve Edebiyatı, diğeri de İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümlerinden mezundur. Sivil memurlardan 1'i matematik bölümü, 1'i iki yıllık halkla ilişkiler bölümü mezunu, 8'i lise ve 1'i ilköğretim mezundur. Katalog bölümünde 2, ödünç verme biriminde vardiyalı olarak 6, sekreterlik biriminde 2 ve kütüphane mal sorumluluğunda 1 sivil

memur görev yapmaktadır. İki subay dışında Kütüphanecilik / Bilgi ve Belge Yönetimi eğitimi almış personel yoktur. Bu subaylardan 1'i Kütüphane ve Dokümantasyon Şube Müdürü, diğeri kütüphane subayı olarak görev yapmaktadır.

2.11. BÜTÇE

Kara Harp Okulu Kütüphanesinin geriye dönük beş yıllık harcamasına bakıldığında, 2005 yılı hariç, diğ er yıllarda koleksiyon için ayrılmış belli bir bütçesinin olmadığı görülmektedir. Bu dönemde yapılan harcamalar kantin gelirlerinden ve diğ er ödenek kalemlerinden yapılmıştır. Kitap, süreli yayınlar ve elektronik kaynaklar için 2005 yılında ödenek ayrılmıştır ve harcamalar bu ödenekten yapılmıştır. Yapılan harcamalar, kalemleri ve toplam harcama tutarları Tablo 2.9'da verilmiştir.

Tablo 2.9 Kara Harp Okulu Kütüphanesi Koleksiyonu İçin Yapılan 5 yıllık Harcamaların Yıllara Göre Dökümü

MATERYAL	2001	2002	2003	2004	2005	TOPLAM
TÜRÜ	HARCAMA	HARCAMA	HARCAMA	HARCAMA	HARCAMA	HARCAMA
	TUTARI	TUTARI	TUTARI	TUTARI	TUTARI	(YTL)
	(YTL)	(YTL)	(YTL)	(YTL)	(YTL)	
Kitap-Gör iş it	2.986	8.610	10.123	17.956	147.600	187.275
Süreli Yayın	377	211	1.780	5.674	9.430	17.472
Elektronik Kaynak	36.828	39.386	22.300	34.500	39.230	172.244
TOPLAM	40.191	48.207	34.203	43.130	196.260	376.991

Kitap ve gör iş it materyal alımı için 150.000 YTL, süreli yayın alımı için 10.000 YTL, elektronik kaynak alımı için 80.000 YTL 2005 yılı ödeneğ inden ayrılmıştır. Kitap ve görsel iş itsel materyal için ayrılan bütçenin % 98.4'ü, süreli yayın alımı için ayrılan bütçenin %94,3'ü, elektronik kaynak alımı için ayrılan bütçenin %49,03'ü harcanmıştır. Elektronik kaynaklar için ayrılan bütçenin %50,96'sının harcanmadığı görülmektedir. Bu ayrılan ödeneğ in yarısı için doğ rudan alım yetkisi verilmemesi, ihale açma şartı konmasından kaynaklanmaktadır. Diğ er kalemler için (kitap ve görsel iş itsel materyal, süreli yayın) ayrılan ödeneğ in tamamına yakınının harcandığı tablo 2.9'da görülmektedir.

Kara Harp Okulu ve Kara Harp Okulu Kütüphanesinin genel yapısının tanıtıldığı bu bölümde araştırmanın bundan sonraki bölümlerine ışık tutmak amacı ile; Kara Harp Okulunun tarihçesi, özel ve genel amacı, ilkeleri ve görevleri belirtilmiş, öğretim elemanı kadrosu ortaya konmuş ayrıca kütüphanenin tarihsel gelişimi misyonu, vizyonu, genel yapısı, genel amacı, koleksiyonu, kullanıcı sayısı ve bu kullanıcıların niteliği, bina, bütçe ve personel yapısı ile ilgili genel bilgiler verilmiştir. Bir üniversite Kütüphanesinin koleksiyonunu oluştururken yukarıda belirtilen bütün bu unsurları göz önünde bulundurması, koleksiyonunu bu unsurlara göre şekillendirmesi gerekmektedir.

3. BÖLÜM

ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİNDE KOLEKSİYON GELİŞTİRME VE KOLEKSİYON YÖNETİMİ

Kütüphanelerin oluşmasını sağlayan beş temel unsurdan biri koleksiyondur. Kütüphanelerin var olabilmesi ve etkili hizmetler verebilmesi koleksiyonun nitelik ve niceliğine bağlıdır. Bu nedenle her kütüphanenin bağlı bulunduğu kurumun amaçlarını gerçekleştirmesine yardımcı olabilmesi için, hizmet verdiği kullanıcıların özelliklerine ve ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikte ve nicelikte bir koleksiyon oluşturması zorunludur. Üniversite kütüphaneleri yazılı bir koleksiyon geliştirme (collection development) ve yönetimi (collection management) politikasına sahip olmalıdır. Üniversite kütüphanelerinin en önemli sorunlarından biri bütçelerinin yetersiz olmasıdır. Bu sorun koleksiyon geliştirme politikası oluşturmayı daha da önemli kılmaktadır. Planlı ve sistemli biçimde oluşturulmuş bir koleksiyon geliştirme politikası kısıtlı bütçenin sağlıklı bir biçimde kullanılmasını, koleksiyonun sistemli biçimde gelişmesini sağlayacak ve paranın boşa gitmesini engelleyecektir.

Bu bölümde koleksiyon, koleksiyon geliştirme, koleksiyon yönetimi kavramları tanımlanarak, koleksiyon geliştirme unsurları, koleksiyon geliştirme politikası ve yararları, koleksiyon geliştirme işlemleri olan seçim, sağlama, ayıklama, koleksiyonun değerlendirilmesi, koleksiyon değerlendirme yöntemleri, koruma ve bütçe hakkında bilgi verilmektedir.

3.1. KOLEKSİYON, KOLEKSİYON GELİŞTİRME VE KOLEKSİYON YÖNETİMİ KAVRAMLARININ TANIMI VE UNSURLARI

Koleksiyon Fransızca kökenli bir kelime olup, “öğrenme, yarar sağlama veya zevk amacı ile bir araya getirilmiş ve özelliklerine göre sınıflara ayrılmış nesnelerin bütünü” olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu [TDK], 2005, s.1200). Koleksiyon ile ilgili bir diğer tanım, “aynı türden bir araya getirilmiş şeylerin hepsi, koleksiyon” dur (TDK, 2005, s.507).

Literatürde koleksiyon geliştirme ile ilgili olarak yapılan çok fazla tanım vardır. Evans (1987, s.13) evrensel bir süreç olan koleksiyon geliştirmeyi gerek kütüphane içerisindeki gerek kütüphane dışındaki kaynaklar kullanılarak, kullanıcıların bilgi ihtiyaçlarının zamanında ve en ekonomik şekilde karşılanması olarak tanımlamaktadır. Bir diğer eserinde Evans (2000, s.15-16)'ın benzer bir tanımı vardır. Buna göre koleksiyon geliştirme hizmet verilen kullanıcı grubunun bilgi gereksinimlerini zamanında ve en ekonomik biçimde var olan yerel kaynaklar ve diğer kurumlardan karşılama süreci olarak tanımlanmaktadır.

Vignau ve Meneses (2005, s. 35) koleksiyon geliştirmeyi, kullanıcıların bilgi ihtiyaçlarını ve hizmet isteklerini karşılayacak olan materyal koleksiyonunun geliştirilmesini sağlayan bir süreç olarak tanımlamaktadırlar.

Diğer bir tanıma göre koleksiyon geliştirme, kullanıcıların gereksinimlerinin değerlendirilerek, ilgili kütüphane materyalinin dengeli bir biçimde sağlanması, yapılandırılması, güncel tutulması, kullanım istatistiklerinin analiz edilmesi ve bu kaynakların en uygun maliyette sağlanması sürecidir. Temel etkinlikler genellikle, tanımlama, seçim kriterlerinin formüle edilmesi, sağlama, farklı konular ve biçimler arasında kaynak bütçesinin tahsisi, koleksiyon yönetimi, analizi ve değerlendirilmesi, kütüphane kullanıcıları ile iletişim, kaynak paylaşımı ile ilgili planlama, kaybolan ve zarar gören materyalin yeniden yapılandırılması, ayıklama gibi işlemlerle ilgili politika ve süreçlerin belirlenmesi ve koordinasyonunu kapsar (Anderson, 1996, s. 27-28; Reitz, 2004, s.156-157).

Acarbaş (1991, s. 15) üniversite kütüphanelerine ilişkin koleksiyon geliştirmeyi “bir üniversite kütüphanesinde kütüphane kullanıcılarının gereksinimlerinin, kütüphanenin işlediği gelişim politikası doğrultusunda, sahip olunan olanaklarla en iyi şekilde karşılanması” olarak tanımlarken, Kayaoğlu (1999, s.17) genel bir yaklaşımla şu tanımı vermektedir.“koleksiyon geliştirme sistematik ve akılcı bir koleksiyon oluşturmak üzere kütüphanenin amaçları, kullanıcı ihtiyaçları ve eldeki kaynaklar gözeticilerle seçim, sağlama, ayıklama, değerlendirme ve koruma süreçlerine ve etkinliklerine ilişkin karar verme, planlama işlevi”.

Literatürde koleksiyon yönetimi ve koleksiyon geliştirme kavramı ile ilgili üç yaklaşımdan bahsedilmektedir. Birinci yaklaşıma göre, koleksiyon yönetimi koleksiyon geliştirmeyi kapsayan bir üst kavramdır, ikinci yaklaşıma göre koleksiyon geliştirme koleksiyon yönetimini kapsar, üçüncü yaklaşıma göre ise koleksiyon yönetimi ve koleksiyon geliştirme çakışan terimler ya da aynı etkinlik grubunun değişik ifadeleridir (Safford ve Martin, 1991, s. 97-102).

Koleksiyon yönetimi için çeşitli tanımlar yapılmaktadır. Koleksiyon yönetimi, mali kaynakları en iyi şekilde kullanmak, koleksiyon geliştirmeyi en üst seviyede etkin kılmak için tasarlanmış etkinliklerdir (Anderson, 1996, s. 28). Bir başka tanıma göre “koleksiyon yönetimi belirli kurumsal amaçları karşılamak üzere genişletilmiş bir zaman dilimi içinde kütüphane koleksiyonlarının sistematik yönetimi, planlaması, kompozisyonu, fon sağlanması, değerlendirilmesi ve kullanımına gönderme yapan bir kavramdır” (Cogswell, 1987, s.268-269). Koleksiyon geliştirme bir planlama ve karar verme süreci olarak, sadece seçim ve sağlama işlemlerini içerirken, koleksiyon yönetimi koruma, koleksiyon geliştirme ve kaynak paylaşımını içeren daha geniş bir terimdir (Kayaoğlu, 1999,s. 19). Tanımlardan koleksiyon yönetiminin koleksiyon geliştirmeden daha geniş bir kavram olduğu anlaşılmaktadır.

Bazı araştırmacılar ise koleksiyon yönetimini koleksiyon geliştirme ile eş anlamlı olarak kullanmaktadır (Pankake, 1984, s.197; Farrell, 1991, s.60; Buckland, 1989, s. 214). Bu araştırmacılar koleksiyon yönetimini, seçim, koruma, planlama ve politika oluşturma işlevlerini de içeren, kütüphanelerdeki materyal koleksiyonlarının gelişimine yönelik verilen bir dizi karar için kullanılan kapsamlı bir terim olarak tanımlamaktadır.

Literatürdeki yaklaşımlar ve tanımlar incelendiğinde hangi terimin hangi işlevi içerdiği konusunda evrensel kabul görmüş ortak bir tanım yoktur. Koleksiyon geliştirme seçim, sağlama ve politika oluşturma işlemlerini içeren bir terim olarak kabul edilirken, koleksiyon yönetimi terimi ise seçim, sağlama ve politika oluşturma yanında, değerlendirme, ayıklama, koruma ve kaynak paylaşımı gibi daha fazla işlemi içerdiği söylenebilir.

Mosher (1983, s. 419) koleksiyon yönetimi ve geliştirmeyi şöyle tanımlamaktadır;

maliyet ve kullanıcı yararı gözetilerek, materyalin sağlanması, koleksiyonların geliştirilmesi, büyümenin yönetimi ve koleksiyonların bakımının yapılması sürecidir. Koleksiyon planlama analizi veya değerlendirme, seçim, materyalin etkin bir biçimde sağlanması, koleksiyonunun koruma için gözden geçirilmesi, materyalin koleksiyondan ayıklanması ve kütüphane koleksiyonunun yararlı ve etkin kullanımına yönelik diğer işlevleri içermektedir.

Kütüphane koleksiyonunun canlı, dinamik ve bütünsel bir yapı olarak ele alınması gerekmektedir. Öncelikle koleksiyonun güçlü ve zayıf yönlerinin belirlenmesi, kullanıcı gereksinimlerinin dikkate alınarak seçim yapılması ve istenilen materyalin sağlanması, koleksiyonda yer tutan ve kullanılmayan materyalin belirlenerek ayıklanması, kullanıcıların gereksinimlerini daha hızlı ve etkili karşılamak için kaynak paylaşımı ve diğer konularla ilgili olarak diğer kütüphanelerle işbirliği yapılması, varolan koleksiyonun korunması, bu işlemlerin düzenli yürüyebilmesi ve standardizasyonu için gerekli politikaların oluşturulması ve bütçe çalışmalarının yapılması gerekmektedir.

3.2. KOLEKSİYON GELİŞTİRME POLİTİKASI VE YARARLARI

Politika kurum tarafından belirlenen hedeflere başarılı bir şekilde ulaşmayı sağlayan önemli bir faktör, kurumda yapılması istenenlerin bir tanımı, kurumun hizmetlerini iyileştirmek ve geliştirmek için planlanmış, planlı ve mantıklı bir değişim sağlayan ve karar vermeyi kolaylaştıran bir araç olarak tanımlanmaktadır (Vignau ve Meneses, 2005, s.35).

Dünyadaki ekonomik kriz, yayın sayılarındaki artış, teknolojinin gelişmesi ve bilgi kaynaklarındaki format çeşitliliği kütüphaneleri koleksiyon geliştirme politikası oluşturmaya yönlendirmiştir. II. Dünya Savaşından sonra akademik kütüphanelerin koleksiyonlarındaki gelişme, akademik kütüphaneleri yazılı bir koleksiyon geliştirme politikası oluşturmaya zorunlu hale getirmiştir (Johnson, 2004, 72-75).

Koleksiyon geliştirme politikası, şimdi ve gelecekte koleksiyonun gelişmesini sağlayacak kuralları tanımlayan, planlama, bütçe, yönetim ve eğitim amacına hizmet eden sistematik, kapsamlı ve detaylı bir dokümandır (Anderson, 1996. s.)

Politika süreklilik gösteren bir süreçtir (Johnson, 2004, 72-75). Hizmet verilen kullanıcı grubunun, mevcut finansal kaynakların ve üretilen bilgi kaynaklarının değişimi nedeniyle, politika içeriğinin düzenli olarak gözden geçirilmesi ve düzeltilmesini zorunlu kılmaktadır. Koleksiyon geliştirme politikası ne kadar detaylı, kesin ve açık olursa olsun kişisel görüş ve değerlendirmeye ihtiyaç gösterir.

Politika sorunların çözümünde kullanılan yol gösterici bir araç olarak, koleksiyon geliştirme politikası ise seçim, sağlama, ayıklama, değerlendirme, koruma ve bütçe gibi işlemler sırasında ortaya çıkacak sorunların çözümünde kullanılabilir, yazılı ve resmi bir belge olarak tanımlanabilir.

Bilgilendirme ve koruma olmak üzere iki ana amacı bulunan koleksiyon geliştirme politikaları, sınıflandırılmış model, daraltılmış model ve bu iki modelin bir arada kullanıldığı sınıflandırılmış ve daraltılmış modele göre hazırlanmaktadır (Johnson, 2004, 77-78).

Sınıflandırılmış Model: Bu model kütüphanecilerin koleksiyon geliştirme gereksinimleri, koleksiyonun konu ve düzeylerinin istikrarlı bir gelişim göstermesi gereksiniminden oluşmaktadır. Bu modelin kullanılmasında, Araştırma Kütüphaneleri Grubu (Research Libraries Group) liderlik yapmıştır. Bu modelde sınıflamada konular tanımlanarak, kategorilere ayrılmaktadır. Koleksiyonun derinliği ve düzeyi için 0'dan 5'e kadar kodlar kullanılmaktadır.

Daraltılmış Model: Yazılı metine dayanan bir modeldir. Koleksiyon sosyal bilimler, beşeri bilimler, romanlar gibi ana bölümlere ayrılmaktadır. Ana bölümler de alt bölümlere; örneğin ziraat ana konusu hayvan, tarım, toprak gibi alt bölümlere ayrılmaktadır. Bu modelde koleksiyon geliştirmede ana ve alt konulara odaklanma amaçlanmaktadır. Daraltılmış modellerde koleksiyon geliştirme politikasının amaçlarının belirtilmesi, kullanıcı sayısı, tipleri (lisans, yüksek lisans, doktora, özel öğrenci vb.) ve ihtiyaçlarının betimlenmesi, koleksiyon geliştirmeyi etkileyen kısıtlamaların (yeni akademik programlar, öğrenci kayıtlarındaki artış, yeni teknolojiler,

sabit veya azalan hükümet bütçeleri vb.) saptanması, mevcut koleksiyonun yapısının, kalitesinin belirlenerek, seçim kararları ve kriterlerinin tanımlanması amaçlanmaktadır. Daraltılmış politikalar seçim ile ilgili sorunların yaşandığı ortamlarda yol gösterici olmaktadır (Johnson, 2004, 79-80).

Bu modeller kütüphaneler arasında inceleme, doğrulama, karşılaştırma, işbirliğinde kullanılan önemli araçlardır. Ayrıca, elektronik kaynaklar için elektronik kaynak politikaları (e-resources policy) ve bağış, ayıklama, değerlendirme gibi özel konulara yönelik hazırlanan tamamlayıcı politikalar (supplemental policies) koleksiyon geliştirme için önemlidir.

Seçim ve sağlama politikaları, koleksiyon geliştirme politikası ile aynı bilgileri içermelerine rağmen, bazı önemli konuları kapsamaz. Seçim politikaları değerlendirme, ayıklama ve entelektüel özgürlük gibi konulardan bahsetmez. Sağlama politikaları ise seçim veya koleksiyon oluşturma yerine materyal sağlama üzerinde odaklanma eğilimindedir. Koleksiyon geliştirme hizmet verilen kullanıcıların bilgi gereksinimlerini kurum içi ve kurum dışındaki kaynaklardan en hızlı ve ekonomik biçimde karşılama süreci veya işlemi olarak tanımlanmaktadır. Etkili bir koleksiyon geliştirme için koleksiyonun güçlü ve zayıf yönlerinin belirlenerek planlamanın yapılması gerekmektedir. Koleksiyon geliştirme politikası ise bu planın yazılı olarak ifade edilmesidir. Kütüphane personeline ayrıntılı olarak yol göstererek, rehberlik yapmaktadır. Bu nedenle personelin düşünmesi ve karar vermesinde rehber olarak kullanılan bilgi ve işlemleri ayrıntılı olarak anlatan bir doküman olarak tanımlanmaktadır (Evans, 2000, s.70).

Amerikan Kütüphaneleri Birliği Koleksiyon Geliştirme Komitesi, koleksiyon geliştirme politikasının belirlenen hedeflere ulaşmada tüm birimlerin bir arada istikrarlı bir biçimde çalışmasını sağlayan, tüm birimleri eğiten, kullanıcı ve yöneticileri koleksiyon hakkında bilgilendiren ve bütçenin planlanması için bilgi sağlayan bir araç olarak tanımlamaktadır. Politikalar kurumdan kuruma ve ihtiyaca göre farklılık gösterilebilir. Bir üniversite kütüphanesinde işlemlerin etkili bir şekilde yürütülmesi ve koleksiyon

geliştirme politikasının detaylandırılması için, koleksiyon geliştirme politikası oluşturulurken kurumun içsel ve dışsal yapısı ile ilgili bazı kararların alınması gerekmektedir (Vignau ve Meneses'in, 2005, s. 38).

Kurumun içsel yapısı ile ilgili alınması gereken kararlar ise şöyle belirtilmektedir.

- Kurumun hedeflerinin tanımlanması,
- Hizmet verilen kullanıcıların nitelik ve nicelik olarak belirlenmesi,
- Varolan koleksiyonun yapısının tanımlanması,
- Araştırma programlarının içeriğinin belirlenmesi,
- Elde edilebilir kaynakların ortaya konması,
- Materyalin seçimi ile ilgili işlemlerin belirlenmesi,
- Materyalin sağlama ve seçiminden sorumlu olan kişilerin belirlenmesi,
- Yöneticilerin rolünün belirlenmesi, kurumun içsel yapısı ile ilgili alınması gereken kararlar olarak tanımlanmaktadır.

Kurumun dışsal yapısı ile ilgili alınması gereken kararlar ise şöyle belirtilmektedir.

- Bilgi dinamiğinin belirlenmesi,
- Bilginin dağıtım biçimlerinin tanımlanması,
- Yayıncılık ve bilgi pazarında oluşan değişimlerin izlenmesi,
- Bilgiye ulaşımı sağlayan teknolojik gelişmelerin sağlanması,
- Diğer kütüphanelerle yapılan işbirliğinin tanımlanması gerekmektedir.

Üniversite kütüphanelerinde koleksiyon oluşturulurken ve geliştirilirken dikkat edilmesi gereken bazı konular vardır (Hoffmann ve Wood, 2005, s. 4-8; Lynch, 1987, s. 125-127; 1982, s. 33).

- Üniversitenin eğitim programlarını destekleyecek materyal seçilmelidir.
- Koleksiyon lisans, lisansüstü ve doktora öğrencilerinin bilgi gereksinimlerini karşılamalı ve kolay erişilebilir olmalıdır.

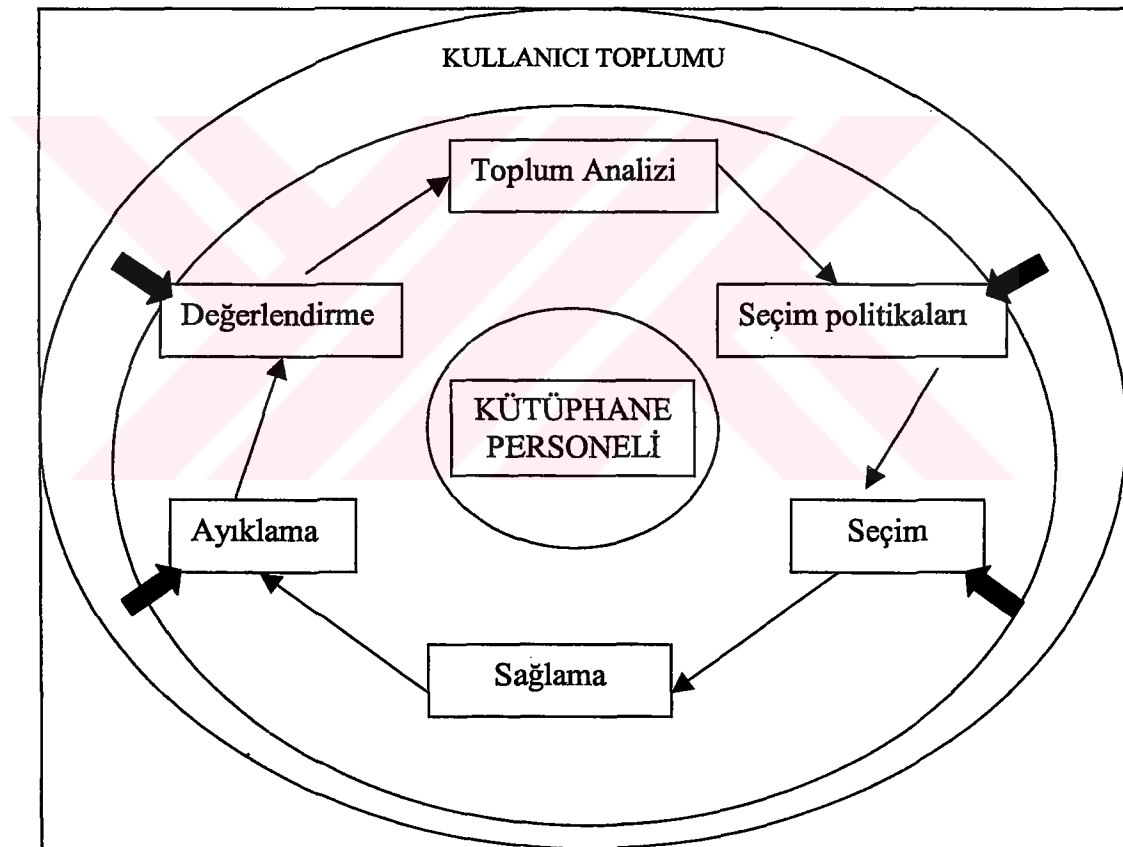
- Öğretim elemanlarını en son gelişmelerden haberdar edecek ve mesleki gelişimlerine yardımcı olacak materyal bulunmalı ve bu materyalden yararlanmaları sağlanmalıdır.
- Koleksiyon ders programlarıyla doğrudan ve dolaylı ilişkili materyalin yanında, kullanıcıların boş zamanlarını değerlendirmeye yönelik, entelektüel ve kültürel düzeylerini yükseltecek güncel eserler de içermelidir.
- Seçimden sorumlu olan kütüphaneciler tüm görüşleri temsil eden materyali seçmede özgür olmalı ve bu özgürlük güvence altında olmalıdır.
- Günümü geçmiş, yıpranmış materyal kullanıcıların görüşleri alınarak koleksiyondan ayıklanmalıdır.
- Koleksiyon geliştirme ve yönetimine öğretim üyelerinin katılımı sağlanmalıdır.
- Seçim ve sağlama politikaları oluşturulmalıdır. Çünkü politikalar seçim ve sağlama işlemleri sırasında ortaya çıkacak sorunların çözümünde yol gösterici olmaktadır (Evans, 2000, s. 18; Kayaoğlu, 1999, s. 105).
- Bağış eserler için bir politika oluşturulmalıdır.
- Öğretim üyeleri, öğrenci ve personelin elektronik kaynaklara erişim sağlanmalı ve elektronik kaynakların seçimi, sağlanması, kullanımı ile ilgili bir politika oluşturulmalıdır.
- Koleksiyonun zayıf olduğu alanlar güçlendirilmeye çalışılmalıdır.
- Kütüphane koleksiyonu düzenli olarak gözden geçirilmeli ve güncelleştirilmelidir.

Kütüphanelerin temel amacı kullanıcılara etkili ve hızlı hizmet vermektir. Her kütüphane türünün özel amaçları vardır. Wainwright (1989, s. 166), Yurdadoğ (1972, s. 21) ve Rogers ve Weber (1971, s. 2) üniversite kütüphanesinin koleksiyon geliştirme amaçlarını şöyle tanımlamaktadır.

- Lisans, yüksek lisans, doktora yapan öğrencilerin bilgi gereksinimlerini karşılamak,
- Akademik personelin bilgi gereksinimlerini karşılamak ve araştırmalarını desteklemek,

- Üniversitenin öğrenci, akademik, idari tüm elemanlarının bilgi kaynaklarına erişimini olanaklı hale getirerek, entelektüel, toplumsal ve kültürel gelişimlerini desteklemek,
- Kullanıcıların bilgi ihtiyaçlarının karşılamak için bazı durumlarda çevrede bulunan kurum ve kişilerle işbirliği yapmak.

Koleksiyon geliştirme aşağıda Şekil 3.1. görüldüğü gibi toplum analizi, seçim politikaları, seçim, sağlama, ayıklama ve değerlendirme olmak üzere 6 temel aşamadan oluşmaktadır (Evans, 2000, s. 17). Bu aşamalar aşağıda ayrıntılı olarak açıklanmaktadır.

Şekil 3.1. Koleksiyon Geliştirmenin Aşamaları (Evans, 2000, s.17)

Gereksinim analizleri, toplum analizleri ve kullanıcı topluluğu terimleri kütüphanenin hizmet verdiği insan grubu anlamında kullanılmaktadır. Bu terim sadece aktif kullanıcıları değil, kütüphane ve bilgi merkezlerinin hizmet sınırları içinde tanımlanmış herkesi içermektedir. Bu nedenle toplum eyalet, şehir, kasaba, ülke gibi politik bir

birim, kolej, okul, üniversite, hükümet birimleri, özel kuruluşlar gibi daha özelleştirilmiş grup veya kurumları kapsamaktadır. Ayrıca kütüphanenin hizmet ettiği kullanıcı sayısı az veya çok olabilmektedir. Bu analizler değerlendirme için kullanıcıların ne tür bilgiye gereksinim duyduğu hakkında veri sağlamaktadır. Gereksinimlerin değerlendirilmesi için toplanmış veriler, koleksiyon geliştirme politikasının hazırlanmasının bir parçası olarak görülmektedir.

Kütüphane ve bilgi merkezlerinin temel amacı bilginin transferine ve gelişimine yardımcı olmaktır. Evans (2000, s. 15-16) bilginin transferinin 9 aşamada gerçekleştiğini belirtmektedir. Bunlar bilginin tanımlanması, seçilmesi, sağlanması, örgütlenmesi, hazırlanması, depolanması, yorumlanması, kullanılması ve ayıklanması olarak özetlenebilir.

Koleksiyon geliştirme felsefesindeki ana düşünce, mevcut koleksiyonun kullanıcıların bilgi gereksinimlerini karşılaması üzerine odaklanmaktadır. Bu nedenle koleksiyon geliştirme politikaları oluşturulurken gereksinimlerin değerlendirilmesi gerekmektedir.

3.2.1. Seçim

Yayın sayılarındaki hızlı artış, bilginin kayıtlı olduğu ortamların çeşitlenmesi, yeni konu alanlarının ortaya çıkması, teknolojik gelişmeler ve kütüphane bütçelerinin yetersizliği, seçim işlemi, koleksiyon geliştirmenin önemli bir aşaması haline getirmiştir. Bu durum kütüphane yöneticilerini bütçenin en doğru biçimde kullanılarak, kullanıcıların gereksinimlerinin karşılanması ve koleksiyonun geliştirilmesi için materyal seçim politikaları oluşturmaya yönlendirmektedir.

Seçim, bilgi, deneyim ve sezginin birleşiminden oluşan hem bir sanat hem de bir bilimdir (Johnson, 2004, s. 103). Diğer tanımlara göre seçim, “bir kütüphane koleksiyonuna, hangi belgelerin eklenmesi gerektiğine karar verme süreci” (*The ALA*, 1983, s. 202), “kütüphanenin türüne, amaçlarına, kullanıcılarının özelliklerine ve eldeki bütçenin büyüklüğüne göre koleksiyona hangi materyalin katılacağına karar verme

süreci” (Kayaoğlu 1999, s. 88), kütüphane koleksiyonuna hangi materyalin sağlanacağına karar verme süreci ve bir karar verme biçimi olarak tanımlamaktadır (Evans 2000, s. 18). Seçim işleminde konu bibliyografyaları, ulusal ve ticari bibliyografyalar, standart güncel, geriye dönük, baskısı tükenmiş listeler, rehberler, kütüphane katalogları, indeksler, Booklist, Choice gibi kütüphanecilik ve seçimle ilgili dergiler araç olarak kullanılmaktadır (Hoffmann ve Wood, 2005, s. 136-137). Tanımlarda da görüldüğü gibi seçim temelde çeşitli işlemleri kapsayan bir karar verme sürecidir.

Seçim işlemi çeşitli aşamalardan oluşmaktadır. Seçimden sorumlu kişilerin koleksiyonun gereksinimlerini belirleyerek, ilgili materyali tanımlayarak, seçim aşamasında hangi konulara ve materyal türlerine öncelik vereceklerini belirlemeleri, daha sonra materyalin koleksiyon için uygun olup olmadığına karar vermeleri yani değerlendirmeleri gerekmektedir. Koleksiyon geliştirme için ayrılan bütçenin konulara ve materyal türlerine göre dağılımının yapılarak, satın alınmasına karar verilmesi ve sipariş hazırlığının yapılması gerekmektedir. Kütüphanenin amacı, hedefleri, kullanıcı grubu, koleksiyonun zayıf ve güçlü yönleri, bütçe gibi değişkenler seçim ve sağlama sürecini etkilemektedir (Evans, 2000, s. 19, 91; Johnson, 2004, s. 104-105).

Hizmet verilen kullanıcıların önemli ve değerli gördükleri her materyalin kütüphaneye sağlanması bütçe sınırlılığından dolayı olanaksızdır. Bu nedenle mesleki eğitim almış kütüphaneci ve konu uzmanlarının hangi materyalin alınacağına yönelik karar vermesi gerekmektedir. Aynı konu hakkında bilgi veren materyal içinden en kaliteli ve değerli olanının seçilmesi gerekmektedir. Seçim işleminde aynı konudaki materyal arasından hangilerinin alınacağına, kullanıcılar tarafından istenilen kitapların kullanım süresinin ne olacağına karar verilmesi gerekir. Seçim en zor mesleki sorumluluklardan biridir. Bu nedenle her kütüphanenin bir seçim politikası olması gerekmektedir. Seçim politikasının koleksiyon geliştirme politikasının bir parçası olduğu unutulmamalıdır.

Materyal seçim politikasında;

- Materyal seçiminde kimin yetkili olduğu,
- Materyal seçiminin nasıl örgütleneceği,
- Kütüphanenin hedef ve amaçları,
- Hizmet verilen kullanıcı grubunun özellikleri,
- Materyal seçiminde kullanılacak ölçütler (biçim, dil, içerik açısından),
- Materyal seçiminde kullanılacak kaynaklar,
- Mevcut bütçenin dağılımının nasıl yapılacağı belirtilmelidir (Bloomberg ve Evans, 1989, s.42; Evans, 2000, s.91).

Evans (2000, s. 92-93) "Kütüphane ve bilgi merkezi koleksiyonlarını geliştirme-developing library and information center collections" isimli çalışmasında McColvin, Drury, Haines, Ranganathan, Broadus, Curley ve Broderick'den alıntı yapmıştır. Evans'ın McColvin'nin 1925 yılında yayınlanan "Kitap Seçim Teorisi (Theory of Book Selection)" isimli kitabından yaptığı alıntıya göre, seçim aşamasında bilginin olabildiğince doğru, güvenilir ve güncel olması, konuya ve ulaşılmak istenen içeriğe bağlı olarak kitapların dengeli olarak seçilmesi, yazı türü ve konuların ele alınışının gereksinimleri karşılayabilecek nitelikte olması, eserlerin o ülkenin kültürel değerini yansıtması ve benzer iki kitap arasında karar verilirken, fiziksel özelliklerinin göz önünde bulundurulması gerektiğini belirtmektedir.

Evans'ın (2000, s. 92), Drury'nin 1930 yılında yayınlanan "Kitap Seçimi (Book Selection)" isimli kitabından yaptığı alıntıya göre, bütün kitapları değerlendirmek için uygun standartların oluşturulması, kitabın değerinin anlaşılması için kitabın içeriğinin değerlendirilmesi, herhangi bir konudaki en iyi eserin alınması için çaba gösterilmesi, fakat okunmayacak üstün nitelikli eserler yerine okunabilecek orta değerde eserlerin alınması, klasikler, romanlar ve standartların sağlanması, ödünç verilecek materyalin ciltli basımlarının satın alınması, yerel tarih koleksiyonunun geliştirilmesi, seçimden sorumlu kütüphanecinin seçim işlemine geniş açıdan ve önyargısız bakabilmesi, yazarlar, eserleri, yayıncılar ve materyalin ücretleri hakkında bilgi sahibi olması gerekmektedir.

Evans'ın (2000, s. 92), Haines'ın 1950 yılında yayınlanan “Kitaplarla Yaşamak – Living with Books” isimli kitabında yaptığı alıntıya göre, toplumun özelliklerinin ve ilgilerinin bilinmesi, güncel ilgi alanlarındaki konulardan haberdar olunması, koleksiyonda kullanıcıların gereksinimlerine uygun konuların bulundurulması, kullanışlı ve geniş bir yerel tarih koleksiyonunun oluşturulması, kitaplara yönelik etkinlikleri ve ilgileri olan gruplar, hem var olan hem de potansiyel okuyucular için materyal sağlanması, uzun süreli kullanılmayan kitapların ayıklanması, potansiyel kullanımı olsun olmasın, önemli bazı temel kitapların seçilmesi, seçimde tarafsız olunması, özel ilgi ve düşüncelerin kayılmaması, uzmanların gereksinimlerinin olabildiğince çabuk karşılanması, dört dörtlük bir koleksiyon için çabalamaktansa, bir konudaki en iyi kitapları, bir yazarın en iyi kitaplarını, bir serinin en çok kullanılan ciltlerinin sağlanması için çaba gösterilmesi, okunmayacak değerli bir eserin yerine, okunacak ama ikinci derece önemli kitapların tercih edilmesi, hem popüler hem de iyi olan kitapların zamanında ve düzenli sağlanması düşüncelerinin materyal seçimini etkileyen kriterler olduğunu belirtmektedir.

Evans'ın (2000, s. 93), Ranganathan (1952)'nin “Kütüphane Kitap Seçimi -Library Book Selection” isimli kitabından yaptığı alıntıda, bütün kütüphanecilerin hareket noktası aşağıda belirtilen beş yasa olmalıdır.

- Kitaplar kullanılmak içindir.
- Her okuyucunun bir kitabı vardır.
- Her kitabın bir okuyucusu vardır.
- Okuyucuların zamanı değerlidir.
- Kütüphane canlı bir organizmadır.

Evans'ın (2000, s. 123), Broadus'un 1981 yılında yayınlanan “Kütüphaneler için Materyal Seçimi – Selecting Materials For Libraries” isimli kitabından yaptığı alıntıya göre, materyal seçiminde, talebi canlandırabilecek yayınların seçilmesi, talebin yoğunluğu yanında sürekliliğinin de göz önünde bulundurulması, koleksiyona klasikler ve standartların yüksek oranda sağlanması önemlidir. Ayrıca geçmişteki kullanımların gelecekteki kullanımlar için en güvenilir yol gösterici araçlar olduğunu, bu nedenle

belirli konular ve eserlerin geçmişteki kullanımları göz önüne alınması gerektiğini savunmaktadır. Toplumdaki potansiyel kullanıcıların gereksinimlerini karşılamak için tanıtım yapılması gerektiğini belirtmektedir.

Evans (2000, s. 93), Curley & Broderick'in 1985 yılında yayınlanan "Kütüphane Koleksiyonlarının Yapılandırılması – Building Library Collections" eserinden yaptığı alıntıda göre, birbirine benzeyen orta ölçekli kütüphaneler için seçim işlemlerinde bütçe kaynakları önemli olup, yapılan hataların bedelinin ağır olduğunu, üniversite kütüphanelerinin, eğitim programını destekleyen materyal sağladığını belirtmektedir. Ayrıca öğretim üyesi veya bölümden gelen materyal isteklerinde, materyalin kalitesi konusunda kimsenin soru sormayacağını vurgulamaktadır.

Bu teoriler dikkate alındığında koleksiyona dahil edilmesi düşünülen materyalin seçiminde, içerik veya konu, dil, güncellik, doğruluk, yazarın, yayıncının, editörün ünlü, tanınmış ve otorite olması, coğrafi içerik, bilginin kalitesi, bibliyografya ve atıflarda referans verilen eserin sıklığı, kullanıcı düzeyine uygunluğu, genişlik ve kapsamlılığı, erişim noktalarının işlevselliği, kullanım kolaylığı ve fiziksel özelliği gibi değerlendirme kriterleri kullanılmaktadır (Evans, 2000, 107-108). Bu kriterler kütüphanecilere materyalin koleksiyona dahil edilip edilmemesine karar vermesi konusunda yardımcı olmaktadır.

3.2.2. Sağlama

Seçim işlemi tamamlandıktan sonra sağlama işlemi başlar. Sağlama, kütüphane koleksiyonuna satın alma, bağış ve değişim yoluyla materyal temin etme süreci olarak tanımlanmaktadır (Evans, 2000, s. 18-19).

Sağlama işlemleri başlangıç, doğrulama, sipariş hazırlama, muhasebe, teslim alma, bağış ve değişim olmak üzere incelenmektedir. Başlangıç aşamasında materyal istekleri alınır. Çift kopya alımını önlemek için katalog taraması yapılır. İstenilen materyalin bir kopyası koleksiyonda mevcut ise istekte bulunan kullanıcının ikinci kopya isteyip istemediği göz önünde bulundurularak ikinci kopyanın gerekli olup olmadığına karar verilir. Materyalin bibliyografik bilgileri tamamlanır ve doğrulanır. Sipariş numarası

verilir. Siparişin verileceği satıcı firma veya firmaları belirlenir. Siparişler bir araya getirilerek, kontrol edilir ve satın alma onayı hazırlanarak sipariş edilir. Gelen siparişler fatura ile karşılaştırılarak, materyalde sorun (eksik sayfa, yırtık vb.) olup olmadığı kontrol edilir. Sorun yoksa fatura ödenmek üzere muhasebeye gönderilir. Yanlış gelen yayınlar ise satıcı firmaya geri gönderilir. Gelmeyen materyal için hatırlatma yapılır. Gelen materyal damgalanarak, sipariş kopyası dizininden çıkartılır ve sınıflama ve kataloglama işlemleri için katalog birimine gönderilir (Bloomberg ve Evans, 1989, s. 52).

Teknolojinin gelişmesine paralel olarak, dijital bilgi hizmetlerinin ortaya çıkması yeni belge sağlama hizmetlerini gündeme getirmiştir. Tonta'nın (2002, s. 104) da belirttiği gibi daha önce yüz yüze ya da basılı kaynaklar kullanılarak verilen referans ve belge sağlama gibi hizmetler çevrimiçi vermeye başlanmıştır.

Kütüphaneciler gelişen teknolojiyi kullanarak birçok hizmeti otomasyona bağlı olarak vermektedir. “Kütüphanelerde gerçekleştirilen, doküman sağlama, kataloglama, ödünç verme, süreli yayınların denetimi ve danışma hizmetlerinin bilişim sistemlerine dayalı olarak gerçekleştirilmesi kütüphane otomasyonu olarak tanımlanabilir.” Bilkent Üniversitesi BLISS, Orta Doğu Teknik Üniversitesi VTLS, İstanbul Teknik Üniversitesi INNOPAC, Anadolu Üniversitesi KYBELE isimli kütüphane otomasyon programını kullanmaktadır. Kutup MW ve Yordam 2001 gibi yazılımlarda birçok kütüphane tarafından kullanılan kütüphane otomasyon yazılımları arasında yer almaktadır.. Otomasyon sistemleri personelden kaynaklanan hataları en aza indirerek, zaman ve emekten tasarruf sağlar. Araştırmacılara daha kaliteli ve daha hızlı hizmet verilebilmektedir (Takcı ve Soğukpınar, 2006, s.1-2).

Otomatik sağlama sistemleri personelin sistem hakkında bilgi ve beceri sahibi olmasına bağlı olarak zaman ve emek tasarrufu açısından verimli bir şekilde kullanılabilir. Bibliyografik hizmet veren kurumlar (OCLC, RLIN ve UTLAS), kütüphaneler (BLISS) ve ticari firmalar (İskenderiye) tarafından geliştirilen otomasyon sistemlerinde sağlama modülleri de yer almaktadır.

Otomasyon sisteminin ve sağlama modülünün özelliğine göre işlem basamaklarında değişiklikler olabilir. Örneğin İskenderiye Kütüphane Otomasyon Sistemi'nde satın alınan materyal kütüphaneye geldiğinde, siparişi yapan okuyucuya sistem tarafından otomatik elektronik posta gönderilerek haber verilmektedir. (<http://www.dizge.com.tr/iskenderiye.html>). Ayrıca Amazon, Barnesandnobles, İdeefixe, Kitapyurdu gibi online yayıncılar sayesinde internet üzerinden de çeşitli materyaller sipariş edilebilmektedir.

Değişim, kütüphane koleksiyonuna materyal sağlamanın bir yoludur. Özellikle satın alma yolu ile elde edilemeyen materyal için kullanılan bir yöntemdir. Materyalin satın alma yolu ile elde edilememesi veya materyalin satın alma yolu ile elde edilmesinin daha pahalı olması durumunda değişim yoluna başvurulabilir.

Koleksiyon için yararı olmadığına karar verilen eserler, çift nüshalar veya kütüphanelerin kendi kurumlarının yayınları değişim amacıyla kullanılmaktadır. Değişim için çeşitli yöntemler uygulanmaktadır (Ford, 1974, s. 161-162).

1. **Bire bir değişim:** Adından da anlaşıldığı gibi bir materyale karşılık bir materyal verilir. Bir kitaba karşılık bir kitap veya CD verilir. Değiştirilen materyal türleri farklı olabilir.
2. **Sayfaya karşılık sayfa:** Sayfa sayısı birbirine eşdeğer olan yayınlar arasında değişim yapılır.
3. **Değere karşılık değer:** Benzer değerdeki materyal arasında yapılır.
4. **Başlığa karşılık başlık:** Süreli yayın değişiminde kullanılan bir yöntemdir.

Magrill ve Corbin (1989, s. 225-227) ise kütüphanelerin direkt birbirleriyle iletişim kurdukları “doğrudan değişim” ve değişimi uluslararası boyutta olanaklı kılan “dolaylı değişim” olmak üzere iki yöntemden bahsetmektedirler. Değişim çok fazla bürokrasi gerektiren, zaman alıcı bir sağlama yoludur (Chapman, 1989, s. 92). Değişim listelerinin hazırlanarak, bir araya getirilmesi ve onay alınması gerekmektedir.

Kütüphane koleksiyonuna materyal sağlama yollarından biri de bağıştır. Bağışların kabul edilme koşullarının koleksiyon geliştirme politikasında yer alması zorunludur. Ayrıca bağış politikasında bağışların talep edilmesi, kayıtlarının tutulması, işlemlerinin yapılması ve koleksiyondan ayıklanması, çıkartılması ile ilgili kuralların belirtilmesi önemlidir (Magrill ve Corbin, 1989, s. 217-218). Koleksiyonun kurulması ve geliştirilmesinde bağış yoluyla elde edilen materyalin ve para bağışının önemli bir yeri olduğu söylenebilir. Bağışların kabul edilmesinde göz önüne alınması gereken bazı hususlar vardır (Ford 1974, s. 156; Hoffmann ve Wood, 2005, s.171-172; Magrill ve Corbin, 1989, s. 219-220).

- Bağışın kullanıcı ihtiyaçlarına uygunluğunun belirlenmesi,
- Bağışlanan materyalin işlemlerinin yapılması, yerleştirilerek kullanıma sunulması konusunda herhangi bir sınırlama getirilip getirilemeyeceğinin belirtilmesi,
- Yeterli ve uygun yerin olup olmadığının belirlenmesi,
- Bağışlanan materyalin kullanıma uygun hale getirilmesi için gerekli olan maliyetin belirlenmesi.

Bağış yapılan materyalin yukarıda belirtilen kriterlere göre değerlendirilerek kabul edilmesi gerekmektedir. Bağışlanan her materyalin kabul edilmesi mümkün olmamaktadır. Bu nedenle koleksiyon geliştirme politikasında yer alan seçim politikası içinde bağış ve değişim işlemleri için de bir politika oluşturulması gerekmektedir. Bu politikada bağış olarak kabul edilecek materyal türleri ve içeriği, kullanımı, koleksiyon, maliyet ile ilgili her türlü nokta açıkça belirtilmelidir. Kabul edilmeyen bağışlar için kullanıcıya bilgi verilmesi ve kullanıcının başka bir kütüphaneye yönlendirilmesi gerekmektedir.

Bağışlanan materyal için de satın alınan materyal için uygulanan işlemlerin aynı uygulanmaktadır. Bu işlemler;

- bağışlanan materyalin içinden seçim yapılması,
- bibliyografik bilgilerin doğrulanarak bir araya getirilmesi,

- koleksiyonda bir nüsha varsa, ikinci nüshanın gerekli olup olmadığına karar verilmesi,
- kayıt sipariş formu doldurularak, sipariş dizinine konması,
- bağış yapan kişiye resmi bir teşekkür yazısının gönderilmesi olarak belirtilmektedir (Carter, 1974, s. 317).

Materyal sağlamanın bir diğer yolu da derlemedir. Ülkemizde kütüphanenin derlemeden yararlanabilmesi için kütüphanenin derleme yasasından yararlanma hakkına sahip olması gerekmektedir. 1934 yılında çıkarılan “Basma Yazı ve Resimleri Derleme Kanunu” ile TBMM Kütüphanesi, Milli Kütüphane, İstanbul Beyazıt Devlet Kütüphanesi, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Ankara Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi ve İzmir Halk Kütüphanesi olmak üzere 6 kütüphane derleme yolu ile kaynak sağlamaktadır. Derleme yasası gereği yayıncıların bastıkları her eserden bir kopyayı ücretsiz olarak yukarıda belirtilen kütüphanelere göndermeleri gerekmektedir (*Resmi Gazete*, 1934).

3.2.3. Ayıklama

Kütüphanelerin en önemli işlevi bilgi kaynaklarını sağlamak, depolamak ve erişilebilir kılmaktır. Bir kütüphanenin dünyada üretilen tüm bilgileri ve en güncel bilgileri bulması ve depolaması mümkün olmamaktadır. Bilgi kaynaklarının sayısındaki ve üretimindeki artış, kütüphanelerin dünyadaki bütün bilgi kaynaklarını sağlayamayacağı ve depolayamayacağı göstergesidir. Kütüphanelerin zaman zaman ayıklama yapmaları gerekmektedir. Ayıklama koleksiyon geliştirmedeki diğer işlemler kadar önemlidir.

Koleksiyon geliştirmenin önemli bir parçası olan ayıklama az kullanılan, hiç kullanılmayan veya fazla kopyaların depolanması için başka bir yere aktarma veya koleksiyondan çıkartılma uygulaması (Evans, 2000, s. 406-407), kütüphane uzmanları tarafından yapılan tersine bir seçim olan ayıklama koleksiyon yönetimi sürecinin önemli bir parçası (Hoffmann ve Wood, 2005, s.185), depolama fazlası kopyaları, az kullanılan kitapları ve kullanılmayan materyali elden çıkarma veya transfer etme (McGraw 1956,

s. 270), çekirdek olmayan koleksiyon parçalarını temel koleksiyon bölgesinden uzaklaştırma (Slote, 1997, s. 228), koleksiyondan çıkarılan materyalin yararlandırılma dışı bırakılarak, ayrı bir koleksiyona ya da uzak bir depoya gönderilerek kütüphaneden uzaklaştırılması (Spiller, 1991, s.83), kütüphane koleksiyonunda yer alan bazı materyalin, resmi olarak koleksiyondan çıkarılması ve ilgili tüm kayıtların silinmesi (*The ALA*, 1983, s.75) olarak tanımlanmaktadır. Deselection, discarding, deacquisition terimleri koleksiyondan tamamen çıkartma anlamında kullanılırken, withdrawal, weeding, stock relegation terimleri depolama, ayrı bir koleksiyona gönderme anlamında kullanılmaktadır. Koleksiyonun gözden geçirilmesi (collection review), stokun gözden geçirilmesi (stock revision) ve geri yönlü seçim (selection in reverse) terimleri ise literatürde son zamanlarda ve daha geniş anlamda farklı işlemleri ifade etmek içinde kullanılmaktadır (Evans, 2000, s. 406-407; Kayaoğlu, 1999, s. 163-167).

Tanımlardan da anlaşıldığı gibi ayıklama işleminde iki seçenek arasında karar verilmesi gerekmektedir. İlk seçenek, materyalin koleksiyondan çıkartılarak, tüm kayıtlarının silinmesi olarak ifade edilebilir. Bu durumda kayıtları silinen materyale erişim ortadan kalkmaktadır. İkinci seçenek ise az kullanılan materyalin maliyeti daha düşük olan bir depoya gönderilmesi olarak belirtilebilir. Depolama, koleksiyondan başka yere aktarılan materyale ikinci düzey bir erişim sağlamaktadır. Depolarda kapalı raf sistemi uygulanmakta ve koleksiyondan ayıklanan materyal kütüphane binasından uzak bir yerde yer almaktadır. Bu nedenle ikinci düzey bir erişim söz konusu olmaktadır. Depoların kütüphaneden uzaklığına bağlı olarak talep edilen materyalin kullanıcının eline geçme süresi arasında doğru orantılı bir ilişki gerçekleşmektedir. Depolama için en güvenilir yolun geçmiş kullanım kriterleri olduğu belirtilmektedir. Günümüz otomasyon sistemleri sayesinde ödünç verme kayıtları ile ilgili ödünç verilme sıklığı, kullanıcı sınıfı, materyalin yaşı ve diline göre kullanımı, materyalin konu alanlarına göre kullanımı gibi daha ayrıntılı bilgilere ulaşılabilmektedir.

Ayıklama işleminin kütüphanenin türüne, amacına ve kullanıcı grubunun özelliklerine göre değişmektedir. Üniversite veya araştırma kütüphanelerinde görev yapan koleksiyon geliştirme görevlileri için talep geçerli ölçüt değildir. potansiyel veya uzun dönem

araştırma değeri öncelikli ölçüt olarak ele alınmaktadır. Üniversite kütüphanelerinde ayıklamayı gerekli kılan dört neden bulunmaktadır (Evans, 2000, s.411; Kayaoğlu, 1999, 167-169).

1. Yer kazanmak,
2. Erişimi iyileştirmek ve geliştirmek,
3. Tasarruf etmek,
4. Yeni materyal için yer açmak olarak belirtilmektedir.

Nesnel olarak bakıldığında ise ayıklamanın ana nedeninin yeni materyale yer açma olduğu açıkça görülmektedir. Çünkü kütüphanede mevcut yer dolmuş ise, ek bina veya yer yoksa koleksiyon görevlisinin bu sorunu çözmesi için bir şey yapması gerekmektedir. Evans'ın (2000, s. 407) belirttiği gibi yeni bir bina inşa etmek, koleksiyonu ayırmak veya uzakta depolamak gibi alternatifler zaman alıcı ve pahalı süreçler olduğundan, uzun vadede ayıklama politikaları daha faydalı olmaktadır.

Ayıklama, diğer koleksiyon geliştirme faaliyetlerinden ayrı olarak düşünülmemektedir. Kütüphanenin amaçlarının, hedeflerinin, faaliyetlerinin, yeni materyalin alımı için fonların elde edilebilirliğinin, belirli bir konudaki kitabın diğerleriyle bağlantısının ve gelecekteki kullanılabilirliğinin göz önüne alınması gerekmektedir. Personel koleksiyonda ayıklama yapmaya karar verdiğinde, ayıklanacak materyal için kriterler listesi oluşturulması gerekmektedir.

- Fazla kopyası olan yayınlar,
- Kullanılmayan ve istenmeyen bağışlar,
- Güncelliğini yitirmiş hatalı bilgi veren kitaplar: Bu kitaplar, kitabın yaşına, yayın tarihine veya kütüphaneye giriş tarihine göre belirlenmelidir.
- Küçük yazılı, yırtık ve kayıp sayfa kitaplar,
- Kullanılmayan, ihtiyaç duyulmayan kitap setleri,
- İndeksi olmayan dergiler,
- Ödünç verilme ve kullanım düzeyi düşük olan yayınlar: yayınların geçmişteki kullanımına bakılmalıdır.

- Değerden düşme periyoduna göre değeri düşen yayınlar: bilim ve teknoloji kitaplarının değerden düşme zamanı 5 yıl iken, sosyal ve beşeri bilimler için 10 yıl ve romanlar için 5 yıl olarak belirtilmektedir (Evans, 2000, s. 416; Köprülü, 1994, 37; Lancaster, 1977, s. 195-196).

Kütüphanecilerin zamansızlık, diğer etkinliklere öncelik verme eğilimi, hata yapma ve kitap yakıcısı olarak adlandırılma, patron ve yöneticileri kızdırma korkusu, tembellik gibi psikolojik ve politik nedenlerden dolayı ayıklama işleminden kaçındıkları belirtilmektedir. Kullanılmayan materyal için “Bu materyal neden kullanılmıyor?, Kütüphane bu materyali neden aldı?” gibi soruları gündeme gelmektedir ki; herkes gibi koleksiyon geliştirmeden sorumlu kütüphaneciler de hata yaptıklarını kabul etmek istememektedirler. Koleksiyon geliştirmeden sorumlu kütüphaneciler patron veya yöneticiler tarafından ortaya çıkarılan bazı siyasi sorunlarla da karşılaşmaktadırlar. Öğretim elemanları ayıklamaya karşı çıkabilir. Bazı yöneticiler kütüphaneyi fiziksel büyüklük olarak değerlendirmektedir. Fakat boyut kaliteyi belirlememektedir. Uygun ayıklama kriterlerinin belirlenmesi, yararlı bir programın geliştirilmesi, personelin eğitimi, ayıklanan materyalin raftan alınması, kayıtların değiştirilmesi ve ayıklanan materyalin elden çıkarılması için zaman gerekmektedir. Az sayıda personelle büyük çaplı bir sayımın yapılması zor gözükse de etkili erişim için ayıklama yapılması zorunlu görünmektedir. (Evans, 2000, s. 413; Hoffmann ve Wood, 2005, s.185-187).

Ayıklama, yer kazanmak, kullanıcıların erişimini kolaylaştırmak, yeni materyal için rafta yer açmak ve para kazanmak için kullanılmayan, az kullanılan veya birden fazla kopyası olan materyalin koleksiyondan tamamen çıkarılarak, kayıtlarının silinmesi veya bir depoya gönderilmesi olarak tanımlanabilir. Etkili bir ayıklama politikasında ~~kullanıcıların gereksinimleri ile birlikte kütüphanenin misyon ve amaçlarının da göz~~ önüne alınması gerekmektedir. Alınması gereken materyal sayısının fazla, bütçelerin ve kütüphanelerdeki mevcut yerin sınırlı olması, personelin ve zamanın az olması kütüphanecilerin karşılaştıkları sorunlar olarak belirtilmektedir. Bu sorunlar ancak işbirliği yapılarak çözülebilecektir.

3.2.4. Değerlendirme

Koleksiyon geliştirme politikasının bir diğer aşaması değerlendirmedir. Değerlendirme mevcut koleksiyon ve hizmetlerin, kullanıcıların gereksinimlerini ne ölçüde karşılandığının belirlenmesi açısından önem taşımaktadır. Değerlendirme ayıklama işlemi ile birlikte gerçekleştirilebilmektedir.

Koleksiyon geliştirme politikasının değerlendirme sürecine ilişkin ilk araştırmaların Amerika Birleşik Devletleri'nde akademik kütüphaneler üzerinde yapıldığı bilinmektedir. Mosher (1979) akademik kütüphanelerin koleksiyon değerlendirme araştırmalarının 1933 yılına kadar gittiğini belirtirken, Amerikan kütüphane koleksiyonlarının ilk resmi değerlendirmesinin 1850 yılında Charles C. Jewett tarafından Amerika Birleşik Devletleri Kütüphaneleri'nin yetersiz olduğunu belirten raporu ile başladığı belirtilmektedir (Kayaoğlu, 1999, s. 180; Gorman, 2000, s. 58)

Literatürde değerlendirme ve değer biçme terimleri genellikle birbirleri yerine kullanılmaktadır. Değer biçme koleksiyonun amaçlarını, ihtiyaçlarını ve kütüphane hizmetlerini ne kadar desteklediğini belirlemek amacıyla, değerlendirme ise koleksiyonları ya kendi içinde ya da başka koleksiyonlar veya listeler gibi kontrol mekanizmaları kullanılarak inceleme amacıyla yapılmaktadır. Hem koleksiyon hem de kullanım analizlerini içeren değerlendirme, koleksiyon geliştirmenin bir parçasıdır. Koleksiyon analizleri materyalin konulara göre dağılımı, koleksiyonda bulunan materyalin nitelik ve nicelik açısından dağılımı, materyalin yaşı ve durumları, mevcut kaynakların dilleri, koleksiyonun kullanımı ve kullanılmaması ile ilgili bilgiler sağlamaktadır. Koleksiyon analizinin asıl amacı koleksiyonun kalitesini değerlendirmek değil, koleksiyonun yararlarına ve amaçlarına ne kadar ulaştığını ölçmektir (Johnson, 2004, s. 268-269). Söylenenlerden yola çıkılarak, koleksiyon analizinin etkin ve verimli kaynak kullanımının bir parçası olduğu söylenebilir.

Değerlendirme X'in değerini, açık veya gizli olarak bilinen değer Y ile karşılaştırmaya dayalı olarak tahmin etme, koleksiyon değerlendirme bağlamında ise koleksiyon veya

koleksiyonların niteliğini ve kullanıcı gereksinimlerini karşılamada ki başarısını ölçme, kurumun amaçlarına hizmet etmekte ve kullanıcıların bilgi gereksinimlerini karşılamada mevcut koleksiyonun ne kadar iyi olduğunu belirleme olarak tanımlanmaktadır (Evans, 2000, s. 430; Magrill ve Corbin, 1989, s. 234; Mosher, 1979, s. 17). Diğer tanımlara göre koleksiyon değerlendirme şöyle tanımlanmaktadır:

Püsküllüoğlu (2003, s. 353)'na göre değerlendirme. "bir şeyi yerli yerinde ve yararlı bir yolda kullanma, bir şeyin değerini parayla ne kadar edeceğini saptama, bir şeyin özünü, önemini, niteliğini ve niceliğini saptama" dır.

Kayaoğlu (1999 s. 182-183)'na göre koleksiyon değerlendirme, "koleksiyonun niteliğinin, kullanıcı ihtiyaçlarını karşılamadaki başarısını ölçmek üzere gerçekleştirilen, koleksiyon geliştirmenin önemli bir sürecidir. Üniversite kütüphaneleri bağlamında ise değerlendirme, koleksiyonun bağlı olunan kurumun öğretim ve araştırma amaçlarını gerçekleştirmesine katkıda bulunmak üzere, kullanıcı ihtiyaçlarının ne kadar iyi karşılandığını belirlemek üzere yapılan bir etkinlik" dir

Değerlendirme, mevcut hizmet düzeyini görmek, birkaç kütüphanenin hizmetlerini karşılaştırmak, verilen hizmetleri gerekçelendirmek, maliyet yarar ilişkisi kurabilmek, başarı ve başarısızlıkların nedenlerini belirleyerek önlem alabilmek, mevcut koleksiyonu tam olarak bilme ve gerçekçi sağlama programları geliştirmek, bütçeyi en verimli şekilde kullanmak ve personelin koleksiyonu daha yakından tanımasını sağlamak için yapılmaktadır. Ayrıca kütüphanenin amaç ve hedeflerinin bağlı bulunduğu kurumun amaç ve hedefleri ile örtüşmesi, bu amaç ve hedeflere ulaşılmasında ne kadar iyi ve hızlı olunduğunun ortaya konulması amaçlanmaktadır (Evans, 2000, s. 431; Kayaoğlu, 1999, s. 183; Mosher, 1979, s. 17). Koleksiyon değerlendirme yapılırken aynı tür kütüphaneler arasında da farklılıklar olabilmektedir.

Kayaoğlu (1999, s. 183) üniversite kütüphanelerinde koleksiyon değerlendirmenin aşağıda belirtilen sorulara yanıt bulmak amacıyla yapıldığını vurgulamaktadır.

- Koleksiyonun büyüklüğü ve büyüme oranı nedir?

- Koleksiyonun konulara göre dağılımı nedir?
- Koleksiyonun materyal türlerine göre dağılımı nasıldır?
- Bütün bu kategorilere göre bütçenin dağılımı nasıldır?

Bu sorulardan da anlaşıldığı gibi üniversite kütüphanelerinde koleksiyonun niceliği yanında niteliğinin de önemli olduğu vurgulanmaktadır. Evans (2000, s. 431-432) koleksiyon değerlendirme sürecinin nedenlerini, içsel ve dışsal nedenler olmak üzere iki başlıkta ele almaktadır. Bu başlıklar çeşitli soruları ve amaçları ortaya koymaktadır.

1. İçsel Nedenler:

1.1. Koleksiyon geliştirme ihtiyaçları

- Koleksiyonların gerçek kapsamı (koleksiyonun içerdiği konular) nedir?
- Koleksiyonun derinliği (koleksiyonu oluşturan materyalin sayısı ve türü) nedir?
- Koleksiyonun kullanımı nasıl? (Ödünç verme ve kütüphane içi kullanım)
- Koleksiyonun maddi değeri nedir? (Sigorta ve ana para değerlendirilmesi için bilinmesi gerekmektedir.)
- Koleksiyonun güçlü yönleri nelerdir? (Niteliksel ve nicel açıdan)
- Koleksiyonun zayıf noktaları nelerdir? (Niteliksel ve nicel açıdan)
- Koleksiyon politikasında mevcut problemler nelerdir?
- Mevcut programda ne gibi değişiklikler yapılmalıdır?
- Ortak koleksiyon geliştirme programları için bilgi sağlamaktadır.
- Ayıklama projeleri için bilgi sağlamaktadır.
- Eğer tüm koleksiyon sayılıyorsa, veri sağlamaktadır.
- Sayımın gerekip gerekmediği için veri sağlamaktadır.

1.2. Bütçe ihtiyaçları

- Zayıf alanları güçlendirmek için gerekli olan bütçenin hesaplanması gerekmektedir.
- Güçlü alanları devam ettirmek için gerekli olan bütçenin hesaplanması gerekmektedir.

- Yürürlüğe konacak koleksiyon geliştirme için gerekli olan bütçenin hesaplanması gerekmektedir.
- Geriye dönük koleksiyon geliştirme için gerekli olan bütçenin hesaplanması gerekmektedir.
- Tüm bütçenin hesaplanması gerekmektedir.

2. Dışsal Nedenler:

2.1. Yerel Kurumsal İhtiyaçlar

- Kütüphanenin performansı nasıl? (yetersiz, yeterli veya ortalama üstü)
- Materyal için istenen bütçe mantıklı mı?
- Bütçe uygun düzeyde destek sağlıyor mu?
- Kütüphane benzer hizmet veren kütüphanelerle kıyaslanabilir mi?
- Yer sağlama için ayıklama seçenekleri var mı?
- Koleksiyon güncelliğini yitirmiş mi?
- Koleksiyon programında yeterli ölçüde koordinasyon var mı? (kütüphane gerçekten tüm bu farklı koleksiyonlara gereksinim duyuyor mu?)
- Fazla nüsha politikası uygun mu?
- Maliyet yarar oranı mantıklı mı?

2.2. Kurum Dışı İhtiyaçlar

- Onaylama yapan gruplar için veri sağlamaktadır.
- Bütçe sağlayan gruplar için bilgi sağlamaktadır.
- Çeşitli ağlar, konsorsiyumlar ve diğer ortak programlar için veri sağlamaktadır.
- Bağış yapanlar için bilgi sağlamaktadır.

Değerlendirmenin hangi amaçla yapılacağı belirlendikten sonra, değerlendirme için kullanılacak en etkili yöntemlerin belirlenmesi gerekmektedir.

3.2.4.1. Koleksiyon Değerlendirme Yöntemleri

Koleksiyon analizinin, 19. yy. sonlarına kadar değerlendirmeden çok açıklama amacıyla yapıldığı, 1900'lü yıllarda ise kütüphanecilerin Amerikan Kütüphane Derneği (ALA) ve

konu uzmanları tarafından hazırlanan seçilmiş kaynakçaları ve listeleri kullanmaya başladığı, 20 yy. ortalarına kadar ise koleksiyon analizi için liste kontrollü yöntemini kullandıkları bilinmektedir (Johnson, 2004, s. 275-277).

Koleksiyon boyutu yani büyüklüğünü belirlemeye yönelik çeşitli formüller geliştirilmiştir. Birçok araştırmada Verne Clapp ve Robert Jordan tarafından 1965 yılında akademik kütüphane koleksiyonlarının büyüklüğünün yeterliliğini belirlemek amacıyla geliştirmiş Clapp-Jordan formülü örnek olarak verilmektedir (The ALA, 1983, s. 44; Baker ve Lancaster, 1991, s.58, Kayaoğlu, 1999, s. 198, Köprülü, 1994, s. 58-60). Bu formülde çekirdek koleksiyonda öğrenci, öğretim görevlisi, lisans ve ön lisans dalı başına düşen ciltler saptanmaktadır. Mevcut koleksiyonlar formül ile belirlenen ideal koleksiyon ile kıyaslanabilmektedir. Sayıların tek başına kalite ölçütü olamayacağı düşüncesi ile birlikte bu formüllerin gözden düşmeye başladığı belirtilmektedir.

Allen Kent ve arkadaşları tarafından 1970 yılında Pittsburg Üniversitesinde yapılan istatistiksel çalışma sonuçları, kütüphane koleksiyonunun büyük bölümünün kullanılmadığını ortaya çıkarmıştır. 80/20 oranı, koleksiyonun %20'sinin dolaşımın %80'ni oluşturduğunu belirtmektedir. Kitap ve dergi dolaşımının kütüphane etkinliğini ölçmek için uygun bir ölçüt olup olmadığı halen tartışılmaktadır. Dolaşım çalışmaları depoya kaldırılabilir, koleksiyondan ayıklanabilecek materyal ve koleksiyonun hangi kısımlarının geliştirilmesi gerektiği hakkında bilgi vermektedir. Kütüphane içi kullanım, rafta bulunma oranı, belge teslimatı, bütçe temelli çalışmalar, kütüphaneler arası ödünç verme ve alma istatistikleri diğer nicel kullanım çalışmaları olarak uygulanmaktadır (Johnson, 2004, s. 273-274).

Nitel çalışmalar koleksiyonun esas değerini ölçmeyi amaçlayan doğası gereği kütüphaneci ve kullanıcıların görüşlerine dayanan öznel bir yöntem olarak tanımlanmaktadır. Nitel çalışmalar için standart bir terminoloji bulunmamaktadır. 1970 yılında ortak bir standart oluşturmak amacı ile "Koleksiyon Gelişimi için Kılavuz" adlı eser yayınlanmıştır. Bu çalışmada (A) Kapsamlı Düzey, (B) Araştırma Düzeyi, (C) Çalışma Düzeyi, (D) Temel Düzey ve (E) Minimal Düzey olarak 5 toplama düzeyi belirlenmiş ve mevcut koleksiyonların sıklığı ve yoğunluğuna uygulanmıştır. Araştırma

Kütüphaneleri Grubu 1980 yılında Araştırma Kütüphaneleri Grubu Taslağını oluşturmuştur. Bu taslak araştırma kütüphanelerinde kullanılmak üzere tasarlanmıştır. Yukarıda belirtilen 5 düzeye bir düzey (Kapsam Dışı) daha eklenmiş ve tersine çevrilmiştir. Bu taslak şimdilerde de en sık kullanılan nitel araştırma yöntemlerinden biri olma özelliğini korumaktadır. Kongre Kütüphanesi sınıflandırma ve konu alanlarını kullanmakta, NATC tarafından kullanılanlara da uymaktadır. Taslak, kütüphaneler arasında koleksiyonların detaylı açıklamalarını, paylaşımlarını sağlamak için oluşturulmuş standart bir süreç ve terminoloji sağlamaktadır. Bu taslakta kütüphaneciler mevcut koleksiyon gücünün, toplama düzeyinin ve amaçlanan koleksiyon düzeyinin 6 seviyesini tanımlamak için sayısal kodlar kullanılmaktadır. Harfler ise dil kodlamaları, materyalin fiziksel özellikleri ve materyal türleri için kullanılabilir. Altı Araştırma Kütüphaneleri Grubu Taslak Düzeyi aşağıda belirtilmektedir (Johnson, 2004, s. 275) .

- 1 Kapsam Dışı (kütüphane bu alanda materyal sağlamamaktadır.)
- 2 Minimal (kütüphane bu konu ile ilgili minimal istekleri karşılayacak kaynakları sağlamakta ve genel kaynaklar için sınırlı bir koleksiyon bulundurmaktadır.)
- 3 Temel Düzey (kütüphane bir konuyu tanımlayacak ve ilk girişi yapacak kaynakları sağlamakta ve üniversite eğitiminin ilk iki yılı boyunca genel kütüphane kullanıcılarının ihtiyaçlarını karşılayabilecek durumdadır.)
- 4 Çalışma ve Eğitici Destek (kütüphane bir konu ile ilgili olarak sistematik şekilde bilgi sağlayabilecek şekilde kaynak sağlamaktadır. Üniversite ve yüksek lisans eğitimi süresince genel kütüphane kullanıcılarının ihtiyaçlarını karşılayabilecek seviyededir.)
- 5 Araştırma (kütüphane doktora çalışmaları ve bağımsız araştırmalar için gerekli olan bütün ana kaynakları kapsamlı olarak sağlamaktadır.)
- 6 Kapsamlı (kütüphane uygun olan bütün ilgili formatlarda, bütün dillerde, basılı kaynakları elinden geldiğince kapsamlı olarak sağlamaktadır.)

Bu taslak ayrıca diğer kütüphane türleri tarafından da uygulanmaktadır. Nitel analiz algılama ve görüşe dayandığı için nicel analize göre daha öznel olup, koleksiyonun

güçlü ve zayıf yönlerini belirlemek amacıyla yapılmaktadır. Kullanılacak analiz yöntemi seçilmeden önce, ulaşılmak istenilen sonuçlar göz önüne alınarak kütüphanenin ve araştırmanın içeriğine uygun yöntemlerin seçilmesi, analiz sonucunda elde edilecek verilerin tutarlı ve güvenilir olmasını sağlayacaktır.

Çeşitli yazarlar tarafından koleksiyon değerlendirme yöntemleri için çeşitli sınıflamalar yapılmıştır. Bonn (1974) “Koleksiyonun Değerlendirilmesi” başlıklı makalesinde koleksiyon değerlendirme için kullanılabilir 5 yöntemden bahsetmektedir. Bu yöntemler;

1. İstatistiksel veriler: Kütüphane koleksiyonu kullanımı ve harcamaları ile ilgili istatistiksel bilgi almak için kullanılan bu yöntem ile kolayca elde edilebilir, karşılaştırılabilir, açık ve anlaşılır verilere ulaşılmaktadır. Bu yöntem niteliğe ilişkin bilgi vermemektedir.

- 1.1. Kütüphane koleksiyonunun büyüklüğü,
- 1.2. Her yıl eklenen cilt sayısı,
- 1.3. Formüller,
- 1.4. Karşılaştırmalar,
- 1.5. Konu dengesi,
- 1.6. Karşılammamış istek sayısı,
- 1.7. Ödünç verme istatistikleri,
- 1.8. Kütüphanelerarası ödünç verme istatistikleri,
- 1.9. Uygun koleksiyon büyüklüğü,
- 1.10. Harcamalar olarak özetlenmektedir.

2. Koleksiyonun mevcut listeler, kataloglar ve bibliyografyalar ile karşılaştırılması: Yaygın olarak kullanılan bu yöntemin zorluğu uygun listeleri belirlemektir. Oluşturulan bu tür liste ve bibliyografyalardan satın alma sürecinde de yararlanılmaktadır. Listeler ve bibliyografyaların güncelliğini çabuk kaybetmeleri bu yöntemin dezavantajı olarak belirtilmektedir.

3. Kütüphanenin düzenli kullanıcılarının fikirlerinin alınması: Koleksiyonun zayıf ve güçlü yönleri, kullanıcı ihtiyaçları düzeyi ve türü hakkında bilgi edinmek için bu yöntem kullanılmaktadır. Kullanıcıların ilgisiz olması ve işbirliği yapmak istememeleri bu yöntemin dezavantajı olarak ifade edilmektedir.

4. Doğrudan gözlem: Uzman kişilerin koleksiyonu gözden geçirmelerine dayanan bu yöntemin çok hızlı ve pratik olduğu belirtilmektedir. Bu yöntem ile koleksiyonun büyüklüğü, kapsamı, derinliği konusunda bilgi sağlanabilmektedir. Nesnelliğinin tartışılabilir olması ise bu yöntemin dezavantajı olarak belirtilmektedir.

5. Standartların uygulanması: Bu yöntem kabul görmüş otoriter kaynakların kullanılmasını içermektedir.

Bazı araştırmacılar ise koleksiyonları niceliksel ve niteliksel olmak üzere iki ana başlık altında incelemektedir (Johnson, 2004, s. 271; Köprülü, 1997, s.139-141; Lancaster, 1982, s. 15; Lancaster, 1993, s. 21).

1. Niceliksel Yöntemler

- Büyüklük
- Büyüme oranı

2. Niteliksel Yöntemler

- Uzman görüşleri
- Standart olarak bibliyografyaların kullanılması (basılı ve özel hazırlanmış bibliyografyalar)
- Güncel kullanım analizleri

Bazı araştırmalarda ise koleksiyon değerlendirme yöntemleri, koleksiyon merkezli (collection-centred) ve kullanım merkezli (used-centred) yöntemler olarak iki başlık altında incelenmektedir (Baker ve Lancaster, 1991; *Guide to evaluation*, 1989, s. 5-15).

1. Koleksiyon merkezli yöntemler

- İzlenimsel yöntem

- Standart liste ve bibliyografyaların karşılaştırılarak değerlendirilmesi
- Atıf analizlerinin kullanılarak değerlendirilmesi
- Niceliksel standartlarla karşılaştırılarak değerlendirme
- Konu koleksiyonlarının büyüklüğünün değerlendirilmesi

2. Kullanım merkezli yöntemler

- Ödünç verme kayıtlarının analizi
- Kütüphane içi kullanım kayıtlarının analizi
- Kullanıcı düşüncelerinin alınması için yapılan araştırmalar
- Materyalin rafta elde edilebilirliği araştırmaları
- Benzeşim modeline dayalı kullanım araştırmaları: Atıf araştırmaları ve belge tesliminin sınanması
- Kütüphaneler arası ödünç verme kayıtlarının analizi

Yukarıdaki görüldüğü gibi araştırmacılar koleksiyon değerlendirme yöntemlerini genelde niteliksel ve niceliksel ya da koleksiyon ve kullanıcı merkezli olmak üzere iki ana başlık altında sınıflandırırken, Johnson (2004, s.270) koleksiyonun analizi için hem nitelik hem nicelik, hem koleksiyon temelli hem de kullanım-kullanıcı temelli olmak üzere dört temel yaklaşımı bir arada uygulamaktadır.

	Koleksiyon Temelli	Kullanım-Kullanıcı Temelli
Nicel	Koleksiyon büyüklüğü Materyal bütçe boyutu Koleksiyon büyüklüğü standartları ve formülleri	Kütüphaneler arası ödünç verme istatistikleri Dolaşım istatistikleri Kütüphane içi kullanım istatistikleri Belge teslimi istatistikleri Rafta bulunma istatistikleri
Nitel	Liste kontrolü Doğrulama çalışmaları Doğrudan koleksiyon analizi Toplam haritası çıkarımı (taslak seviyeler belirleme) Koleksiyon gücünün kısa testleri	Kullanıcı düşünceleri anketleri Kullanıcı gözlemleri Kullanıcı anketleri

Şekil 3.2. Koleksiyon Analiz Yöntemleri (Johnson, 2004, s.270)

Koleksiyon temelli yöntemler koleksiyonun ya da koleksiyonun bir parçasının büyüklüğü, büyüme oranı, kapsamı, derinliği, çeşitliliği ve dengesi ile ilgili veri toplamak için kullanılırken, kullanım ve kullanıcı temelli yöntemler koleksiyonun hangi sıklıkla ve kimler tarafından kullanıldığı ve beklentilerinin ne olduğu ile ilgili veriler elde etmek için kullanılmaktadır (*Guide*, 1989, s.3; Johnson, 2004, s.270). Kullanım ve kullanıcı temelli yöntemlerden bahsedilirken, kullanım çalışmaları hangi materyalin nasıl kullanıldığı ile ilgili veri sağlarken, kullanıcı çalışmaları hangi kullanıcıların, hangi materyali kullandıkları ile ilgili veriler sağlamaktadır (Kayaoğlu, 1999, s. 192).

Liste Kontrolü, çeşitli başlık listelerinin kütüphane koleksiyonu ile karşılaştırılmasını temel alan bir yöntem olarak tanımlanmaktadır. Kontrolünün kolay olması ve farklı kütüphanelerin ihtiyaçlarına göre hazırlanmış listelerin var olması bu yöntemin yaygın olarak kullanılmasını sağlamaktadır. Bu listelere, bir başka kütüphanenin kataloğu, genel veya özelleştirilmiş listeler veya kaynakçalar, yayıncı katalogları, konu uzmanları tarafından oluşturulmuş listeler, tavsiye edilen okuma listeleri, dergi listeleri, uzmanlaşmış kütüphanelerin yakın tarihli alım listeleri örnek olarak verilmektedir (Johnsons, 2004, s. 279).

Liste kontrolü hem nicel hem nitel özellikleri birleştirmektedir. Listenin oluşturulması öznel bir süreçken, kontrol sonrasında hazırlanan sonuç listesi ise kütüphanenin sahip olduğu materyali gösteren istatistiksel bir rapor özelliği taşımaktadır. Koleksiyon için materyal seçen kütüphaneciler bu sonuç listelerini eksik olan materyalin alınması için bir kılavuz olarak kullanabilmektedir.

Doğrudan Koleksiyon Analizi, bütün kütüphane türlerine ve kütüphane koleksiyonlarına uygun olan bu yöntem, literatür hakkında geniş bilgi sahibi olan uzman bir kişinin koleksiyonu incelemesini temel almaktadır. Bu yöntem sonucunda boyut, kapsam, derinlik, materyalin türleri, yayın tarihleri ve fiziki durumları hakkında veri sağlamaktadır. Koleksiyonu analiz edecek kişinin konusunda uzman ve nesnel bir bakış açısına sahip olması, değerlendirme sonuçlarının güvenilir olmasını sağlayacaktır. Makul büyüklükteki kütüphane koleksiyonları için uygun olan bu yöntem koleksiyonun

güçlü ve zayıf yönlerinin ortaya çıkarılması açısından önemli görünmektedir. Büyük koleksiyonlara sahip kütüphaneler için ise zaman sorunu yoksa ve koleksiyon bölüm bölüm inceleniyorsa bu yöntem uygulanabilir (Johnson, 2004, 280-281).

Bu yöntemin dezavantajı ise sadece rafta bulunan materyal incelenebildiğinden, rafta bulunmayan materyal göz ardı etmiş olmasıdır. Bu yöntem materyalin fiziki olarak incelenmesi yerine elektronik ortamdaki raf listelerinin kullanılmasını olanaklı kılmaktadır. Elektronik ortamda ki kataloglar, kütüphane koleksiyonunda mevcut bulunan materyal ile ilgili tüm bilgilere (materyalin yaşı, dili, kopyalama oranı ve konu kapsamı vb.) kolayca erişimi olanaklı hale getirmektedir.

Ödünç Verme İstatistikleri, dolaşım diğer bir deyişle ödünç verme işlemlerini analiz eden bir yöntemdir. Bu yöntem ile koleksiyonun az veya çok kullanılan bölümleri, hangi tür kullanıcıların hangi kaynakları kullandıkları kütüphanede yapılan dolaşım işlemleri (ödünç verme, iade, rezerv, ceza vb.) hakkında veri elde edilebilmektedir. Elde edilen verilere göre az kullanıldığı belirlenen konu alanlarına daha az alım, çok kullanılan konu alanlarında ise daha fazla alım yapılabilir. Ayrıca kullanılan materyal koleksiyondan ayıklanabilir veya depoya kaldırılabilir. Otomasyona dayalı dolaşım sistemleri veri toplamayı daha kolay hale getirmektedir.

Bu yöntemde en büyük sorun kütüphane içi kullanımla ilgili kayıtları değerlendirme dışı bırakmasıdır. Kütüphaneye gelen koleksiyonu kullanan ancak ödünç işlemleri yapmayan kullanıcılar ile ilgili verileri içermemektedir.

Bu yöntemlerin seçilmesinde önemli olan, kütüphanecinin değerlendirmeden beklediği sonuçlardır. Neyin nasıl ölçüleceğinin ve sonuçların nasıl değerlendirileceğinin açıkça belirtilmesi gerekmektedir. Kütüphaneci hangi konu ile ilgili veri sağlamak istiyorsa ona uygun yöntemi seçmelidir. Bu yöntem niteliksel, niceliksel, kullanıcı ya da koleksiyon temelli yöntemlerden biri olabileceği gibi birkaç yöntem de bir arada kullanılabilir. Birkaç yöntemin bir arada kullanılması elde edilen verilerin sınanmasını

sağlayabileceği gibi daha güvenilir, kapsamlı ve doğru sonuçlara ulaşılmasını sağlayacaktır. İyi yapılmış değerlendirme araştırma projeleri hem güvenilir hem de geçerli bilgiler sağlamaktadır. Aynı araştırma teknikleri kullanılarak yapılan araştırmalarda sonucun benzer veya aynı olması şaşırtıcı olmayacaktır.

3.3. KORUMA

Koleksiyona sağlanan materyalin uzun ömürlü olmasını sağlamak için, kütüphane personelinin çeşitli önlemler alması yani koleksiyonu koruması gerekmektedir. Koleksiyona yeni sağlanan materyal bile yoğun ve sık kullanıma bağlı olarak eskimektedirler. Birçok kütüphane koruma sorunu ile yüzleşmektedir.

Koruma “bir şeyin eskimesini, yıpranmasını, bir zarara uğramasını önlemek için gereken özeni göstermek, onu esirgemek”, materyalin kalite kaybını önleme, geciktirme veya durdurma için yapılan çeşitli etkinlikler olarak tanımlanmaktadır (Püsküllüoğlu, 2003, s. 825; Johnson, 2004, s. 151).

Koleksiyonun korunmasını etkileyen birçok değişken bulunmaktadır. Materyalin doğru şekilde tutulması, korunaklı alanlara alınması, çevre kontrolü, güvenlik, sigorta, yedek kopyaların seçilmesi, yeniden formatlanabilen materyalin seçilmesi, ciltleme, onarım, çevresel durumun gözlemlenmesi kullanılan çeşitli koruma faaliyetleri olarak belirtilmekte ve materyalin ömrünün uzaması için yukarıda belirtilen faktörlerden bazıları birlikte kullanılmaktadır.

Kâğıt yapımında kullanılan kimyasal maddeler (asit vb.), kağıdın kolay kırılıp bozulmasına, bu da kâğıtların hızlı yıpranmasına ve raflarda bulunan kitapların zarar görmesine neden olmaktadır. Artık birçok kitap asit içermeyen alkalik kağıda basılmaktadır. Isı, ışık ve nem kitabın yıpranmasını etkileyen faktörler olarak gösterilmektedir. Dar ve küçük raflar materyalin düşmesine ve zamanla yıpranmasına neden olmaktadır (Evans, 2000, s. 488; Johnson, 2004, s.151-157) .

Kütüphane için gerekli koruma planı hazırlanırken, yukarıda belirtilen faktörlerin göz önünde bulundurulması materyalin yaşam ve kullanım sürelerinin artmasını sağlayacaktır.

Bu bölümde de açıklandığı gibi koleksiyon geliştirme çeşitli halkalardan oluşan birbirine bağlı bir zincirdir. Kullanıcı grubunun analiz edilmesi, seçim, sağlama, ayıklama, değerlendirme ve koruma işlemleri bu zinciri oluşturan halkalardır. Koleksiyonun başarılı bir şekilde geliştirilmesi için her halkanın işlevini düzgün biçimde yerine getirmesi gerekmektedir. Bu da ayrıntılı ve ihtiyaçlara cevap verebilecek şekilde hazırlanmış ve tanımlanmış politikalar ile mümkün olabilir. Bu nedenle koleksiyon geliştirme politikası içinde seçim, sağlama (satın alma, değişim, bağış) ve ayıklama politikalarına yer verilmesi gerekir. Politikaların içeriği belirlenirken gerekli olan verilerin sağlanmasında çeşitli nitel ve nicel değerlendirme yöntemleri kullanılabilir. Koleksiyon, kullanıcı ve ödünç verme analizleri gibi yöntemler sayesinde elde edilecek veriler ışığında oluşturulacak politikalar daha işlevsel olacak ve koleksiyonun daha mantıklı bir biçimde gelişmesini sağlayacaktır.

4. BÖLÜM

KULLANIM ANALİZİ VE İSTATİSTİKLER

Çalışmanın bu bölümünde, Kara Harp Okulu Kütüphanesi koleksiyonunda mevcut kitapların ödünç verme oranları ve bu oranları etkileyen faktörler analiz edilmiştir. Bu amaçla, koleksiyonda mevcut tüm kitaplar içerisinde, konu numarasına göre oransız tabakalı örnekleme yolu ile rastgele olarak 1069 çeşit kitaptan oluşan bir örneklem seçilmiştir. Kitapların birden fazla kopyası bulunabileceği düşünüldüğünde, 1069 sayısı örnekleme yer alan kitap adedini değil, kitap çeşidini belirtmektedir. Oransız tabakalı örnekleme yönteminin uygulanmasından dolayı, örneklem içerisinde tüm konu numaraları birbirine yakın sayılarda örnek içermektedir (100 konu numarasından 900 konu numarasına kadar sırasıyla 113, 102, 134, 117, 117, 127, 113, 123, 123 kitap çeşidi). Ancak, Tablo 2.5'te de görüldüğü gibi, mevcut koleksiyonda kitaplar konu numaralarına göre eşit oranda dağılmamıştır. Alınan örneklemin mevcut koleksiyondaki dağılıma uygun bir hale dönüştürülebilmesi ve böylelikle evreni daha iyi bir şekilde temsil edebilmesi için, örneklem içerisine alınan her kitaba konu numarasına göre mevcut koleksiyondaki dağılımına uygun bir ağırlık verilmiş ve tüm analizler bu ağırlıklara göre yapılmıştır. Ağırlıkların hesaplanmasına örnek vermek gerekirse, Tablo 2.5'e göre Kara Harp Okulu Kütüphanesinde 100 konu numarasından 900 konu numarasına kadar toplam 34.797 çeşit kitap bulunmaktadır (000 konu numarası analiz kapsamının dışındadır). Bu kitaplar içerisinde 100 konu numaralı kitap çeşidi sayısı 1.274 tür. Dolayısı ile 100 konu numaralı kitapların evren içerisindeki yüzdesi %3,66 dır. Evrenin dağılımına uygun bir şekilde temsil edilebilmesi için, 100 konu numaralı kitapların 1069 kitap çeşidinden oluşan örneklem içerisinde de aynı yüzdeye sahip olması gereklidir. Dolayısı ile, örneklem içerisinde bulunması gereken 100 konu numaralı kitap çeşidi sayısı yaklaşık olarak $39 (1069 * 0,0366)$ dur. Ancak, gerçekte örneklem içerisinde 113 adet 100 konu numaralı kitap çeşidi mevcuttur. Buradan, örneklem içerisindeki 100 konu numaralı her bir kitap için kullanılması gereken ağırlık $39 | 113 = 0,35$ olarak bulunur. Diğer konu numaraları için kullanılması gereken ağırlıklar da aynı mantıkla kolayca hesaplanabilir. Örneklem içerisinde yer alan kitaplar için bu şekilde hesaplanan ağırlıklar 100 konu numarasından 900 konu numarasına

kadar sırasıyla 0.35, 0.09, 2.59, 0.51, 0.48, 1.26, 0.24, 1.51 ve 1.50 dir. Örnekleme içerisinde alınan her bir kitap için Dewey Onlu Sınıflama Sistemine göre konu numarası, bu konu numarasına göre yukarıda belirtilen ağırlık değeri, kitabın basım yılı, kitabın koleksiyona dahil edildiği yıl, kitabın dili, kitabın sağlama şekli, kopya sayısı ve kitabın toplam olarak kaç kez ödünç verildiği bilgileri elde edilmiş ve veri seti oluşturulmuştur. Oluşturulan bu veri seti üzerinde, her bir kitap için ödünç verme oranı, kitabın her bir kopyasının bir yılda kaç kez ödünç verildiği hesaplanarak bulunmuştur. Elde edilen veri seti üzerinde gerçekleştirilen tüm istatistiksel analizlerde SPSS® PC Sürüm 13.0 paket programı kullanılmıştır.

4.1. ÖRNEKLEM GRUBU

Örnekleme grubunu inceleyebilmek amacıyla ile, seçilen örnekleme içerisinde yer alan kitapların Dewey Onlu Sınıflama Sistemine göre konu numarası, basım yılı, koleksiyona dahil edildiği yıl (sağlama yılı), yayın yılı, dili, sağlama şekillerine göre sıklık dağılımları ve yüzdeleri Tablo 4.1'de verilmiştir. Gerek kitap çeşitleri, gerekse yüzdelerin hesaplanmasında ağırlıklar göz önünde bulundurulmuştur.

Tablo 4.1: Örneklem Grubu

	Kitap Çeşidi	Yüzde
Konu No		
100	40	3,74
200	9	0,84
300	347	32,46
400	60	5,61
500	56	5,24
600	160	14,97
700	27	2,53
800	185	17,31
900	185	17,31
Basım Yılı		
<= 1950	65	6,08
1951 - 1975	160	14,97
1976 - 2000	694	64,92
2001+	150	14,03
Sağlama Yılı		
<= 2001	758	70,91
2002	62	5,80
2003	59	5,52
2004	72	6,74
2005	118	11,04
Dili		
Türkçe	920	86,06
İngilizce	128	11,97
Almanca	8	0,75
Diğer	13	1,22
Sağlama Şekli		
Bağış	675	63,14
İkmal*	42	3,93
Satın alma	352	32,93

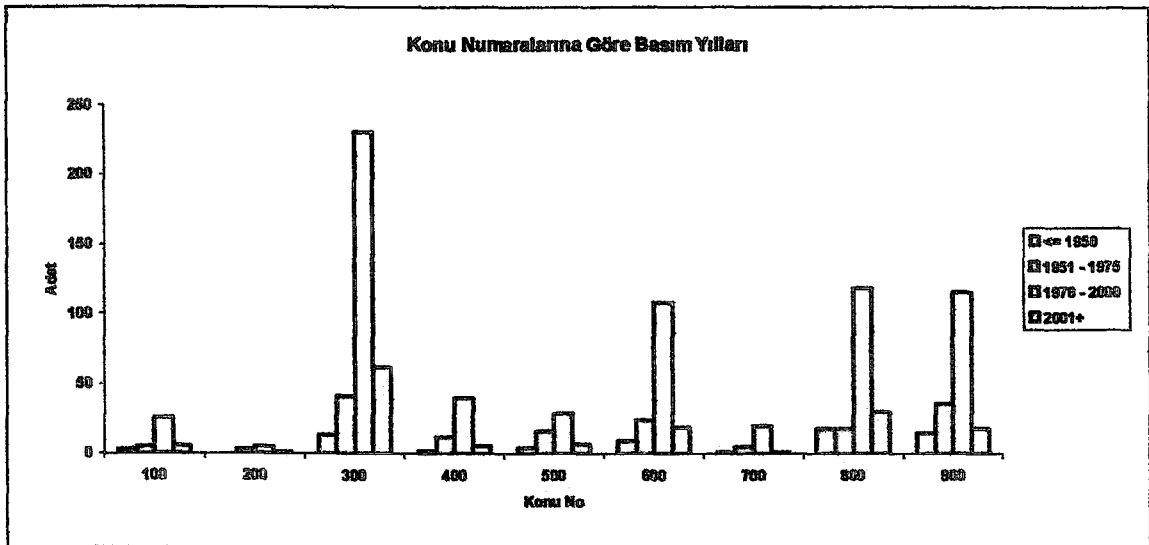
* İkmal: Askerî kurum ve kuruluşlardan ya da bu kurum ve kuruluşlar aracılığıyla ücretsiz gelen yayın ve malzemeler (*Müşterek Askerî Terimler Sözlüğü*, 1982, s. 185).

Tablo 4.1'e göre, örneklem içerisine alınan 1069 çeşit kitabın konu numaralarına göre yüzde dağılımı, mevcut koleksiyonun özetlendiği Tablo 2.5'e uymaktadır. Diğer bir ifade ile, konu numaraları açısından bakıldığında alınan örneklem evreni iyi bir şekilde temsil etmektedir. Aradaki küçük farklılıklar da 000 konu numarasının analizler kapsamında yer almamasından kaynaklanmaktadır. Tablo 4.1'e göre örneklem içerisinde en fazla sayıda 300 konu numaralı kitaplar (Toplum Bilimleri, 347 adet, %32,46), daha sonra 800 (Edebiyat ve Retorik, 185 adet, %17,31), 900 (Coğrafya ve Tarih, 185 adet, %17,31) ve 600 (Teknoloji, 160 adet, %14,97) konu numaralı kitaplar yer alırken, en az sayıda 200 (Din ve Din Bilim, 9 adet, %0,84) konu numaralı kitaplar

yer almaktadır. Basım yıllarına göre ise kitaplar veri setinde 1950 ve öncesi, 1951-1975 arası, 1976-2000 arası ve 2001 ve sonrası olarak 4 ana gruba ayrılmış ve örnek içerisinde en fazla sayıda 1976-2000 arası basım yıllı kitaplar (694 adet, %64,92) ve en az sayıda ise 1950 ve öncesi basım yıllı kitaplar (65 adet, %6,08) alınmıştır. Evrenin yapısı, basım yılı açısından tam olarak bilinmemekle birlikte, örnekleme dahil edilen kitaplar rasgele seçildiği için, alınan bu örneğin evreni temsil ettiği varsayılırsa, koleksiyonda yer alan kitapların basım yılları ortalaması yaklaşık 1986 olarak hesaplanabilir. Bu da koleksiyonun eski basımlı kitaplardan oluştuğunu göstermektedir. Örnekleme içerisinde yer alan kitapların sağlama yılları incelendiğinde, en fazla sayıda kitabın 2001 ve öncesinde (758 adet, %70,91) satın alındığı görülmektedir, bunu 2005 yılında (118 adet, %11,04) satın alınan kitaplar izlemektedir. Dili ve sağlama şekline göre ise en fazla sayıda Türkçe (920 adet, %86,06) ve bağış yoluyla sağlanan kitapların (675, %63,14) bulunduğu görülmektedir.

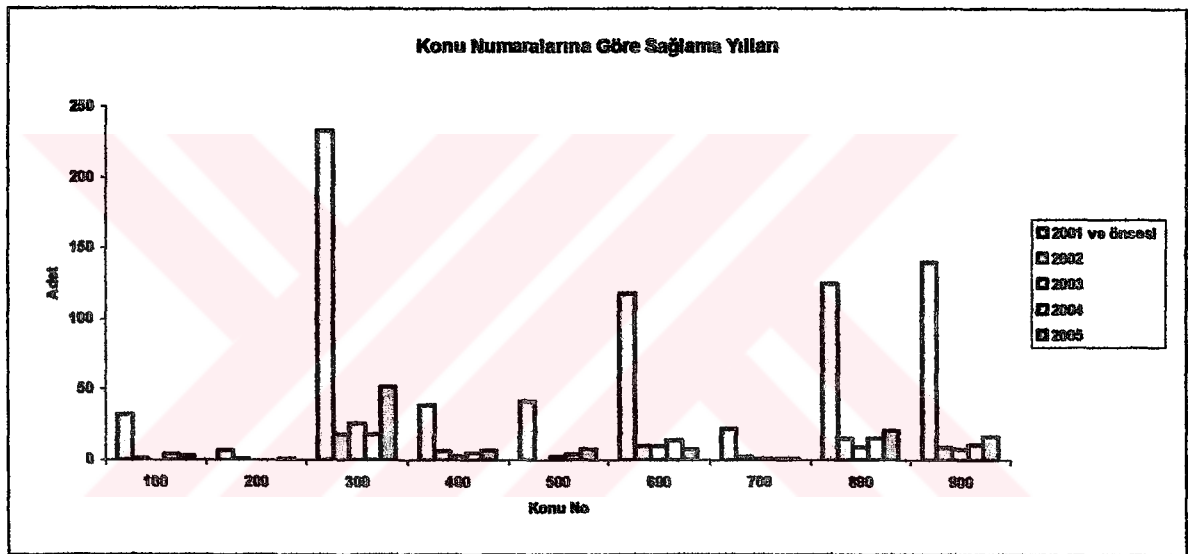
Örnekleme yapısının daha ayrıntılı bir şekilde analiz edilebilmesi amacı ile kitapların basım yılları, sağlama yılları, dilleri ve sağlama şekilleri konu numaralarına göre ayrı ayrı incelenmiş ve sonuçlar Şekil 4.1, Şekil 4.2, Şekil 4.3 ve Şekil 4.4'te sunulmuştur.

Şekil 4.1. Konu Numaralarına Göre Basım Yılları

Şekil 4.1'e göre, örnekleme genel yapısına benzer olarak, 1976-2000 arası basımlı kitaplar bütün konu numaralarında en fazla sayıdadır. Bunu 1951-1975 arası basımlı

kitaplar izlemektedir. 1976-2000 arası basımlı kitaplar yoğun olarak 300 (Toplum Bilimleri) konu numarasında, 1951-1975 arası basımlı kitaplar ise yoğun olarak 300 ve 900 (Coğrafya ve Tarih) konu numaralarında yer almaktadır. 2001 ve sonrası basımlı kitapların yoğun olarak gözleendiği konu numaraları 300 (Toplum Bilimleri) ve 800 (Edebiyat ve Retorik) iken, 1950 ve öncesi basımlı kitapların büyük çoğunluğu 800 ve 900 (Coğrafya ve Tarih) konu numaralarına dağılmaktadır. Bir bütün olarak ele alındığında basım yıllarının en az farklılık gösterdiği konu numarası 500 dır. Bu konu numarasında yer alan kitapların basım yılları birbirinden, diğerk konu numaralarına göre, çok daha az farklılık göstermektedir.

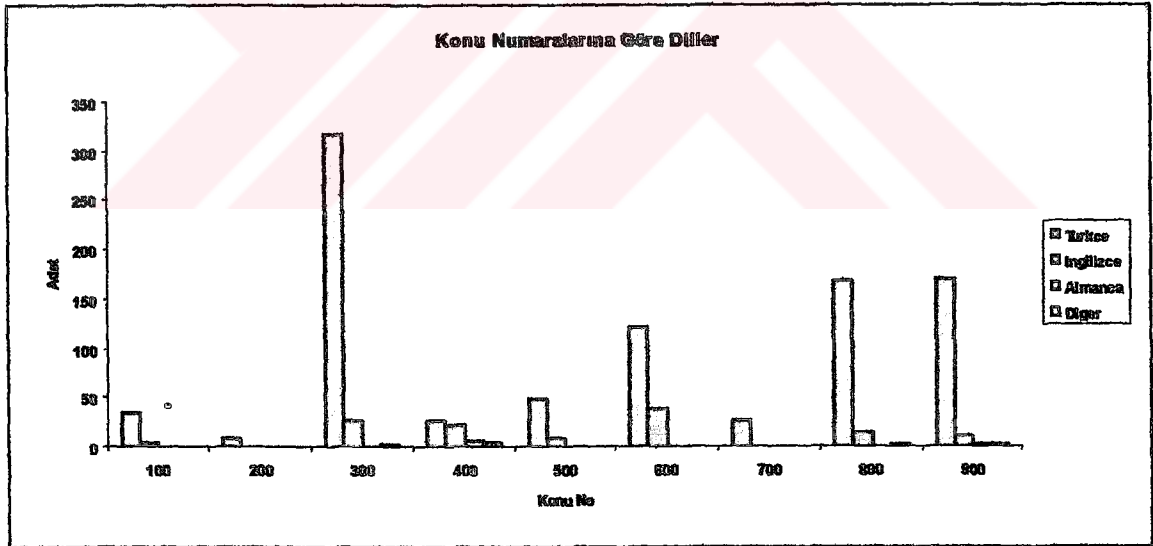

Şekil 4.2. Konu Numaralarına Göre Sağlama Yılları

Şekil 4.2 incelendiğinde bütün konu numaralarında en fazla yoğunluğa sahip kitaplar 2001 ve öncesinde sağlanan kitaplardır. Yoğunluk sıralamasında 2001 ve öncesinde sağlanan kitapları, 2005 yılında sağlanan kitaplar izlemektedir. 2005 yılında sağlanan kitapların konu numaralarına göre dağılımına bakıldığında 300 (Toplum Bilimleri), 800 (Edebiyat ve Retorik) ve 900 (Coğrafya ve Tarih) konu numaralarının ön plana çıktığı gözlenmektedir. 2005 yılında sağlanan kitaplar içerisinde en düşük yoğunluk ise 200 (Dil ve Dilbilim) ve 700 (Sanat) konu numarasındadır. 2002, 2003 ve 2004 yılında sağlanan kitapların konu numaralarına dağılımına bakıldığında ise birbirine yakın yoğunluklarda olduğu gözlenmektedir. Bu durum 2002, 2003 ve 2004 yılı sağlama politikalarının birbirine benzer olduğunun bir göstergesidir. Bu yıllarda alınan kitaplar büyük ölçüde 300, 600 ve 800 konu numaralarına sahiptir.

2001 öncesi ile 2005 yılları arasında koleksiyona dahil edilen kitaplar konu numaralarına göre genel olarak değerlendirildiğinde şu sonuçlar ortaya çıkmaktadır.

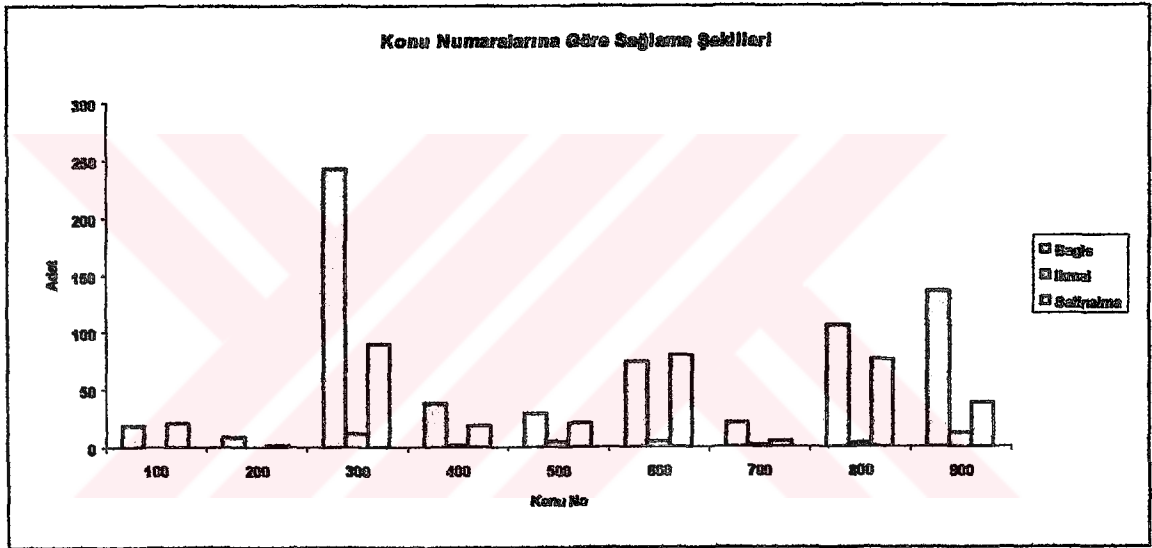
- 2002, 2003 ve 2004 yılında sağlanan konu numaralarında bir eşitlik görülürken, 2001 öncesi ve 2005 yıllarında sağlanan konu numaraları arasında önemli bir farklılık görülmektedir. 2005 yılında 2002, 2003 ve 2004 yıllarında olduğu gibi 300 konu başlıklı kitaplar en çok sağlanan, 200 ve 700 konu başlıklı kitaplar ise en az sağlanan konu numaraları olmasına rağmen, diğer konu numaralarının sağlama oranlarının 2005 yılında farklılaştığı görülmektedir. Örneğin, 2002, 2003 ve 2004 yıllarında koleksiyona sağlanan konu numaraları sırasıyla 300, 600 ve 800 iken, 2005 yılında bu sıralamanın 300, 800 ve 900 olarak değiştiği görülmektedir.
- Bütün bu verilere dayanarak, yukarıda belirtilen eşitsizliklerin nedeni olarak Kara Harp Okulu Kütüphanesinin koleksiyon geliştirme politikasının bir parçası olan yazılı bir sağlama politikasına sahip olmaması gösterilebilir.

Şekil 4. 3. Konu Numaralarına Göre Diller

Konu numaralarına göre dillerin dağılımını gösteren Şekil 4.3'e göre örnekleme içerisinde en fazla yoğunluğa sahip olan dil bütün konu numaralarında Türkçe'dir. Türkçe'yi ise İngilizce dili takip etmektedir. İngilizce kitapların ise genellikle 600 (Teknoloji), 300 (Toplum Bilimleri) ve 400 (Dil ve Dilbilim) konu numaralarına dağıldığı görülmektedir.

Öğrenci ve öğretim elemanlarına uygulanan ankette, öğrenci ve öğretim elemanlarının yabancı dil becerileri sorulmuştur. Anket sonuçlarına göre, ankete katılan 40 öğretim elemanından 39'unun farklı düzeylerde (iyi-orta-düşük) İngilizce dil becerisine, 5'inin iyi düzeyde Fransızca dil becerisine, sadece 1'inin Almanca dil becerisine sahip olduğu saptanmıştır. Ankete katılan 227 öğrenciden 224'ünün 97'sinin iyi, 115'inin orta 12'sinin düşük olmak üzere çeşitli düzeylerde İngilizce dil becerisine, 62'sinin 1'i iyi 18'i orta 43'ü düşük olmak üzere çeşitli düzeylerde Almanca dil becerisine sahip olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle koleksiyonda Türkçe'den sonra İngiliz dilindeki yayınlar yer alması doğal görünmektedir.

Şekil 4.4. Konu Numaralarına Göre Sağlama Şekilleri

Şekil 4.4'e göre 100 (Felsefe ve Psikoloji) ve 600 (Teknoloji) konu numaraları dışındaki konu numaralarında ki kitapların çoğunluğu bağış yoluyla, 100 (Felsefe ve Psikoloji) ve 600 (Teknoloji) konu numaralarında ki kitapların ise çoğunluğu satın alma yolu ile sağlanmıştır. Bağış yolu ile sağlanan kitapların büyük bir çoğunluğu 300 (Toplum Bilimleri), 900 (Coğrafya ve Tarih) ve 800 (Edebiyat ve Retorik) konu numaralarına dağılmaktadır. Yapılan bağışlar içerisinde en az yoğunluğa sahip konu numarası 200 (Din ve Din bilimleri) olarak ortaya çıkmaktadır. İkmal yolu ile sağlanan kitapların çoğunluğu ise 300 (Toplum Bilimleri) ve 900 (Coğrafya ve Tarih) konu numaralı kitaplardan oluşmaktadır.

Kitapların koleksiyona sağlanmasında ilk sırayı bağış almaktadır. Bunu satın alma ve ikmal yöntemleri izlemektedir. Kitapların büyük bir çoğunluğu bağış ile sağlanmasına rağmen, Kara Harp Okulu Kütüphanesinin yazılı sağlama politikası olmadığı gibi yazılı bir bağış kabul politikası da bulunmamaktadır.

4.2. ÖDÜNÇ VERME ORANI ANALİZLERİ

Kitapların konu numarası, basım yılı, sağlama yılı, dili ve sağlama şeklinin ödünç verme oranına etkisinin analiz edilebilmesi amacı ile veri seti bir dizi Tek Yönlü Varyans Analizi'ne (One-Way ANOVA) tabi tutulmuştur. Ödünç verme oranları oransal veri, konu numarası, basım yılı, sağlama yılı, dili ve sağlama şekli ise nominal (kategorik) veri niteliğinde olduğu için, yapılan analizlerde Tek Yönlü Varyans Analizi tercih edilmiştir. Bu durumda, örneklem içerisinde yer alan kitapların ödünç verme oranları bağımlı değişken ve konu numarası, basım yılı, sağlama yılı, dili ve sağlama şekli ise bağımsız değişkenler olarak düşünülmüş; bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerinde etkisi olup olmadığı, her bir bağımsız değişken için ayrı ayrı Tek Yönlü Varyans Analizi uygulanarak, incelenmiştir. Daha sonra veri seti, konu numaralarına göre ayrılarak tüm analizler her bir konu numarası için ayrı ayrı tekrarlanmış ve sonuçlar karşılaştırılmıştır. Analizler için gerekli olan hipotezler ve analiz sonuçları izleyen bölümlerde sunulmaktadır.

4.2.1. Konu Numaralarına Göre Ödünç Verme Oranları

Kitabın konu numarasının ödünç verme oranına etkisinin ölçülebilmesi amacı ile uygulanan Tek Yönlü Varyans Analizi için kurulan hipotezler aşağıdaki gibidir:

H_{10} = Ödünç verme oranı ortalamaları bütün konu numaraları için aynıdır.

H_{11} = En az bir konu numarasının ödünç verme oranı ortalaması diğerlerinden farklıdır.

Analiz sonuçları Tablo 4.2'de sunulmuştur. Bu sonuçlara göre, H_{10} hipotezi $\alpha = 0,05$ anlamlılık düzeyinde reddedilmektedir ($F=10,77$ ve $p = 0,00 < \alpha = 0,05$). Bir başka

ifade ile, ödünç verme oranı ortalamaları konu numaralarına göre istatistiksel olarak anlamlı derecede birbirinden farklıdır. Tablo 4.2 incelendiğinde gerçekten de 800 konu numaralı kitapların diğerlerine göre önemli ölçüde yüksek ortalama ödünç verme oranına sahip olduğu görülmektedir. Bunu sırası ile 100 ve 400 konu numaralı kitaplar izlerken, 600 ve 700 konu numaralı kitaplar ise diğerlerine göre oldukça düşük bir ortalama ödünç verme oranına sahiptir. Tek Yönlü Varyans Analizi, ödünç verme oranları arasında görülen bu farkların istatistiksel olarak anlamlı olduğunu ve dolayısıyla konu numarasının ödünç verme oranlarını etkilediğini, yani belirli konulardaki kitapların daha fazla okunduğunu göstermektedir.

Tablo 4.2. Konu Numaralarına Göre Ödünç Verme Oranları İçin Varyans Analizi Sonuçları

Konu No	Kitap Çeşidi	Ödünç Verme Oranı		Tek Yönlü Varyans Analizi	
		Ortalama	Std. Sapma	F Değeri	p Değeri
100	40	0,76	0,98	10,77	0,00
200	9	0,30	0,56		
300	347	0,50	0,74		
400	60	0,62	0,94		
500	56	0,28	0,49		
600	160	0,26	0,38		
700	27	0,26	0,58		
800	186	0,96	1,20		
900	184	0,40	0,86		
Toplam	1069	0,52	0,86		

4.2.2. Basım Yılına Göre Ödünç Verme Oranları

Kitabın basım yılının ödünç verme oranına etkisinin ölçülebilmesi amacı ile uygulanan Tek Yönlü Varyans Analizi için kurulan hipotezler aşağıdaki gibidir:

H_{20} = Ödünç verme oranı ortalamaları bütün basım yılı grupları için aynıdır.

H_{21} = En az bir basım yılı grubunun ödünç verme oranı ortalaması diğerlerinden farklıdır.

Yukarıda sunulan hipotezler önce kitaplar konu numaralarına göre ayrılmaksızın (tüm konu numaraları toplu olarak) $\alpha = 0,05$ anlamlılık düzeyinde test edilmiş, daha sonra kitaplar konu numaralarına göre ayrılarak, her bir konu numarası için aynı testler tekrarlanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.3'de sunulmuştur.

Tablo 4.3. Basım Yılına Göre Ödünç Verme Oranları İçin Varyans Analizi Sonuçları

Konu No	İstatistikler	Basım Yılı					Tek Yönlü Varyans Analizi	
		<= 1950	1951-1975	1976-2000	2001+	Toplam	F Değeri	p Değeri
Tüm Konular	Veri Sayısı	65	160	694	150	1069		
	Ortalama	0,08	0,19	0,51	1,12	0,52	42,72	0,00
	Std. Sapma	0,32	0,41	0,82	1,15	0,86		
100	Veri Sayısı	3	5	26	6	40		
	Ortalama	0,26	0,16	0,71	1,68	0,76	2,96	0,05
	Std. Sapma	0,57	0,25	0,88	1,37	0,98		
200	Veri Sayısı	0	3	5	1	9		
	Ortalama	-	0,23	0,30	0,64	0,30	0,07	0,97
	Std. Sapma	-	0,54	0,60	-	0,56		
300	Veri Sayısı	13	41	231	62	347		
	Ortalama	0,00	0,19	0,47	0,92	0,50	12,42	0,00
	Std. Sapma	0,00	0,47	0,67	0,98	0,74		
400	Veri Sayısı	2	12	40	6	60		
	Ortalama	0,00	0,25	0,70	1,04	0,62	1,39	0,26
	Std. Sapma	0,00	0,51	0,98	1,22	0,94		
500	Veri Sayısı	4	16	29	7	56		
	Ortalama	0,07	0,05	0,33	0,75	0,28	4,17	0,01
	Std. Sapma	0,21	0,09	0,53	0,65	0,49		
600	Veri Sayısı	9	24	108	19	160		
	Ortalama	0,00	0,04	0,30	0,43	0,26	6,07	0,00
	Std. Sapma	0,00	0,09	0,39	0,48	0,38		
700	Veri Sayısı	1	5	20	1	27		
	Ortalama	0,00	0,06	0,23	1,57	0,26	2,73	0,07
	Std. Sapma	-	0,14	0,47	-	0,58		
800	Veri Sayısı	18	18	119	30	185		
	Ortalama	0,20	0,43	0,82	2,32	0,96	23,30	0,00
	Std. Sapma	0,56	0,53	1,08	1,20	1,20		
900	Veri Sayısı	15	36	116	18	185		
	Ortalama	0,05	0,25	0,48	0,54	0,40	1,65	0,18
	Std. Sapma	0,07	0,45	1,02	0,57	0,86		

Tablo 4.3'te "Ortalama" adlı satırlar, ilgili basım yılı grupları için ödünç alınma oranı ortalamalarını; "Std. Sapma" adlı satırlar ise ilgili basım yılı grupları için ödünç alınma oranı standart sapmalarını göstermektedir. Tablo 3'e göre, tüm konular toplu olarak değerlendirildiğinde H_0 hipotezi $\alpha = 0,05$ anlamlılık düzeyinde reddedilmekte ($F=42,72$ ve $p = 0,00 < \alpha = 0,05$), yani ödünç alınma oranı ortalamaları basım yılına

göre istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık göstermektedir. Basım yılı gruplarına göre ödünç alınma ortalamaları incelendiğinde, basım yılı güncelleştikçe ödünç alınma oranı ortalamalarının da arttığı gözlenmektedir. Bu sonuç güncel kitapların Kara Harp Okulu Kütüphanesi kullanıcıları tarafından daha çok tercih edildiğini göstermektedir. Dolayısı ile, basım yılı 2001 ve sonrası olan kitapların ödünç alınma oranı ortalaması (1,12) daha eski basımlı tarihli kitaplardan oldukça yüksektir. Dahası, 2001 ve sonrası basımlı kitapların ödünç alınma oranı ortalaması 1976-2000 arası basımlı kitapların ödünç alınma oranı ortalamasının iki katını aşmaktadır. Kitaplar konu numaralarına göre ayrı ayrı analiz edildiğinde, 200, 400, 700 ve 900 dışındaki bütün konu numaraları için H_0 hipotezi $\alpha = 0,05$ anlamlılık düzeyinde reddedilmekte (p değerleri $\alpha = 0,05$ anlamlılık düzeyinden küçük olduğu için) ve tüm konuların toplu olarak değerlendirildiği analiz sonuçlarına benzer sonuçlar gözlenmektedir. Ancak burada, alınan örneklem hem konu numaralarına hem de basım yıllarına göre ayrıştırıldığı için bazı gruplarda veri sayısı 5'in altında kalmakta, hatta bazı gruplarda hiç veri bulunmamaktadır (örneğin örnekleme konu numarası 200 ve basım yılı 1950 öncesi olan hiçbir kitap bulunmamaktadır). Bu durum p değeri $\alpha = 0,05$ 'ten çok küçük ve çok büyük çıkan analizlerde sorun yaratmamakla birlikte, p değeri $\alpha = 0,005$ 'e yakın çıkan analizlerde sorun yaratabilecektir. Böyle bir durumda da veri sayısı 5'ten az olan gruplar göz ardı edilerek ödünç verme oranı ortalamaları diğer gruplar için karşılaştırılabilir. Örneğin 100 konu numaralı kitaplar için yapılan analizlerde p değeri 0,05'e çok yakın çıkmıştır ve burada 1950 ve öncesi basımlı kitapların sayısı 5'den azdır. Ancak, 1950 ve öncesi basımlı kitaplar dışındaki kitapları ödünç verme oranı ortalamaları karşılaştırıldığında birbirinden anlamlı derecede farklı olduğu görülmektedir. 200, 400, 700 ve 900 konu numaralı kitaplar için ise H_0 hipotezi kabul edilmekte (p değerleri $\alpha = 0,05$ anlamlılık düzeyinden büyük olduğu için) ve basım yılına göre ödünç verme oranı ortalamalarında görülen farklılıkların istatistiksel olarak anlamlı olmadığı sonucuna varılmaktadır.

Basım yılı ve konu numaralarına göre ödünç verme oranları incelendiğinde, 2001 ve sonrası basımlı kitaplar içerisinde 800 konu numaralı kitaplar en yüksek ödünç verme oranına (2,32) sahip iken 600 konu numaralı kitaplar en düşük ödünç verme oranına (0,43) sahiptir. 1976-2000 arası basımlı kitaplarda ise en yüksek ödünç verme oranı 800

konu numarasında (0,82), en düşük ödünç verme oranı ise 200 ve 600 konu numarasında (0,30) gözlenmektedir. 1951-1975 arası basımlı kitaplarda en yüksek ödünç verme oranı 0,43 ile 800 konu numarasında, 1950 ve öncesi basımlı kitaplarda ise en yüksek ödünç verme oranı 0,26 ile 100 konu numarasında gerçekleşmektedir.

Basım yıllarına göre yapılan analiz sonuçları özetlenecek olursa; basım yılı ödünç verme oranını 200, 400, 700 ve 900 dışındaki konu numaralarında ve toplamda etkilemektedir. 200, 400, 700 ve 900 konu numaralı kitaplarda ise, basım yılının ödünç verme oranı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi görülmemektedir. Bu, 200 (Din ve Din Bilim), 400 (Dil ve Dilbilim), 700 (Sanat) ve 900 (Tarih ve Coğrafya) konu numaralı kitapların, içerdiği bilgiler itibariyle eski basımlı olanların daha değerli, çoğu zaman daha çok tercih edilen kitaplar olmasından kaynaklanmaktadır.

4.2.3. Sağlama Yılına Göre Ödünç Verme Oranları

Kitabın sağlama yılının ödünç verme oranına etkisinin ölçülebilmesi amacı ile uygulanan Tek Yönlü Varyans Analizi için kurulan hipotezler aşağıdaki gibidir:

H_{30} = Ödünç verme oranı ortalamaları bütün sağlama yılları için aynıdır.

H_{31} = En az bir sağlama yılı için ödünç verme oranı ortalaması diğerlerinden farklıdır.

Yukarıda sunulan hipotezler önce kitaplar konu numaralarına göre ayrılmaksızın (tüm konu numaraları toplu olarak) $\alpha = 0,05$ anlamlılık düzeyinde test edilmiş, daha sonra kitaplar konu numaralarına göre ayrılarak, her bir konu numarası için aynı testler tekrarlanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.4'de sunulmuştur.

Tablo 4.4. Sağlama Yılına Göre Ödünç Verme Oranları İçin Varyans Analizi Sonuçları

Konu No	İstatistikler	Sağlama Yılı					Toplam	Tek Yönlü Varyans Analizi	
		2001	2002	2003	2004	2005		F Değeri	p Değeri
Tüm Konular	Veri Sayısı	758	62	59	72	118	1069		
	Ortalama	0,40	0,89	0,66	0,86	0,88	0,52	15,75	0,00
	Std. Sapma	0,72	1,14	0,89	1,06	1,12	0,86		
100	Veri Sayısı	32	1	0	4	3	40		
	Ortalama	0,55	1,40	-	1,36	1,75	0,76	2,46	0,06
	Std. Sapma	0,74	-	-	1,26	1,82	0,98		
200	Veri Sayısı	7	1	0	0	1	9		
	Ortalama	0,27	1,08	-	-	0,13	0,30	0,17	0,94
	Std. Sapma	0,53	-	-	-	-	0,56		
300	Veri Sayısı	233	18	26	18	52	347		
	Ortalama	0,38	0,66	0,83	0,86	0,69	0,50	5,14	0,00
	Std. Sapma	0,57	0,57	1,09	0,85	1,04	0,74		
400	Veri Sayısı	39	6	3	5	7	60		
	Ortalama	0,47	0,38	0,59	1,56	1,10	0,62	2,06	0,10
	Std. Sapma	0,82	0,70	0,66	1,26	1,31	0,94		
500	Veri Sayısı	42	0	2	4	8	56		
	Ortalama	0,21	-	1,00	0,49	0,23	0,28	4,01	0,01
	Std. Sapma	0,40	-	1,03	0,63	0,38	0,49		
600	Veri Sayısı	118	10	10	14	8	160		
	Ortalama	0,24	0,59	0,33	0,15	0,25	0,26	2,50	0,04
	Std. Sapma	0,35	0,61	0,47	0,29	0,41	0,38		
700	Veri Sayısı	22	2	1	1	1	27		
	Ortalama	0,15	0,43	0,62	1,35	0,40	0,26	1,54	0,22
	Std. Sapma	0,36	0,70	-	-	-	0,58		
800	Veri Sayısı	125	15	9	15	21	185		
	Ortalama	0,66	1,76	0,67	1,35	2,03	0,96	9,91	0,00
	Std. Sapma	0,95	1,76	0,79	1,48	1,12	1,20		
900	Veri Sayısı	140	9	8	11	17	185		
	Ortalama	0,38	0,54	0,27	0,70	0,44	0,40	0,46	0,76
	Std. Sapma	0,92	0,79	0,40	0,78	0,52	0,86		

Tablo 4.4'te "Ortalama" adlı satırlar, ilgili sağlama yılı için ödünç verme oranı ortalamalarını; "Std. Sapma" adlı satırlar ise ilgili sağlama yılı için ödünç verme oranı standart sapmalarını göstermektedir. Tüm konular toplu olarak değerlendirildiğinde H_{30}

hipotezi $\alpha = 0,05$ anlamlılık düzeyinde reddedilmekte ($F=15,75$ ve $p=0,00 < \alpha = 0,05$), yani ödünç verme oranı ortalamaları sağlama yılına göre istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık göstermektedir. Sağlama yıllarının ikişerli olarak birbirleri ile karşılaştırıldığı Post-Hoc testlerinden elde edilen sonuçlara göre bu farklılık 2001 sağlama yılına sahip kitaplardan kaynaklanmakta, diğer sağlama yılları arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Sağlama yılına göre ödünç verme oranı ortalamaları incelendiğinde, 2002 yılında koleksiyona dahil edilen kitapların en yüksek ödünç verme oranı ortalamasına (0,86) sahip olduğu görülmektedir. (2002 yılında Kara Harp Okulu Kütüphanesine en fazla sağlanan kitaplar sırasıyla 300 (Toplum Bilimleri), 800 (Edebiyat ve Retorik) ve 900 (Tarih ve Coğrafya) konu numaralı kitaplardır). Bunu sırasıyla 2005 ve 2004 yılında koleksiyona dahil olan kitaplar izlemekte ve 2001 yılı ve öncesinde koleksiyona dahil olan kitaplar ise 0,40 gibi oldukça düşük bir ortalama ödünç verme oranı ile en son sırada yer almaktadır. 2001 ve öncesi sağlanan kitapların ödünç verme oranlarının diğer yıllara göre en düşük yüzdeye sahip olması Kara Harp Okulu Kütüphanesi kullanıcılarının güncel kitapları tercih ettiği hipotezini kanıtlamaktadır. Kitaplar konu numaralarına göre ayrı ayrı analiz edildiğinde, 300, 500, 600 ve 800 dışındaki bütün konu numaraları için H_{30} hipotezi $\alpha=0,05$ anlamlılık düzeyinde kabul edilmektedir (p değerleri $\alpha = 0,05$ anlamlılık düzeyinden büyük olduğu için). 300, 500, 600 ve 800 konu numaralı kitaplar için ise H_{30} hipotezi reddedilmekte (p değerleri $\alpha = 0,05$ anlamlılık düzeyinden küçük olduğu için) ve sağlama yılına göre ödünç verme oranı ortalamalarında görülen farklılıkların istatistiksel olarak anlamlı olduğu sonucuna varılmaktadır. Burada da yine bazı gruplarda veri sayısının 5'in altına düştüğü gözlenmektedir. Özellikle 100 ve 200 konu numaralı kitaplarda sağlama yılı 2001 dışındaki tüm gruplarda veri sayısı 5'in altındadır. Ancak yapılan yorumlarda bu durum göz önünde bulundurulmuş ve bu iki konu numarası için ödünç verme ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığına karar verilmiştir (geriye tek bir grup kaldığı için).

Sağlama yılı ve konu numaralarına göre ödünç verme oranları incelendiğinde, en yüksek ödünç verme oranına sahip olan konu numaraları; 2001 yılında sağlanan kitaplar için 800 (0,66), 2002 yılında sağlanan kitaplar için yine 800 (1,76), 2003 yılında

sağlanan kitaplar için 500 (1,00), 2004 yılında sağlanan kitaplar için 400 (1,56) ve 2005 yılında sağlanan kitaplar için ise 800 (2,03) dür.

Sağlama yıllarına göre yapılan analiz sonuçları özetlenecek olursa; sağlama yılı ödünç verme oranını 300, 500, 600 ve 800 konu numaralarında ve toplamda etkilemektedir. Diğer konu numaralı kitaplarda ise, sağlama yılının ödünç verme oranı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi görülmemektedir.

4.2.4. Dillere Göre Ödünç Verme Oranları

Kitabın yazım dilinin ödünç verme oranına etkisinin ölçülebilmesi amacı ile uygulanan Tek Yönlü Varyans Analizi için kurulan hipotezler aşağıdaki gibidir:

H_{40} = Ödünç verme oranı ortalamaları bütün diller için aynıdır.

H_{41} = En az bir dil için ödünç verme oranı ortalaması diğerlerinden farklıdır.

Yukarıda sunulan hipotezler önce kitaplar konu numaralarına göre ayrılmaksızın (tüm konu numaraları toplu olarak) $\alpha = 0,05$ anlamlılık düzeyinde test edilmiş, daha sonra kitaplar konu numaralarına göre ayrılarak, her bir konu numarası için aynı testler tekrarlanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.5’de sunulmuştur. Tablo 4.5’te “Ortalama” adlı satırlar, ilgili dil için ödünç verme oranı ortalamalarını; “Std. Sapma” adlı satırlar ise ilgili dil için ödünç verme oranı standart sapmalarını göstermektedir. Tüm konular toplu olarak değerlendirildiğinde H_{40} hipotezi $\alpha = 0,05$ anlamlılık düzeyinde kabul edilmekte ($F = 0,74$ ve $p = 0,53 > \alpha = 0,05$), yani ödünç verme oranı ortalamaları dillere göre istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık göstermemektedir.

Tablo 4.5. Dillere Göre Ödünç Verme Oranları İçin Varyans Analizi Sonuçları

Konu No	İstatistikler	Dili					Tek Yönlü Varyans Analizi	
		Türkçe	İngilizce	Almanca	Diğer	Toplam	F Değeri	p Değeri
Tüm Konular	Veri Sayısı	920	128	8	13	1069		
	Ortalama	0,52	0,60	0,19	0,51	0,52	0,74	0,53
	Std. Sapma	0,86	0,84	0,39	1,08	0,86		
100	Veri Sayısı	35	5	0	0	40		
	Ortalama	0,80	0,52	-	-	0,76	0,25	0,78
	Std. Sapma	1,00	0,91	-	-	0,98		
200	Veri Sayısı	9	0	0	0	9		
	Ortalama	0,29	-	-	-	0,30	0,06	0,94
	Std. Sapma	0,57	-	-	-	0,56		
300	Veri Sayısı	318	26	0	3	347		
	Ortalama	0,52	0,33	-	0,00	0,50	1,42	0,24
	Std. Sapma	0,76	0,31	-	0,00	0,74		
400	Veri Sayısı	26	23	6	5	60		
	Ortalama	0,50	0,77	0,22	1,02	0,62	0,97	0,41
	Std. Sapma	0,69	1,07	0,43	1,63	0,94		
500	Veri Sayısı	48	8	0	0	56		
	Ortalama	0,30	0,13	-	-	0,28	0,85	0,36
	Std. Sapma	0,51	0,24	-	-	0,49		
600	Veri Sayısı	121	39	0	0	160		
	Ortalama	0,23	0,34	-	-	0,26	2,32	0,13
	Std. Sapma	0,37	0,39	-	-	0,38		
700	Veri Sayısı	26	1	0	0	27		
	Ortalama	0,26	0,13	-	-	0,26	0,03	0,86
	Std. Sapma	0,59	-	-	-	0,58		
800	Veri Sayısı	167	15	0	3	185		
	Ortalama	0,90	1,88	-	0,17	0,96	5,57	0,00
	Std. Sapma	1,18	1,04	-	0,20	1,20		
900	Veri Sayısı	170	11	2	2	185		
	Ortalama	0,40	0,47	0,00	0,50	0,40	0,14	0,94
	Std. Sapma	0,88	0,67	0,00	0,00	0,86		

Tablo 4.5 incelendiğinde dillere göre ödünç verme oranı ortalamaları küçük farklılıklar göstermekte, ancak bu farklılıklar istatistiksel olarak anlamlı bulunmamaktadır. Bazı gruplarda, özellikle Almanca ve diğer diller grubunda, konu numaralarına göre yapılan

analizlerde veri sayıları pek çok konu numarası için 5'in altındadır ancak hiçbirinde p değerleri 0,05'e yakın çıkmadığı için analiz sonuçları değişmeyecektir. Bu nedenle, ödünç verme oranı ortalamalarının bütün diller için eşit olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu durum, Kara Harp Okulu Kütüphanesinden yararlananların herhangi bir dil tercihi bulunmadığının ve farklı dillerdeki kitapları eşit oranlarda tercih ettiğinin bir göstergesidir. Kitaplar konu numaralarına göre ayrı ayrı analiz edildiğinde de benzer bir sonuçla karşılaşmakta ve dil sadece 800 (edebiyat ve retorik) konu numaralı kitaplar için etkili olmakta, diğer konu numaralarında ise etkili olmamaktadır. İlginç bir sonuç olarak, 800 (edebiyat ve retorik) konu numaralı kitaplar içerisinde İngilizce oldukça yüksek bir ödünç verme oranı ortalaması (1,88) ile Türkçe'nin önünde yer almaktadır. Bu bölümde ortaya çıkan sonuçlar Kara Harp Okulu Kütüphanesi kullanıcılarının yabancı dilde yazılmış kitapları da aynı oranda tercih ettiğini ve dil sorunu yaşamadıklarını göstermektedir. Buradan yola çıkarak koleksiyon geliştirme politikasında yabancı dildeki kitapların sağlanmasında herhangi bir sakınca olmadığı, Türkçe kitaplar kadar rahatlıkla yabancı dildeki kitapların da sağlanması yoluna gidilebileceği görülmektedir.

4.2.5. Sağlama Şekline Göre Ödünç Verme Oranları

Kitabın sağlama şeklinin ödünç verme oranına etkisinin ölçülebilmesi amacı ile uygulanan Tek Yönlü Varyans Analizi için kurulan hipotezler aşağıdaki gibidir:

H_{5_0} = Ödünç verme oranı ortalamaları bütün sağlama şekilleri için aynıdır.

H_{5_1} = En az bir sağlama şekli için ödünç verme oranı ortalaması diğerlerinden farklıdır.

Yukarıda sunulan hipotezler önce kitaplar konu numaralarına göre ayrılmaksızın (tüm konu numaraları toplu olarak) $\alpha = 0,05$ anlamlılık düzeyinde test edilmiş, daha sonra kitaplar konu numaralarına göre ayrılarak, her bir konu numarası için aynı testler tekrarlanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.6'da sunulmuştur. Tablo 4.6'da "Ortalama" adlı satırlar, ilgili sağlama şekli için ödünç verme oranı ortalamalarını; "Std. Sapma" adlı satırlar ise ilgili sağlama şekli için ödünç verme oranı standart sapmalarını göstermektedir.

Tablo 4.6. Sağlama Şekline Göre Ödünç Verme Oranları İçin Varyans Analizi Sonuçları

Konu No	İstatistikler	Sağlama Şekli				Tek Yönlü Varyans Analizi	
		Bağış	İkmal	Satın Alma	Toplam	F Değeri	p Değeri
Tüm Konular	Veri Sayısı	675	42	352	1069		
	Ortalama	0,42	0,34	0,74	0,52	17,31	0,00
	Std. Sapma	0,85	0,52	0,87	0,86		
100	Veri Sayısı	19	0	21	40		
	Ortalama	0,74	.	0,78	0,76	0,02	0,90
	Std. Sapma	1,25	.	0,69	0,98		
200	Veri Sayısı	8	0	1	9		
	Ortalama	0,19	2,00	0,81	0,30	1,13	0,38
	Std. Sapma	0,44	.	1,32	0,56		
300	Veri Sayısı	243	13	91	347		
	Ortalama	0,35	0,66	0,88	0,50	18,95	0,00
	Std. Sapma	0,60	0,72	0,92	0,74		
400	Veri Sayısı	39	2	19	60		
	Ortalama	0,62	0,47	0,65	0,62	0,03	0,97
	Std. Sapma	1,04	0,63	0,77	0,94		
500	Veri Sayısı	30	5	21	56		
	Ortalama	0,18	0,04	0,49	0,28	3,36	0,04
	Std. Sapma	0,40	0,05	0,60	0,49		
600	Veri Sayısı	75	6	79	160		
	Ortalama	0,19	0,01	0,33	0,26	4,13	0,02
	Std. Sapma	0,38	0,02	0,38	0,38		
700	Veri Sayısı	20	1	6	27		
	Ortalama	0,15	0,06	0,67	0,26	1,98	0,16
	Std. Sapma	0,35	.	1,05	0,58		
800	Veri Sayısı	106	3	76	185		
	Ortalama	0,82	0,67	1,18	0,96	2,08	0,13
	Std. Sapma	1,24	0,58	1,13	1,20		
900	Veri Sayısı	135	12	38	185		
	Ortalama	0,38	0,17	0,56	0,40	1,12	0,33
	Std. Sapma	0,93	0,15	0,69	0,86		

Tüm konular toplu olarak değerlendirildiğinde H_0 hipotezi $\alpha = 0,05$ anlamlılık düzeyinde reddedilmekte ($F = 17,31$ ve $p = 0,00 < \alpha = 0,05$), yani ödünç verme oranı ortalamaları sağlama şekline göre istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılık

göstermektedir. Sağlama şekillerinin ikişerli olarak birbirleri ile karşılaştırıldığı Post-Hoc testlerinden elde edilen sonuçlara göre bu farklılık satın alma yolu ile sağlanan kitaplardan kaynaklanmakta, bağış ve ikmal yolu ile sağlanan kitaplar arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Sağlama şekline göre ödünç verme oranları incelendiğinde, en yüksek ödünç verme oranı ortalaması (0,74) satın alma yolu ile sağlanan kitaplarda görülmektedir. Kitaplar konu numaralarına göre ayrı ayrı analiz edildiğinde, 300, 500 ve 600 konu numaraları için H_0 hipotezi $\alpha = 0,05$ anlamlılık düzeyinde reddedilmektedir (p değerleri $\alpha = 0,05$ anlamlılık düzeyinden küçük olduğu için). Analiz sonuçlarına bakıldığında Diğer konu numaralı kitaplar için ise H_0 hipotezi kabul edilmekte (p değerleri $\alpha = 0,05$ anlamlılık düzeyinden büyük olduğu için) ve sağlama şekline göre ödünç verme oranı ortalamalarında görülen farklılıkların istatistiksel olarak anlamlı olmadığı sonucuna varılmaktadır. Diğer Tek Yönlü Varyans analizlerinde olduğu gibi burada da özellikle ikmal yolu ile sağlanan kitaplar için pek çok konu numarasında veri sayısı 5'in altında kalmaktadır. Bu durum p değerleri $\alpha = 0,05$ 'den çok küçük veya çok büyük çıkan analizlerde sonucu değiştirmemekle birlikte, konu numarası 500 olan kitaplar için p değeri $\alpha = 0,05$ 'e yakın çıkması nedeniyle önem arz etmektedir. Ancak burada da ikmal dışındaki sağlama şekilleri karşılaştırıldığında aralarında anlamlı bir fark olduğu sonucuna varılmaktadır. Buradan Kara Harp Okulunun satın alma politikasının kullanıcılarının ihtiyaçlarına cevap verdiği söylenebilir. Ancak bağış ve ikmal yolu ile gelen kitapların kullanıcı tarafından az tercih edildiği görülmektedir. Bu nedenle Kara Harp Okulu Kütüphanesinin bağış politikasını gözden geçirerek bu konuda daha seçici olması ve kullanıcılarının isteklerine cevap verebilecek nitelikte kitapları belirleyerek bağış olarak kabul etmesi gerekmektedir. Bu şekilde ayıklama, kataloglama ve raf maliyeti ile buna bağlı personel işgücünden tasarruf edilmesinin mümkün olacağı görülmektedir. İkmal yolu ile gelen kitaplar oluşturulacak bağış politikası çerçevesinde, diğer askerî kütüphanelere gönderilerek ayıklama yoluna gitmelidir. Ayıklama, kataloglama ve raf maliyeti ile buna bağlı personel işgücünden tasarruf edilmesi adına yapılması gereken bir işlem olduğu görülmektedir.

Sağlama şekli ve konu numaralarına göre ödünç verme oranları incelendiğinde, en yüksek ödünç verme oranına sahip olan konu numaraları; satın alma yolu ile sağlanan

kitaplar için 800 (1,18), ikmal yolu ile sağlanan kitaplar için 200 (2,00) ve bağış yolu ile sağlanan kitaplar için ise 800 (0,82) dür.

Sağlama şekline göre yapılan analiz sonuçları özetlenecek olursa; sağlama şekli ödünç verme oranını 300, 500 ve 600 konu numaralarında ve toplamda etkilemektedir. Diğer konu numaralı kitaplarda ise, sağlama şeklinin ödünç verme oranı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi görülmemektedir.

Tüm analiz sonuçları toplu olarak değerlendirilecek olursa, konu numarasına göre ayırım yapılmaksızın tüm kitaplar ele alındığında ödünç verme oranını, kitabın dili dışındaki tüm bağımsız değişkenler (konu numarası, basım yılı, sağlama yılı, sağlama şekli) etkilemekte, ancak kitabın dili ödünç verme oranını etkilememektedir. Kitaplar konu numaralarına göre ayrılarak ele alındığında ise ödünç verme oranını; 300, 500 ve 600 konu numaralı kitaplarda basım yılı, sağlama yılı ve sağlama şekli, 800 konu numaralı kitaplarda basım yılı, sağlama yılı ve dili, 100 konu numaralı kitaplarda ise sadece basım yılı etkilemekte, diğer değişkenler etkilememektedir. İlginç bir sonuç olarak, 200, 400, 700 ve 900 konu numaralı kitaplarda ise incelenen değişkenlerden hiçbir bağımsız değişkenin ödünç verme oranı üzerinde etkisi belirlenmemiştir.

4.3. KARA HARP OKULU KÜTÜPHANESİ BEŞ YILLIK KULLANICI, SAĞLAMA VE ÖDÜNÇ VERME İSTATİSTİKLERİ

Bu bölümde Kara Harp Okulu Kütüphanesinin 2001-2005 yılları arasındaki beş yıllık kullanıcı, sağlama ve ödünç verme istatistikleri yüzdeleri ile beraber verilmektedir.

4.3.1 Kara Harp Okulu Kütüphanesi Kullanıcı ve Kullanım İstatistikleri

Bu bölümde Kara Harp Okulu Kütüphanesini 2001-2005 yılları arasında ki beş yıllık dönem içerisinde kullanan kullanıcılar kategorilere ayrılarak yıllara göre kullanım sayıları ve yüzdeleri verilmektedir.

Tablo 4.7. Kullanıcı Kategorilerine Göre Kara Harp Okulu Kütüphanesinin Beş Yıllık Kullanım İstatistikleri
YILLARA GÖRE KULLANICI DURUMU

YIL		Subay/Astsubay	Öğrenci	Sivil Memur	TOPLAM
2001	Adet	2148	94287	449	96884
	%	2.21	97.31	0.46	%100
2002	Adet	4594	140398	439	145431
	%	3.15	96.53	0.30	%100
2003	Adet	6763	135859	593	143215
	%	4.72	94.86	0.39	%100
2004	Adet	3187	141251	416	144854
	%	2.20	97.51	0.28	%100
2005	Adet	2284	93108	413	95805
	%	2.38	97.18	0.43	%100
TOPLAM	Adet	18976	604903	2310	626189
	%	3.03	96.60	0.36	%100

Tablo 4.7 incelendiğinde en dikkat çekici nokta olarak 2005 yılında tüm kullanıcı kategorilerindeki düşüş görülmektedir. Subay / astsubay ve sivil memur kategorilerindeki düşüş 2004 yılından itibaren kademeli olarak başlamıştır. Bu düşüşteki personelin 2004 ve 2005 yıllarında değişen yönetim ile beraber artan iş yükü olduğu personel ile yapılan görüşmelerden saptanmaktadır.

2005 yılında kütüphaneyi en çok kullanan grup olan öğrencilerin kullanım istatistiklerindeki düşüşe neden olarak iki temel etken ortaya çıkmaktadır. Bunlardan ilki 2005 yılında uygulamaya konulan, öğrencilerin eğitim gördükleri, yemekhanelerinin bulunduğu dört ayrı binaya tabur kütüphaneleri olarak adlandırılan kütüphanelerin kurulmasıdır. İkincisi ise 2005 yılına kadar kütüphaneye girişlerin 3 ayrı kattan ve kapıdan yapılıyor olması ve her katta ayrı istatistik tutulmasından doğan yanlış değerlendirmeden kaynaklanmıştır³. 2005 yılından itibaren ise kurulan güvenlik sistemi ve kapısı ile beraber bu girişler tek kapıdan yapılmakta, istatistikler tek elden tutulmaktadır. Bundan dolayı 2005 yılı kullanıcı istatistikleri daha net ve doğru sonuçlar vermektedir.

Yıllara göre kullanıcı istatistiklerinden çıkartılan bir diğer çarpıcı sonuçta 5 yıllık süre içerisinde kütüphaneyi öğrenci dışındaki personelin kullanım payının sadece %3,4

³ K. Çetin, Kişisel Görüşme, 16 Şubat 2006, Ö. Baykara, Kişisel Görüşme, 17 Şubat 2006

oranında olması, 5 yıllık kullanımın ortalama %96,6'sının öğrenciler tarafından gerçekleştirilmesidir. Bu durumun nedeni olarak yukarıda da değinildiği gibi, personelin iş yükünün fazlalığından ve öğretim elemanı olarak nitelendirilen personel dışındaki diğer personelin kütüphaneyi kullanma ihtiyacı olmamasından kaynaklandığı söylenebilir.

Kara Harp Okulu Kütüphanesine 2001-2005 yılları arasında sağlanan basılı kaynaklar incelendiğinde tüm konu numaralarında en yüksek sağlamanın 2005 yılında gerçekleştiği görülmektedir.

4.3.2 Kara Harp Okulu Kütüphanesine Sağlanan Basılı Kaynaklar

Tablo 4.8. Konularına Göre 2001-2005 Yılları Arasında Kara Harp Okulu Kütüphanesine Sağlanan Basılı Kaynaklar

KONULARA GÖRE SAĞLAMA DURUMU												
YIL		000	100	200	300	400	500	600	700	800	900	TOP.
2001	Adet	57	90	10	516	333	50	248	67	415	391	2287
	%	2.492-	3.93	0.43	22.56	14.56	21.86	12.41	2.92	18.14	17.09	%100
2002	Adet	193	259	12	810	276	127	508	128	1007	607	4136
	%	4.666	6.262	0.290	19.584	6.673	3.070	12.282	3.094	24.347	14.67	%100
2003	Adet	115	91	12	1054	107	183	326	65	373	582	2908
	%	3.95	3.12	0.41	36.24	3.67	6.29	11.21	2.23	12.82	20.01	%100
2004	Adet	136	144	3	1119	88	154	563	53	453	556	3269
	%	4.16	4.40	0.09	34.23	2.69	0.45	17.22	1.62	13.85	17.00	%100
2005	Adet	241	169	60	1815	161	335	433	100	1074	771	5159
	%	4.67	3.27	1.16	35.18	3.12	6.49	8.39	1.93	20.81	14.94	%100
TOP.	Adet	742	753	97	5314	965	849	2078	413	3322	2907	17759
	%	4.17	4.24	0.54	29.92	5.43	4.78	11.70	2.32	18.70	16.36	%100

4.3.3. Kara Harp Okulu Kütüphanesi Görsel İşitsel Materyal Kullanım İstatistikleri

Bu bölümde Kara Harp Okulu Kütüphanesinde 2001-2005 yılları arasında ki beş yıllık dönemde görsel işitsel materyalin kullanım oranları verilmiştir.

Tablo 4.9. Türlerine Göre Kara Harp Okulu Kütüphanesine 2001-2005 Yılları Arasında Görsel-İşitsel Materyalin Kullanım Sayıları

YIL		MATERYAL TÜRÜ				TOPLAM
		DVD	VHS KASET	SES KASETİ	CD	
2001	Adet	-	-	24336	-	24336
	(%)					%100
2002	Adet	-	-	33595	-	33595
	(%)					%100
2003	Adet	20035	3154	6961	310	30460
	(%)	65,77	10,35	22,85	1,01	%100
2004	Adet	24865	3121	1366	461	29813
	(%)	83,40	10,46	4,58	1,54	%100
2005	Adet	25259	1614	1649	232	28754
	(%)	87,84	5,61	5,73	0,80	%100
TOPLAM	Adet	70159	7889	67907	1003	146958
	(%)	47,74	5,36	46,20	0,68	

Tablo 4.9' incelendiğinde Kara Harp Okulu Kütüphanesinde kullanılan görsel işitsel materyal içinde koleksiyona 2003 yılından itibaren dahil olmasına rağmen en yüksek kullanım oranı % 47,74 ile DVD'lere aittir. Özellikle 2004 ve 2005 yıllarında DVD'lerin kullanım oranları %80,0'lerin üstüne çıkmıştır. 2005 yılında kullanılan her yüz görsel işitsel materyalden % 87,84'ünün DVD olduğu görülmektedir. Bu kullanım oranının değişen teknoloji ile birlikte daha da artacağı ve kütüphanenin görsel işitsel koleksiyonunu oluştururken bu hususa dikkat etmesi gerektiği düşünülmektedir.

4.3.4. Kara Harp Okulu Kütüphanesi Konulara Göre Ödünç Verme İstatistikleri

Bu bölümde Kara Harp Okulu Kütüphanesinin 2001-2005 yılları arası 5 yıllık ödünç verme istatistikleri Tablo 4.10'da verilmiştir. 2001-2004 yılları arasında 600 konu başlıklı kitaplar hariç tüm konu numaralarında ve toplam ödünç verme miktarlarında yıldan yıla artış görülmektedir.

Tablo 4.10. Kara Harp Okulu Kütüphanesi 2001-2005 Yılları Arası Konulara Göre Ödünç Verme İstatistiği
KONULARA GÖRE ÖDÜNÇ VERME

YIL		100	200	300	400	500	600	700	800	900	TOPLAM
2001	Adet	2235	102	5490	999	524	2683	253	7944	4979	25.292
	(%)	8,59	0,39	21,11	3,84	2,01	10,31	0,97	30,55	19,14	%100
2002	Adet	2389	157	7604	1322	672	2925	289	11485	6089	32.932
	(%)	7,04	0,46	22,41	3,89	1,98	8,62	0,85	33,85	17,95	%100
2003	Adet	2417	167	8532	1390	653	2814	235	13022	7021	36.251
	(%)	6,47	0,44	22,84	3,72	1,74	7,53	0,62	34,87	18,80	%100
2004	Adet	2620	118	8927	1527	768	2311	372	13918	7193	37.754
	(%)	6,70	0,30	22,84	3,90	1,96	5,91	0,95	35,61	18,40	%100
2005	Adet	2482	180	7586	1360	849	2340	417	12324	6682	34.220
	(%)	6,96	0,50	21,28	3,81	2,38	6,56	1,17	34,57	18,74	%100
TOP.	Adet	12143	724	38139	6598	3466	13073	1566	58693	31964	166.366
	(%)	7,06	0,42	22,17	3,83	2,01	7,60	0,91	34,12	18,58	%100

Tablo 4.10'da verilen 2005 yılı ödünç verme istatistikleri incelendiğinde ise 200, 500, 600, 700, konu başlıklı kitaplar hariç diğer konu numaralarındaki kitapların ödünç verme miktarlarında ve toplam ödünç verme miktarında düşüş göze çarpmaktadır. 2005 yılındaki 100, 300, 400, 800, 900 konu numaralarında ve toplam ödünç vermedeki düşüşün nedeni olarak kullanıcı sayısındaki düşüşe de neden olan tabur kitaplıklarının etken olduğu değerlendirilmektedir. Bu değerlendirmeyi destekleyen bir hususta tabur kitaplıklarındaki koleksiyonların tamamına yakınının 100, 300, 400, 800 ve 900 konu numaralarındaki kitaplardan oluşmasıdır. 200, 500, 600 ve 700 konu başlıklı kitaplar tabur kütüphanelerindeki kitapların ancak % 5' lik bir dilimini kapsamaktadır.

4.3.5. Kara Harp Okulu Kütüphanesi Elektronik Kaynak Kullanım Durumu

Kara Harp Okulu Kütüphanesine ait EBSCO Academic Search Elite veri tabanına ait 2001-2005 yılı kullanım istatistikleri tablo 4.11'de verilmiştir.

Tablo 4.11. EBSCO HOST Academic Search Elite Veri Tabanına Ait 2001-2005 Yılı Kullanım İstatistikleri
KARA HARP OKULU KÜTÜPHANESİ EBSCOHOST ACADEMIC SERACH ELİTE VERİ TABANI

KULLANIM DURUMU

YILLAR	Giriş Sayısı	PDF Tam Metin	HTML Tam Metin	Toplam Tam Metin
2001	5353	2204	25771	27975
2002	7364	3269	26604	29873
2003	7174	10355	21476	31831
2004	10685	12620	16588	29208
2005	12838	13731	11014	24745
TOPLAM	43414	42179	101453	133662

Tablo 4.11. incelendiğinde elektronik veri tabanı kullanımında yıldan yıla artış olduğu, 2001 yılında 5.353 giriş yapılmışken bunun 2005 yılında 12.838'e çıktığı, sadece 2003 yılında bir önceki yıla göre %2.59 oranında bir düşüş olduğu görülmektedir.

4.3.6. Kullanım Analizi Sonucu Kara Harp Okulu Kütüphanesi'nde Hiç Okunmayan Kitapların Konu numaralarına Göre Dağılımı

Kullanım analizi sırasında örneklem olarak alınan kitapların ödünç alınma ile ilgili istatistiklerini gösteren tablo aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.12. Hiç Okunmayan Kitapların Dağılımı

Konu Numarası	Koleksiyondaki Mevcudu (Çeşit)	Alınan Örneklem Sayısı	Örneklem İçindeki Hiç Okunmayan Kitap Sayısı	Hiç Okunmayan Kitapların Örneklem İçindeki Yüzdesi (%)	Hiç Okunmayan Kitapların Evren İçindeki Tahmini Mevcudu (Çeşit)
100	1.274	40	8	20,00	254
200	286	9	5	55,56	159
300	11.294	347	130	37,46	4230
400	1.954	60	23	38,33	748
500	1.819	56	29	51,79	942
600	5.228	160	79	49,38	2581
700	885	27	16	59,26	524
800	6.037	185	42	22,70	1370
900	6.020	185	71	38,38	2310
TOPLAM	34.797	1.069	403	37,70	13.118

Tablo 4.12'deki veriler incelendiğinde, örneklem olarak alınan 1.069 çeşit kitabın 403'ünün yani %37,70'inin son beş yıl içerisinde bir kez bile ödünç alınmadığı görülmektedir. Koleksiyonda toplam 36.520 çeşit kitap olmasına karşın, 000 konu başlıklı kitaplar kullanım analizine tabi tutulmadığından, 34.797 çeşit kitap evren olarak kabul edilmektedir. Buna göre, örneklem olarak alınan 1.069 kitap içerisindeki 403 kitap evrende 13.118 kitabı temsil etmektedir. Kitap başlıkları (çeşitleri) için yapılan bu analizler kitap sayısına dönüştürüldüğünde, koleksiyonda yer alan toplam 73.767 adet kitabın (000 konu başlıklı kitaplar hariç) 27.810 adedinin beş yıl içerisinde hiç ödünç alınmadığı görülmektedir. Bu sayı bir koleksiyonda okunmayan kitap sayısı olarak çok fazladır. Okunmayan bu kitapların tespit edilerek koleksiyonda bir ayıklamaya gidilmesinin, koleksiyonun güncelleştirilmesinin gerekli olduğu görülmektedir.

Bu bölümde rasgele örneklem yolu ile seçilen 1.069 çeşit kitabın kullanım analizi sonuçları SPSS Programı ile değerlendirmeye tabi tutulmuş, koleksiyonun %37,70'ünün hiç okunmadığı, satın alma yolu ile sağlanan kitapların bağış ve ikmal yolu sağlanan kitaplara göre daha fazla okunduğu, kitabın dilinin okunma oranı ile ilişkisi olmadığı, mevcut kitapların %88,12'sinin 2000 yılı ve öncesi basımlı olduğu, en çok ödünç verilen kitapların 2001 yılı ve sonrası basımlı kitaplar olduğu, 800 (edebiyat ve retorik) konu başlıklı kitapların en çok ödünç verilen kitaplar olduğu, belirlenmiş ayrıca Kara Harp Okulu Kütüphanesine ait 5 yıllık kullanıcı, sağlama, ödünç verme, elektronik kaynak kullanım istatistikleri verilmiştir. Kurumun amacı, yapısı ve kullanıcılara uygulanacak anket sonuçları doğrultusunda bu bölümden sağlanan verilerle beraber Kara Harp Okulu Kütüphanesi için uygun bir koleksiyon geliştirme politikası oluşturmak mümkün olacaktır.

5. BÖLÜM

ÖĞRENCİ VE ÖĞRETİM ELEMANLARINA UYGULANAN ANKETLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu bölümde öğrenci ve öğretim üyelerine uygulanan anket soruları yorumlanmaktadır (Öğrencilere uygulanan anket formu için Ek 3'e, öğretim elemanlarına uygulanan anket formu için Ek 4'e bakınız). Öğrencilere çoktan seçmeli ve açık uçlu 7 soru, öğretim elemanlarına ise çoktan seçmeli ve açık uçlu 9 soru sorulmuştur. Anket 213 öğretim elemanından 40'ına, 3611 öğrenciden 227'sine uygulanmış uygulanan 40 öğretim elemanın ve 227 öğrencinin tamamı anketi yanıtlamıştır. Öğrencilerin bu sorulara verdiği yanıtlar aşağıda yorumlanmaktadır.

5.1. KARA HARP OKULU ÖĞRENCİLERİNİN KÜTÜPHANE KULLANIM AMAÇLARI

Öğrencilerin kütüphaneyi önem derecesine göre hangi amaçlarla kullandıklarını belirlemek için sorulan bu soruya verilen yanıtlar Tablo 5.1'de verilmiştir. Seçeneklere verilen tercih değerleri, en önemlisi "1" en önemlisi "4" değerini aldığından ortalaması en düşük seçenek birinci sırada tercih edilen amacı göstermektedir.

Tablo 5.1. Kara Harp Okulu Öğrencilerinin Kütüphane Kullanım Amaçları

Kütüphane Kullanım Amaçları	Tercih Sırası						Toplam İşaretleme Sayısı	Önem Ortalamaları	Önem Ortancaları
	1	2	3	4	5	6			
Araştırma Yapmak	61	57	48	21	4	-	191	2,21	2,00
Ders Çalışmak	42	51	50	21	8	-	172	2,43	2,00
DVD İzlemek	50	54	47	27	8	1	187	2,42	2,00
İngilizce Kaset Dinlemek	4	9	12	22	64	5	116	4,28	5,00
Kütüphaneden Kaynak Ödünç Almak	66	41	47	21	16	1	192	2,39	2,00
Diğer	2	1	5	2	4	9	23	4,39	5,00

Veriler incelendiğinde öğrencilerin kütüphane kullanımındaki en önemli amacının araştırma yapmak olduğu görülmektedir. Kaynak ödünç almanın ise 2. önemli kullanım nedeni olduğu görülmektedir. Bu da kütüphanenin ödünç materyal alma amaçlı olarak öğrenci tarafından sık kullanıldığını göstermektedir. DVD izlemek seçeneği 3. önemli seçenektir, kütüphanede DVD izlenmesindeki temel amacın dil öğrenimi ve öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirmeleri olduğu kütüphane tarafından belirtilmektedir. Bu noktadan hareketle kütüphanenin öğrencilerin dil öğrenimine ve boş zamanlarını değerlendirmelerine yönelik olarak amacına uygun hizmet ettiğini söylemenin mümkün olacağı düşünülmektedir. 4. önemdeki kullanım nedeni olarak işaretlenen ders çalışmak seçeneğinin 172 işaretleme almış olması kütüphanenin öğrencinin ders çalışmasına uygun bir ortam olduğunu göstermekle beraber kütüphanede mevcut 500 oturma kapasitesinin artırılmasıyla ders çalışmak için kütüphaneyi kullanan öğrencilerin sayısının artacağı düşünülmektedir. 5. önemli seçenek olan İngilizce kaset dinlemek dil amaçlı DVD izlemede yapılan yorumun devamı olarak öğrencinin dil öğrenimi amaçlı olarak kütüphaneyi kullandığını işaret etmektedir. 6. ve son önem sırasında yer alan diğer seçeneğindeki öne çıkan tek nokta günlük gazete okuma amaçlı olarak kütüphane kullandığını belirten 17 öğrenci olmasıdır. Buradan günlük gazete çeşit ve sayısının artırılmasının öğrenciyi kütüphaneye çekmede bir araç olacağı düşüncesi ortaya çıkmaktadır.

5.2. ÖĞRENCİLERİN KULLANDIKLARI KAYNAK TÜRLERİ

Öğrencilerin önem sırasına göre hangi tür kaynakları kullandıklarını gösteren tablo 5.2. incelendiğinde, en çok kullanılan kaynağın 1,24 önem ortalaması 160'ı 1., 16'sı 2., 10'u 3. ve 3'ü 4., tercih olmak üzere toplam 189 işaretleme ile "kitap" olduğu, kitap seçeneğini sırasıyla 127 işaretleme ve 2,00 önem ortalaması ile "görsel işitsel kaynaklar" ın, 2,36 önem ortalaması ve 111 işaretleme ile "sürelî yayınlar"ın ve 3,29 önem ortalaması ve 80 işaretleme ile "elektronik kaynaklar"ın izlediği görülmektedir.

Tablo 5.2. Öğrencilerin Sık Kullandıkları Kaynaklar

Tercih Edilen Materyal Türü	Tercih Sırası				Toplam İşaretleme Sayısı	Önem Ortalamaları	Önem Ortancaları
	1 Kişi	2 Kişi	3 Kişi	4 Kişi			
Kitap	160	16	10	3	189	1,24	1,00
Sürelî Yayın	9	57	41	4	111	2,36	2,00
Görsel İşitsel	51	37	27	12	127	2,00	2,00
Elektronik Kaynak	5	11	20	44	80	3,29	4,00

Bu veriler ışığında, kütüphanenin koleksiyon geliştirirken öğrencinin ilgi alanına yönelik olarak materyal sağlamada kitap ve görsel işitsel materyale ağırlık vermesi gerektiği, süreli yayın ve özellikle elektronik kaynak seçiminde öğrenciyi ikinci planda düşünüp bu yöndeki seçimlerini öğretim elemanlarının tercihlerine göre yapmasının uygun olacağı düşünülebilir.

5.3. ÖĞRENCİLERİN DİL BECERİLERİ

Öğrencilerin dil becerileri ile ilgili verilerin yer aldığı tablo 5.3 incelendiğinde, 97'si "iyi" düzeyde, 115'i "orta" düzeyde 12'si "düşük" düzeyde olmak üzere toplam 224 öğrencinin İngilizce dil becerisine sahip olduğu, Almanca bilen öğrenci sayısının 62 olduğu ancak bunun sadece 1'inin iyi, 18'inin orta düzeyde olduğu diğer 43'ünün düşük düzeyde olduğu, Fransızca bilen öğrenci sayısının 40 olduğu, bunlardan sadece 1'nin iyi

düzeyde, 4'ünün orta düzeyde olduğu kalan 35'inin ise düşük düzeyde olduğu, 5'i iyi düzeyde olmak üzere Rusça bilen 9 öğrenci olduğu (2'si orta, 2'si düşük düzeyde), 3'er öğrencinin düşük düzeyde İtalyanca ve Yunanca bildiği, 1'er adet öğrencinin çeşitli düzeylerde Arapça, İspanyolca, Boşnakça ve Ermenice dil becerisi olduğu görülmektedir.

Tablo 5.3. Öğrencilerin Dil Beceri Durumu

DİL	Beceri Seviyesi			Toplam İşaretleme Sayısı
	İyi İşaretleme Sayısı	Orta İşaretleme Sayısı	Düşük İşaretleme Sayısı	
İngilizce	97	115	12	224
Almanca	1	18	43	62
Fransızca	1	4	35	40
Rusça	5	2	2	9
Arapça	1	-	-	1
Boşnakça	1	-	-	1
Ermenice	-	-	1	1
Bulgarca	-	-	-	1
Yunanca	-	-	3	3
İtalyanca	-	-	3	3
İspanyolca	-	-	1	1

Veriler irdelendiğinde Kara Harp Okulu öğrencilerinin tamamına yakınının çeşitli düzeylerde İngilizce bildiği, kütüphanenin de elindeki koleksiyonu şekillendirirken bu gerçeği göz ardı etmemesi gerektiği ve materyal alımında gerek öğrencinin her konu numarasında faydalanacağı İngilizce materyali gerekse de orta ve düşük düzeyde İngilizce dil becerisi olan öğrencilerin bu becerilerini yükseltmeye, dil öğrenimi ve gelişimine yönelik materyalin sağlanmasına ağırlık vermesi gerektiği düşünülebilir. Ayrıca 227 kişilik örneklem içerisinde Almanca ve Fransızca dil becerisi olan toplam 102 öğrencinin büyük bir rakam olduğu evrende 1.778 öğrenciyi temsil ettiği, bu nedenle de kütüphanenin bu öğrencilerin 78'inin düşük düzeyde beceri sahibi olduğu bu dilleri geliştirmeye yönelik materyal sağlanması yoluna gitmesi gerektiği, iyi düzeyde Rusça bilen 5 öğrencinin evrende 82 öğrenciyi temsil ettiği orta ve düşük düzeyde Rusça bilen 2'şer öğrenci de düşünüldüğünde bu istatistiğin daha da artacağı göz önünde bulundurularak materyal sağlanmasında Rusça kaynaklara da bütçenin el verdiği ölçüde önem verilmesi gerektiği, yukarıda belirtilen 4 dil dışında, 7 farklı dilde çeşitli düzeylerde dil becerisi olan öğrenci olmasının Kara Harp Okulu öğrencilerinin dil öğrenme konusunda istekli olduklarını düşündürmekte olduğu ve kütüphane tarafından yine bütçenin el verdiği ölçüde en azından temel öğrenim seviyesinde farklı dillerde materyalin koleksiyona sağlanması yoluna gitmesi gerektiği belirtilebilir.

5.4. ÖĞRENCİLERİN İLGİSİNİ ÇEKEN KONULAR

Öğrencilerin ilgisini çeken konular önem sırasına göre aşağıda Tablo 5.4’de verilmiştir. Tablo 5.4’e göre öğrenciler için en önemli konu numarasının 2,62 önem ortalaması ve 72’si 1. öncelikli olmak üzere toplam 174 işaretleme ile “tarih ve coğrafya” olduğu, son sırada ise 6,53 önem ortalaması ve 5’i 1. öncelikli olmak üzere 106 işaretleme ile “din ve din bilim” konu numarası olduğu görülmektedir.

Tablo 5.4. Önem Sırasına Göre Öğrencilerin İlgilerini Çeken Konu Başlıklarının Dağılımı

Konu Başlıkları	Önem Derecelerine Göre İşaretleme Sayıları									Toplam İşaretleme Sayısı	Önem Ortalamaları	Önem Ortancaları
	1	2	3	4	5	6	7	8	9			
Psikoloji ve Felsefe	36	27	29	14	10	9	6	11	5	147	3,48	3,00
Din ve Din Bilim	5	11	6	4	8	8	8	17	39	106	6,53	7,00
Toplum Bilimleri (Ekonomi, Hukuk, Askerî Bilimler, Kamu Yönetimi)	38	30	38	18	10	7	12	6	2	161	3,27	3,00
Dil ve Dil Bilim	6	12	15	19	16	17	15	9	7	116	4,94	5,00
Doğa Bilimleri ve Matematik	8	18	20	10	20	9	7	14	9	115	4,70	5,00
Teknoloji	44	31	33	10	15	12	6	1	3	155	3,03	3,00
Sanat	3	21	17	11	8	13	23	12	4	112	4,92	5,00
Edebiyat ve Retorik	19	21	22	16	6	9	10	15	12	130	4,41	4,00
Tarih ve Coğrafya	72	42	25	7	5	8	3	5	7	174	2,62	2,00

Tablo 5.4 ‘deki veriler ışığında kütüphanenin koleksiyonunu geliştirirken koleksiyon içindeki ağırlığı değişmekle beraber tüm konu numaralarını bünyesinde bulundurmasının yanlış olmayacağı; çünkü her konu numarasının önem sıralaması değişmekle beraber azımsanmayacak bir kullanıcı grubu olduğu, tarih ve coğrafya konu numarası başta olmak üzere, teknoloji, toplum bilimleri, psikoloji ve felsefe konu numaralarına koleksiyon içerisinde özel önem verilmesi ve bütçeden en önemli payı almaları gerektiği anlaşılmaktadır.

5. 5. KÜTÜPHANE KOLEKSİYONUNUN GÜNCELLİĞİ

Ankete katılan 227 öğrenciden 223'ü bu soruya yanıt vermiştir. Verilen yanıtlar aşağıda Tablo 5.5.'de gösterilmektedir.

Tablo 5.5. Kütüphanenin Koleksiyonunun Güncelliği İle İlgili Yanıtlar

Verilen Yanıt	Kişi Sayısı	Yüzde(%)
Evet	151	66,5
Hayır	72	31,7
TOPLAM	223	100,0

Tablo 5.5 incelendiğinde, kütüphane koleksiyonunu güncel buluyor musunuz? sorusuna, öğrencilerden 155'i (%66,5) kütüphane koleksiyonunu güncel bulduğunu, 72 öğrenci (%31,7) ise güncel bulmadığını belirttiği görülmektedir. Çıkan sonuçlar ışığında kütüphane koleksiyonunun öğrencilerin üçte ikisi tarafından güncel bulunmasının koleksiyonun öğrencilerin ilgi alanları ile ilgili olarak büyük oranda güncel olduğunu, ancak 1/3 oranında güncel olmadığı görüşünün evrende 1361 öğrenciyi temsil ettiği düşünüldüğünde koleksiyonda bazı materyal ve/veya konu numaralarının gözden geçirilerek bu alanların daha güncel hale getirilmesi yoluna gidilebileceğinin gerektiği belirtilebilir.

5. 6. KÜTÜPHANE KOLEKSİYONUNUN YETERSİZ YÖNLERİ

Öğrencilerin verdikleri yanıtlara göre, kütüphane koleksiyonunun yetersiz yönleri aşağıda Tablo 5.6.'da verilmektedir. Tablo 5.6'daki verilere göre, öğrenciler tarafından koleksiyonun en yetersiz görülen yönü, 74 işaretleme ve toplam işaretleme içinde %24,18'lik yüzde ile "görsel işitsel materyalin yetersiz" olduğudur. Bunu 72 işaretleme (%23,52) ile "elektronik kaynaklar" yetersiz seçeneği izlemektedir. Koleksiyonun diğer yetersiz görülen yönlerinin sırasıyla 62 işaretleme (%20,26) ile "kitap koleksiyonu güncel değil", 58 işaretleme (%18,95) ile "sürelili yayınlar yetersiz" ve son sırada 40 işaretleme (%13,07) ile "kitap koleksiyonu yeterli" değil seçeneklerinin izlediği görülmektedir.

Tablo 5.6. Kütüphane Koleksiyonunun Yetersiz Bulunan Yönlerinin Dağılımı

Koleksiyonun Yetersiz Bulunan Yönü	İşaretleme Sayısı	Toplam İşaretleme İçindeki Yüzdesi (%)
Kitap Koleksiyonu Yetersiz	40	13,07
Kitap Koleksiyonu Güncel Değil	62	20,26
Görsel İşitsel Materyal Yetersiz	74	24,18
Sürelî Yayınlar Yetersiz	58	18,95
Elektronik Kaynaklar Yetersiz	72	23,52
TOPLAM	306	100,0

Elde edilen veriler doğrultusunda öğrencilerin koleksiyonda en yetersiz buldukları yönün görsel işitsel materyal olduğu görülmektedir. Kütüphanede mevcut görsel işitsel materyal durum aşağıda Tablo 5.7’de gösterilmektedir.

Tablo 5.7 Kara Harp Okulu Kütüphane Koleksiyonunda Mevcut Görsel-İşitsel Materyalin Dağılımı

Materyal Türü	Adedi	Oranı (%)
Ses Kaseti	592	18.88
VHS Kaset	1.666	53.14
CD	517	16.49
DVD	360	11.48
TOPLAM	3.135	%100

Tablo 5.7’deki veriler incelendiğinde ve ankete katılan öğrencilerin yanıtları doğrultusunda, Kara Harp Okulu Kütüphanesinin görsel işitsel materyal koleksiyonunun, 4.725 kullanıcı için çok düşük olduğu görülmektedir. Mevcut 3.135 adet görsel işitsel materyalin, 2.258 adedi kullanımdan kalkma aşamasına gelmiş olmasının, eski teknoloji, ses ve video kasetlerinden oluşmasının da bu görüşü desteklediği belirtilebilir.

Koleksiyonda, ankete katılan öğrenciler tarafından ikinci yetersiz alan olarak görülen elektronik kaynakların yetersizliği seçeneği Kara Harp Okulu Kütüphanesinin de 4 elektronik kaynak olmasından dolayı doğru bir saptama olduğu belirtilebilir. Ancak anketin 2. sorusu olan hangi tür kaynakları sık kullanıyorsunuz sorusuna da öğrenciler 3,29 önem ortalaması ile son sırada elektronik kaynakları vermişlerdir. Buradan iki ayrı yorum yapmanın mümkün olacağı düşünülmektedir. Birincisi öğrencilerin en az kullanmayı tercih ettikleri kaynağı kütüphanede en yetersiz kaynak göreyerek işaretlemelerinin bir tutarsızlık olduğu, ikincisi ise elektronik kaynakları yetersiz buldukları için kullanmayı tercih etmedikleridir. Kitap koleksiyonunun güncel

olmaması seçeneği 3. yetersiz bulunan yön olarak görülmektedir. Genel koleksiyonun yeterliliği ile ilgili sorulan 5. soruda da 72 işaretleme yapıldığı görülmekte idi. Burada da kitap koleksiyonun güncel olmadığı yönünde 62 işaretleme yapılmıştır. Koleksiyonun güncellenmesi ile ilgili olarak belirli konu numaralarında çalışma yapılması gerektiğinin buradan bir kez daha anlaşıldığı görülmektedir. Ankette süreli yayınların yetersiz olduğuna yönelik 58 işaretleme (%18,95) olduğu görülmektedir. Süreli yayınlar, 2. soruda sorulan öğrencilerin en çok kullanmayı tercih ettikleri materyal türü sıralamasında 2,36 ile elektronik kaynaklardan sonra sondan ikinci sırada yer aldığından, yukarıda elektronik kaynaklar için yaptığımız iki farklı yorumun süreli yayınlar için de geçerli olduğu yani, birincisi öğrencilerin az kullanmayı tercih ettikleri kaynağı kütüphanede yetersiz görerek işaretlemelerinin bir tutarsızlık olduğu, ikincisi ise süreli yayınları yetersiz buldukları için kullanmayı tercih etmedikleri düşünülmektedir. En az işaretlenen seçenek 40 işaretleme (%13,07) ile kitap koleksiyonu yetersiz seçeneğidir. Buradan öğrencilerin kütüphane koleksiyonu için de en iyi durumda gördükleri materyal türünün kitap olduğu görülmektedir.

5.7. ÖĞRENCİLERİN ÖNERİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Öğrencilerin önerilerini almak için, açık uçlu olarak sorulan son soruya verilen yanıtlar aşağıda Tablo 5.8’de ayrıntılı olarak gruplandırılmıştır. Öğrenciler bu soruya, 17 farklı başlıkta 126 öneri yazmıştır.

Tablo 5. 8 Öğrencilerin Önerilerinin Dağılımı

Öneri	Önerinin Kaç Kişi Tarafından Yapıldığı	Toplam Öneri İçindeki Yüzdesi %
Elektronik Kaynaklar Artırılsın	5	3,96
Görsel-İşitsel Materyal Yetersiz Sayısı Artırılsın	25	19,84
Diğer Askerî Kurum ve Birliklerle Ortak Veri Tabanları Alınsın	2	1,58
Yeni gelen ve Güncel Kaynaklar Ayrı Bir Bölümde Kullanıma Açılsın	7	5,55
İngilizce ve Diğer Yabancı Dillerdeki Materyal Sayısı Artırılsın	9	7,14
Daha Fazla Güncel Kitap Alınsın	10	7,93
Basım Tarihi Çok Eski Kitaplar Var Olmamalı	14	11,11
Kitap Sayısı Artırılmalı	11	8,73
Kitap Tarama (Sorgu) Ekranları Daha Kullanışlı Hale Getirilmeli	6	4,76
Video İzleme Bölümlerinin Yerine de DVD İzleme Bölümleri Yapılsın	6	4,76
Kütüphanede Havalandırma Yetersiz Önlem Alınsın	7	5,55
İnternet laboratuvarındaki Bilgisayarlar Çok Yavaş Yenilensin	5	3,96
Çok Sayıda Aşırı Yıpranmış Kitap Var, Okumayı Engelliyor Onarılsın, Ya da Yenilensin	4	3,17
Sürelî Yayınlar Zenginleştirilmeli	5	3,96
Öğrencilerin Ödünç Alma Süresi Artırılsın	4	3,17
Aranan Kitaplar Yerinde Bulunamıyor, Çözüm Bulunsun	1	0,79
Yeni Gelen Kitaplar Daha Çabuk Kullanıcıya Sunulsun.	5	3,96
TOPLAM	126	100,0

Tablo 5.8'deki öneriler incelendiğinde, en çok yapılan önerinin 25 kez yazılan (%19,84) “görsel işitsel materyal yetersiz sayısı artırılmalı” önerisi olduğu, en az işaretlenen önerinin ise 1 kez yazılan (%0,79) “aranan kitap yerinde bulunamıyor, çözüm bulunsun” önerisi olduğu görülmektedir.

Veriler değerlendirildiğinde, ilgili anket sorularının hepsinde ortaya çıkan “görsel işitsel materyalin yetersizliğinin” bu soruda da birinci öncelik olarak ortaya çıktığı görülmektedir. Koleksiyondaki bu eksiklik için kütüphanenin gerekli adımları atmasının, görsel işitsel materyal alımı için ayrı bir bütçe ayrılması gerektiği görülmektedir. “Basım tarihi çok eski kitaplar var, olmamalı önerisi” 2. en fazla

yazılan öneri olup, bu durumun kütüphane adına çok önemli bir husus olduğu, kütüphanenin bu düşünceden hareketle koleksiyonunu gözden geçirmesi gerektiği, konu numaralarına göre, hangi konu numarasında en fazla kaç yıllık materyali koleksiyonunda bulunduracağını belirlemesi, buna göre ayıklama işlemlerine başlaması ve bu işlemi düzenli aralıklarla yapması gerektiği görülmektedir.

“Kitap sayısı artırılmalı ve daha fazla güncel kitap alınmalı” seçenekleri sırasıyla 3. ve 4. en fazla yazılan öneri olarak yer almaktadır. İki önerinin toplam içindeki oranının % 16,66’ya denk geldiği görülmektedir. Öğrenci tarafından en çok tercih edilen materyal türü olan kitap koleksiyonunun güncel ve nicel olarak yeterli sayıda tutulması, kütüphanenin materyal sağlamada kitabın bu öneminin göz ardı etmemesi gerektiğini düşündürmektedir. “İngilizce ve diğer yabancı dillerdeki materyal sayısı artırılmalı” önerisi 5. en fazla yazılan öneridir (%7,14). Anketin 3. sorusunda sorulan öğrencilerin dil becerileri ile ilgili yanıtlarda görülen sonuçların da bu öneriyi destekler nitelikte olduğu görülmektedir.

“Yeni gelen ve güncel kaynakların ayrı bir bölümde tanıtılması” ve “kütüphanenin havalandırmasının yetersiz, önlem alınsın” önerileri sırasıyla 6. ve 7. en fazla yazılan öneriler olarak belirtilmektedir. Kütüphanenin yeni gelen yayınlarının tanıtımı için kısa bir süre de olsa bunları ayrı bir bölümde tutmasının uygun olabileceği, havalandırma konusunda ise titiz davranması gerektiği, kullanıcının bu tür rahatsızlıklarının kütüphane kullanımını olumsuz yönde etkileyebileceğini göz ardı etmemesi gerektiği düşünülmektedir.

Altışar kez yazılma sayısı ve % 4,76’şar oran ile “video izleme odalarının kapatılması, yerlerine DVD izleme odalarının konması” ve “kitap tarama ekranlarının daha kullanışlı hale getirilmesi” sırasıyla 8. ve 9. en fazla yazılan öneri olarak belirtilmektedir. Gelişen teknoloji doğrultusunda video kaset sistemlerin tamamen ortadan kalkmasının söz konusu olduğu bir dönemde video izleme odalarının yerine DVD izleme odalarının konulması önerisi çok akılcı görülmektedir. Kütüphanenin bu yönde çalışma yapmasının uygun olacağı ayrıca 1.666 video kasetlik arşivinin de VCD ve / veya DVD ortamına aktarılarak bu arşivinden kullanılmaya devam

etmesinin faydalı ve uygun bir politika olacağı, sorgu ekranlarının öğrencilerin istekleri göz önünde bulundurularak tekrar gözden geçirilmesinin uygun olacağı belirtilebilir.

Beşer kez yazılan 3 ayrı öneri olduğu görülmektedir. Bunlar “elektronik kaynaklar artırılсын”, “internet laboratuvarlarındaki bilgisayarlar çok yavaş, yenilensin” ve “yeni gelen yayınlar daha çabuk kullanıcıya sunulsun” önerileridir. Burada daha önceki anket sorularında ortaya hiç çıkmayan yeni gelen yayınların daha çabuk kullanıcıya sunulması önerisi üzerinde en çok durulması gereken önerilerden biri olarak değerlendirilebilir. Kısıtlı bütçelerle çalışan kütüphanelerin bir de bütçeleri ölçüsünde aldıkları kaynakları kullanıcı hizmetine sunmada zaman kaybetmeleri kütüphanenin güncel bilgi kaynağı sunma işlevini yitirmesine neden olabilir. Bu nedenle kütüphanenin tüm kaynaklarını seferber ederek, sağladığı materyalin teknik işlemlerini en kısa sürede bitirerek kullanıcıların kullanımına sunması gerektiği düşünülmektedir.

Dörder kez yazılan iki öneriden biri “koleksiyonda çok sayıda yıpranmış kitap olduğu için okunmadığı, bunların onarılması ya da koleksiyondan çıkarılması gerektiği”dir. Bu noktadan hareketle Kara Harp Okulu Matbaası'nın kütüphanenin kitaplarını ciltlemede yetersiz kaldığı ve / veya bu kitapların artık ciltlenmeyecek kadar çok yıprandığı sonuçlarına ulaşmanın mümkün olabileceği düşünülmektedir. Matbaa ihtiyaca cevap veremiyorsa, özel bir matbaa ile anlaşma yoluna gidilmesi uygundur. Ciltlenmeyecek ölçüde yıpranmış kitap mevcut ise kullanımı engellememe, raf maliyetini azaltma adına bu kitapların kullanımdan çıkarılmasının, içlerinde temel kaynak olarak nitelendirebileceğimiz ya da çok kullanılan yayınlar varsa yerlerine yenilerinin alınmasının uygun olacağı düşünülmektedir. Dört kez yazılan diğer öneri ise “öğrencilerin ödünç alma sürelerinin artırılmasıdır”. Bu, kütüphane politikasının temelini inmeyi gerektiren bir nedendir. Mevcut kullanıcı sayısı ve sağlama politikası arasındaki ilişkiye göre, materyalin daha fazla kullanıcının hizmetine sunulması adına kısıtlı bütçelerle az kopya alınan kitapların ödünç verme sürelerinin uzatılmasının, bir materyalden daha fazla kullanıcının yaralanması adına uygun olmayacağı şeklinde değerlendirilmektedir.

Sadece 2 kez yazılan ama çarpıcı bir saptama olarak değerlendirilen “askerî kütüphanelerin ortak veri tabanları alması” diğer bir öneridir. Ancak bu önerinin değerlendirilmesinin, Kara Harp Okulu Kütüphanesi inisiyatifinde olmadığı düşünülmektedir. Son olarak 1 kez yazılan bir öneri olan “aranan kitapların yerinde bulunamaması buna önlem alınması önerisi” gelmektedir. Önerinin konusu önemli gözükmekte, ancak sadece 1 kişi tarafından yazılmış olması kütüphanenin bu konuda titiz davrandığını düşündürmektedir.

5.8. ÖĞRETİM ELEMANLARININ KÜTÜPHANE KULLANIM AMAÇLARI

Öğretim elemanlarının kütüphaneyi önem derecesine göre hangi amaçlarla kullandıklarını belirlemek için sorulan bu soruya verilen yanıtlar Tablo 5.9’da görülmektedir. Seçeneklere verilen tercih değerleri, en önemlisi “1” en önemsizi “4” değerini aldığından ortalaması en düşük seçenek birinci sırada tercih edilen amacı göstermektedir.

Tablo 5.9 Öğretim Elemanlarının Kütüphane Kullanım Amaçları

Kütüphane Kullanım Amaçları	Tercih Sırası					Toplam İşaretleme Sayısı	Önem Ortalamaları	Önem Ortancaları
	1	2	3	4	5			
Araştırma Yapmak	18	8	5	-	-	31	1,58	1,00
Ders Hazırlamak	4	5	5	4	-	18	2,50	2,50
Kendi Konu Alanımız İle İlgili Gelen Son Yayınları Taramak	6	13	10	1	-	30	2,20	2,00
Kütüphaneden Kaynak Ödünç Almak	13	8	10	4	-	35	2,14	2,00
Diğer	-	1	-	1	-	2	3,00	3,00

Tablo 5.9’ da ki verilere göre ankete katılan öğretim elemanları kütüphaneyi kullanmadaki amaçları olarak, “araştırma yapmak” seçeneğinin en çok işaretlenen seçenek olduğu görülmektedir. En az işaretlenen seçeneklerin ise 2,50 ortalama ile ders hazırlamak ve 3,00 ortalama ile diğer seçeneği altında belirtilen gazete okumak seçenekleri olduğu görülmektedir.

5.9. ÖĞRETİM ELEMANLARININA GÖRE KOLEKSİYONUN MÜFREDAT PROGRAMINI DESTEKLEME DURUMU

Tablo 5.10 Kütüphane Koleksiyonun Müfredatı Destekleyici Nitelikte Olup Olmadığına Verilen Cevaplar

Verilen Yanıt	Yanıtlayan Kişi Sayısı	Yüzdesi (%)
Evet	19	47,5
Hayır	3	7,5
Kısmen	18	45,0
TOPLAM	40	100,0

Tablo 5.10 incelendiğinde ankete katılan öğretim elemanlarının % 47,5'inin kütüphane koleksiyonunun müfredat programı için yeterli olduğunu, % 45'inin kısmen yeterli olduğunu, % 3'ünün ise yeterli olmadığını ifade ettikleri görülmektedir. Yeterli görmeyenlerin oranının çok düşük kalması kütüphane koleksiyonunun müfredat programı için tam anlamıyla yetersiz kalmadığını göstermektedir. Ancak kısmen cevabını veren % 45'lik grup göz önünde bulundurulduğunda, müfredat programını desteklemek adına kütüphane koleksiyonunun geliştirilmeye ihtiyaç gösterdiği ve buna gerek olduğu belirtilebilir.

5.10. MEVCUT KOLEKSİYONUN ÖĞRETİM ELEMANLARININ AKADEMİK İLGİ ALANLARINA UYGUNLUĞU

Ankete katılan öğretim elemanlarının tamamı bu soruya yanıt vermiştir. Mevcut koleksiyonunun öğretim elemanlarının akademik ilgili alanları için yeterli olup olmadığına ilişkin veriler Tablo 5.11'de gösterilmektedir. Bu verilere göre, öğretim elemanlarının 13'ü (% 32,5) mevcut koleksiyonu yeterli bulurken, 17'si (%42,5) kısmen yeterli bulunduğunu ve 10'u (% 25,0) ise mevcut koleksiyonu akademik ilgi alanları için yeterli bulmadığını belirtmişlerdir. Kütüphane koleksiyonunun öğretim elemanlarının %32,5'inin akademik ihtiyaçlarını tam olarak karşıladığını ancak hayır ve kısmen seçenekleri bir arada incelendiğinde koleksiyonun öğretim elemanlarının %67,5'inin akademik ihtiyaçlarının tam olarak karşılamadığı görülmektedir.

Tablo 5.11. Mevcut Koleksiyonun Öğretim Elemanlarının Akademik İlgi Alanları İçin Yeterli Olup Olmadığına İlişkin Verilen Cevaplar

Verilen Yanıt	Yanıtlayan Kişi Sayısı	Yüzdesi (%)
Evet	13	32,5
Hayır	10	25,0
Kısmen	17	42,5
TOPLAM	40	100,0

Bu sonuçlara dayanarak kütüphane koleksiyonunun akademik açıdan zenginleştirilmesi, ancak koleksiyonu yeterli gören yaklaşık üçte birlik kullanıcı grubunun da göz önünde bulundurulması, koleksiyonda bulunan yeterli ve yetersiz olan konu numaralarının iyi saptanması, yetersiz görülen konu numaraları ile ilgili materyal seçilmesi ve sağlanması gerekmektedir.

5.11. ÖĞRETİM ELEMANLARINA GÖRE AKADEMİK KOLEKSİYONUN YETERSİZLİĞİNİN NEDENLERİ

4. soruya, 3. soruya “hayır” diyen 10 ve “kısmen” diyen 17 olmak üzere 27 öğretim elemanı yanıt vermiştir. Verilen yanıtlar ile ilgili tablo aşağıdadır.

Tablo 5.12. Mevcut Koleksiyonun Akademik İlgi Alanı İçin Yeterli Olmamasının Nedenleri

	Konu İle İlgili Basılı Kaynak Az	Basılı Kaynaklar Güncel Değil	Konu İle İlgili Görsel İşitsel Kaynaklar Yetersiz	Konu İle İlgili Süreli Yayınlar Yetersiz	Konu İle İlgili Elektronik Kaynaklar Yetersiz	Neden Belirtmeyen	TOPLAM
Şıkkı İşaretleyen Kişi Sayısı	13	12	2	17	10	1	55
Toplam İşaretleme sayısına göre Yüzdesi (%)	23,63	21,81	3,63	30,90	18,18	1,81	100,0

Tablo 5.12’den çıkan sonuca göre, kütüphanede bulunan süreli yayınların öğretim elemanlarının akademik ilgi alanlarını karşılamada yetersiz kaldığı görülmektedir. Kütüphanenin akademik anlamda süreli yayın koleksiyonunu geliştirmek için öğretim elemanları ile koordineli olarak çalışması gerektiği düşünülmektedir. Öğretim elemanlarının akademik ilgi alanları ile ilgili basılı kaynakların tam anlamıyla yeterli olmadığı şıkkını ankete katılan her 3 öğretim elemanından 1 tanesi işaretlemiştir. Bu

sayımında göz ardı edilmemesi gerektiği belirtilebilir. Ankete katılan her 4 öğretim elemanından 1 tanesi elektronik kaynakların yetersiz olduğunu söylemektedir. Yani ankete katılan her 4 öğretim elemanından 3'ü kütüphanedeki elektronik kaynakları yeterli bulmaktadır. Bu sonuç kütüphanede bulunan elektronik kaynakların sayısının azlığı göz önünde bulundurulduğunda düşündürücü ve tutarsız bir sonuç olarak değerlendirilebilir.

5.12. ÖĞRETİM ELEMANLARI TARAFINDAN TERCİH EDİLEN MATERYAL TÜRLERİ

Ankete katılan 40 öğretim elemanının tamamı soruya yanıt vermişlerdir. Verilen yanıtlar ile ilgili tablo aşağıdadır.

Tablo 5.13. Öğretim Elemanlarının Kullanmayı Tercih Ettikleri Kütüphane Materyal Türleri

Tercih Edilen Materyal Türü	Tercih Sırası				Toplam İşaretleme Sayısı	Önem Ortalamaları	Önem Ortancaları
	1 Kişi	2 Kişi	3 Kişi	4 Kişi			
Kitap	22	9	8	-	39	1,64	1,00
Sürelî Yayın	8	17	5	3	33	2,09	2,00
Görsel İşitsel	1	1	5	5	12	3,16	3,00
Elektronik Kaynak	9	10	12	2	33	2,21	2,00

(Seçeneklere verilen tercih değerleri, en önemlisi “1” en önemsizi “4” değerini aldığından ortalaması en düşük seçenek birinci sırada tercih edilen amacı göstermektedir.

Ankete katılan öğretim elemanlarının yarısından fazlası 1. tercih olarak kitabı belirtmişlerdir. Diğer ortalamaların içinde büyük farkla kitabın tercih edilmesi kütüphanenin genel koleksiyonunu oluştururken en büyük önemi kitap koleksiyonuna vermesi gerektiğini işaret etmektedir. 2. tercih olarak işaretlenen süreli yayınlar da oldukça yüksek oranda öğretim elemanlarının kullanmayı tercih ettikleri ve dolayısıyla kütüphane koleksiyonu içersinde önem verilmesi gereken diğer materyal türü olarak öne çıkmaktadır. Elektronik kaynaklarda, kitaplar ve süreli yayınlar kadar olmasa bile

öğretim elemanlarının tercih ettiği bir diğer materyal türü olarak görülmektedir, toplam 33 işaretleme olması kütüphanenin koleksiyon oluştururken bu alanda da hassasiyet göstermesi gerektiğini belirtmektedir. Son sırada yer alan görsel işitsel materyali ise sadece 1 öğretim elemanı 1. önem derecesinde işaretlemiştir. Kütüphanenin öğretim elemanlarının akademik ihtiyaçları kapsamında görsel işitsel materyal koleksiyonuna çok fazla kaynak ayırmasının doğru olmayacağı bu verilerden ortaya çıkmaktadır.

5.13. ÖĞRETİM ELEMANLARININ DİL BECERİLERİ

Öğretim elemanların dil becerilerini ölçmeye yönelik sorulan bu soruyu, ankete katılan öğretim elemanlarının tamamı yanıtlamıştır.

Tablo 5.14. Öğretim Elemanlarının Yabancı Dil Becerisi

DİL	Beceri Seviyesi			Toplam İşaretleme Sayısı
	İyi	Orta	Düşük	
	İşaretleme Sayısı	İşaretleme Sayısı	İşaretleme Sayısı	
İngilizce	16	19	4	39
Almanca	-	1	-	1
Fransızca	5	-	-	5
Japonca	-	-	1	1

Tablo 5.14'de ki sonuçlar incelendiğinde öğretim elemanlarının büyük çoğunluğunun iyi veya orta düzeyde İngilizce bildiği, 5 öğretim elemanının iyi düzeyde Fransızca dil becerisine sahip olduğu ve 1 öğretim elemanının orta düzeyde Almanca, 1 öğretim elemanının düşük düzeyde Japonca dil becerisine sahip olduğu görülmektedir.

Bu tablodan çıkarılabilecek en net sonuç, kütüphanenin akademik personeli ilgilendiren materyalin seçiminde İngilizce yayınları da rahatlıkla tercih edebileceğidir. Ayrıca sadece örneklem gurubu içinde iyi düzeyde Fransızca bilen 5 öğretim elemanının yer almasının kütüphanenin materyal alımı esnasında göz ardı edemeyeceği bir sonuç olduğudur. Diğer diller söz konusu olduğunda ise, akademik anlamda bu dillerde materyal temininin ve kütüphane bütçesinden alımının ya da bağış kabulünün doğru olmayacağı görülmektedir.

5.14. ÖĞRETİM ELEMANLARININ YAYIN SAĞLAMA TALEPLERİ

Bu soruyu ankete katılan 39 öğretim elemanı yanıtlamıştır. Yanıtlar ile ilgili tablo aşağıdadır.

Tablo 5.15. Yayın Sağlama Talebi ve Sağlama Talebi Olmayanların Nedenleri
Yayın Sağlama Talebiniz Oldu mu

Evet		Hayır, Böyle Bir Hizmet Hayır, İhtiyaç		Hayır, Diğer	
		Olduğunu Bilmiyorum		Duyamadım	
Kişi	(%)	Kişi	(%)	Kişi	(%)
27	67,5	1	2,5	7	17,5
				4	10,0

Öğretim elemanlarının kütüphaneden yayın sağlama talepleri olup olmadığını ve yayın sağlama talebinde bulunmayanların nedenlerinin gösterildiği tablo 5.15’ de ki verilerden öğretim elemanlarının %67,5’inin (27) böyle bir hizmeti kullanmasından ve kullanmayan öğretim elemanlarından sadece % 2,5’inin (1) böyle bir hizmetten haberinin olmadığını söylemesinden, öğretim elemanlarının % 97,5’inin bu hizmetten haberdar olduğunu ve kütüphanenin yayın sağlama istekleri ile ilgili işleyişinin kullanıcının ihtiyaçlarına cevap verebilir düzeyde olduğu anlaşılmaktadır.

Öğretim elemanlarından sadece bir tanesinin (%2,5) “talep ettiğim yayınların alınacağına inanmıyorum” cevabı vermesi sağlama talebinin gerçekleşmesi konusunda kütüphaneye karşı büyük oranda bir güven olduğunu ortaya koymaktadır.

5.15. KOLEKSİYONUN AKTİF VE ETKİN KULLANIMI İÇİN ÖĞRETİM ELEMANLARI TARAFINDAN YAPILAN ÖNERİLER

Ankete katılan 40 öğretim elemanının tamamı 8. soruya yanıt vermiştir (Seçeneklere verilen tercih değerleri, en önemlisi “1” en önemsizi “4” değerini aldığından ortalaması en düşük seçenek birinci sırada tercih edilen amacı göstermektedir). Tablo 5.16’da verilen kütüphane koleksiyonunun öğrenciler ve öğretim elemanları tarafından daha aktif ve etkili kullanılması için yapılan öneriler incelendiğinde en önemli öneri olarak

32 işaretleme ve 1,75 önem ortalaması ile “koleksiyon geliştirme için öğretim elemanı ve kütüphanenin işbirliği yapması” önerisi gelmektedir. Bu öneriyi sırasıyla 32 işaretleme ve 2,22 önem ortalaması ile “güncel yayınları içeren seçim kaynaklarının öğretim elemanlarına duyurulması”, 27 işaretleme ve 2,30 önem ortalaması ile “koleksiyona yeni sağlanan materyal hakkında öğretim elemanları ve öğrencilerin bilgilendirilmesi”, 30 işaretleme ve 2,76 önem ortalaması ile “öğrencilere araştırmaya yönelik ödev verilmesi” önerileri izlenmektedir.

Tablo 5.16. Kütüphane Koleksiyonunun Öğrenciler ve Öğretim Elemanları Tarafından Daha Aktif ve Etkili Kullanılması İçin Yapılan Öneriler

Öneri	Tercih Sırası					Toplam İşaretleme Sayısı	Önem Ortalamaları	Önem Ortancaları
	1	2	3	4	5			
	Kişi	Kişi	Kişi	Kişi	Kişi			
Koleksiyon Geliştirme İçin Öğretim Elemanı ve Kütüphaneci İşbirliği Yapmalı	18	6	6	2	-	32	1,75	1,00
Güncel Yayınları İçeren Seçim Kaynakları Öğretim Elemanlarına Duyurulmalı	9	10	10	3	-	32	2,22	2,00
Koleksiyona Yeni Sağlanan Materyal Hakkında Öğretim Elemanı ve Öğrenciler Bilgilendirilmeli	6	9	10	2	-	27	2,30	2,00
Öğrencilere Araştırmaya Yönelik Ödev Verilebilir	6	7	3	14	-	30	2,76	3,00

Kütüphane yetkilileri ile yapılan görüşmelerde, kütüphanenin koleksiyonuna materyal sağlarken öğretim elemanlarından istek ve görüş almakta olduğu, gerek toplu olarak isteklerinin sorulmakta olduğu, gerekse öğretim elemanlarının bireysel olarak koleksiyon geliştirmeye yönelik isteklerini kütüphaneye bildirebildikleri belirtilmiştir. Buna rağmen koleksiyon geliştirme için öğretim elemanı ve kütüphanenin işbirliği yapması önerisi birinci sırada yer almıştır. Bu konuyla ilgili olarak bu konuda daha fazla neler yapılabileceğinin öğretim elemanları ve kütüphane yetkilileri ile koordineli olarak belirlenmesi gerektiği, bunun için rutin toplantıların yapılabileceği, öğretim elemanlarının öğrencilerin mevcut koleksiyon ile ilgili görüşlerini derslerde alarak kütüphaneye iletebileceği düşünülebilir.

2. öncelikli öneri olan güncel yayınları içeren seçim kaynaklarının öğretim elemanlarına

duyurulması önerisinin kütüphane tarafından, işaretleyen öğretim elemanı sayısının çokluğunu da göz önüne alarak değerlendirilmesi gerektiği, bu seçim kaynaklarının öğretim elemanlarına duyurulmasının ayrıca bunun koleksiyon geliştirme için öğretim elemanı ve kütüphanenin işbirliği yapması önerisi için de faydalı olacağı şeklinde değerlendirilebilir.

3. sıradaki öneri olarak belirtilen koleksiyona yeni sağlanan materyal hakkında öğretim elemanları ve öğrencilerin bilgilendirilmesi seçeneği ile ilgili olarak kütüphane yetkilileri ile yapılan görüşmede, (K. Çetin, Kişisel Görüşme, 16 Şubat 2006) kütüphanenin koleksiyonuna kazandırdığı materyali okulun çeşitli bölgelerinde mevcut yeni gelen yayınlar dolabında sergilediği, internet ortamında yeni gelen yayınların listelerinin bulunduğu tanıtım sayfaları olduğu ayrıca bu tanıtım sayfalarına atılan linklerin her hafta öğrenci ve öğretim elemanlarının elektronik posta adreslerine gönderildiği öğrenilmiştir. Buna rağmen bu konu ile ilgili olarak 27 işaretlemenin yapılması düşündürücüdür. Bu konudaki eksikliğin neden kaynaklandığını ortaya koymak üzere, kütüphanenin öğretim elemanı ve öğrenciler ile görüşmesinin uygun olacağı akla gelmektedir. Bu konuda ayrıca bir seçenek olarak yeni gelen yayınların sadece isim listelerinin değil, içerikleri ile ilgili tanıtımlarının da kütüphane tarafından duyurulması yoluna gidilebileceği düşünülebilir.

4. sıradaki öneri olarak belirtilen öğrencilere araştırmaya yönelik ödev verilmesi önerisi, önem sırası olarak 4. sırada yer alsada da 30 işaretleme alması açısından önemli bir öneri olarak görülmektedir. Bu önerinin uygulanmasının öğrencinin kütüphaneyi daha sık ve bilimsel amaçlarla kullanması adına faydalı olacağı düşünülebilir. Diğer seçeneğinde işaretlenen elektronik kaynak sayısının artırılması ve ödünç alınan materyallerin daha uzun süre kullanılabilmesi önerileri de gerek birer öğretim elemanın tercih etmesi, gerekse de bu önerilerin kütüphanenin etkin kullanımına yönelik olduğunun düşünülmemesinden dolayı üzerinde durulacak öneriler olarak değerlendirilmemektedir.

5.16. ÖĞRETİM ELEMANLARININ KARA HARP OKULU KÜTÜPHANESİ DIŞINDAKİ KÜTÜPHANELERİ KULLANIMI

Bu soruyu ankete katılan 40 öğretim elemanından 39'u yanıtlamıştır.

Tablo 5.17. Kara Harp Okulu Kütüphanesi Dışında Başka Kütüphane Kullanıyor musunuz Sorusuna Verilen Yanıtlar

Kara Harp Okulu Kütüphanesi Dışında Başka Kütüphane Kullanıyor musunuz	Kişi	Yüzde (%)
Evet	19	47,5
Hayır	20	50,0
İşaretlemeyen	1	2,5
TOPLAM	40	100,0

Kara Harp Okulu Kütüphanesi dışında başka kütüphane kullanıyor musunuz? sorusunun cevaplarının gösterildiği tablo 5.17' deki veriler incelendiğinde 20 öğretim elemanının (%50,0) "başka kütüphane kullanmadığı" 19 öğretim elemanının (%47,5) ise "farklı kütüphaneleri kullandığı" görülmektedir. 1 öğretim elemanı (%2,5) soruyu yanıtlamamıştır.

Çıkan sonuçlara göre soruyu yanıtlayan öğretim elemanlarının yarısından fazlasının Kara Harp Okulu Kütüphanesi dışında başka kütüphane kullanmamakta olduğu, ancak başka kütüphane kullanan öğretim elemanlarının da (% 47,5) neredeyse başka kütüphane kullanmayan öğretim elemanları ile aynı oranda olduğu görülmektedir. Hiçbir kütüphanenin kullanıcılarının tüm ihtiyaçlarını tek başına karşılamasının mümkün olmaması nedeniyle kütüphanenin, öğretim elemanlarının ihtiyaç duyduğu kütüphanelerle işbirliğine gitmesinin sağlıklı olacağı düşünülebilir.

Farklı kütüphaneleri de kullandığını ifade eden 19 öğretim elemanının (%47,5) verdiği yanıtlar tablo 5.18' de sunulmuştur.

Tablo 5.18. Kara Harp Okulu Kütüphanesi Dışında Öğretim Elemanlarının Kullandığı Kütüphaneler

Kütüphane Adı	İşaretlenme Sayısı	Toplam İşaretlenme Sayısı İçindeki Yüzdesi (%)
Milli Küt.	4	10,26
Bilkent Üniv.	10	25,64
ODTÜ	9	23,08
Hacettepe Üniv..	2	5,13
Gazi Üniv.	6	15,38
Sakarya Üniv.	1	2,56
Başkent Üniv.	2	5,13
ULAKBİM	2	5,13
Ankara Üniv.	1	2,56
YÖK	2	5,13
TOPLAM	39	100,0

Tablo 5.18'deki veriler incelendiğinde 9. soruya evet yanıtı veren 19 öğretim elemanının Kara Harp Okulu Kütüphanesi dışında kullandığını belirttiği 10 kütüphane olduğu, bu 19 öğretim elemanı içinde birden fazla kütüphane işaretleyen öğretim elemanı bulunduğu ve toplam işaretleme sayısının 39 olduğu görülmektedir. Yapılan 39 işaretlemede işaretlenen 10 kütüphane içinde en çok kullanılan kütüphane 10 işaretleme ile (%25,64) "Bilkent Üniversitesi kütüphanesi dir.

Bilkent Üniversitesi ve ODTÜ Kütüphanelerinin öğretim elemanlarının Kara Harp Okulu Kütüphanesi dışında en çok tercih ettikleri kütüphaneler olması Kara Harp Okulu Kütüphanesinin bu kütüphaneler ile mevcut kütüphaneler arası işbirliği anlaşmasından kaynaklandığı ileri sürülebilir.

Ankete katılan 40 öğretim elemanından Kara Harp Okulu Kütüphanesi dışında kütüphane kullandığını belirten 19 öğretim elemanı bu soruya yanıt vermiştir. Soruya verilen yanıtlar ile ilgili tablo aşağıdadır.

Tablo 5.19. Kara Harp Okulu Kütüphanesi Dışında Kullanılan Kütüphanelerin Kullanım Nedenleri

Öneri	Toplam İşaretleme Sayısı	İşaretleme Yüzdesi (%)
Araştırma yapmak	19	43,18
Kendi konu alanımız ile ilgili gelen son yayınları taramak	12	27,27
Kütüphaneden kaynak ödünç almak	9	20,45
Ders hazırlamak	4	9,09
Toplam	44	100,0

Kara Harp Okulu Kütüphanesi dışında öğretim elemanları tarafından kullanılan kütüphanelerin neden tercih edildiğini gösteren tablo 5.19 incelendiğinde başka kütüphanelerin kullanımına gösterilen nedenler içerisinde 1. sırada 19 işaretleme (%43,18) ile “araştırma yapmak” seçeneği yer aldığı görülmektedir.

İncelenen sonuçlar doğrultusunda araştırma yapmak seçeneğinin %43,18 gibi bir oranla ağırlıklı olarak tercih edilmesi Kara Harp Okulu kütüphanesinin öğretim elemanlarının araştırma yapma ihtiyacını karşılamak için tam anlamıyla yeterli bir koleksiyona sahip olmadığını ve koleksiyonun bu konuda güçlendirilmesi gerektiğini, kütüphanenin koleksiyon politikasını düzenlerken bu gurubun ihtiyaçlarını göz önüne alması gerektiğini ortaya koymaktadır. Ders hazırlamak için ise sadece % 4'lük bir işaretlemenin yapılması ise öğretim elemanlarının derslerini hazırlamada Kara Harp Okulu kütüphanesinde mevcut materyalin büyük oranda yeterli olduğunu düşündürmektedir. Genel bir sonuç olarak, öğretim elemanlarının araştırmalarında kullanacakları materyal içinde özellikle elektronik ve basılı süreli yayınların Kara Harp Okulu kütüphanesi koleksiyonu içerisinde yetersiz olduğu, ancak kitap ödünç almada başka kütüphanelere ihtiyaç duyulmaması ve öğrenci için hazırlanan ders kapsamalarını karşılamada büyük oranda yeterli olduğu düşünüldüğünde kitap koleksiyonunun koleksiyonda büyük oranda yeterli olduğu belirtilebilir.

5.17. ÖĞRETİM ELEMANLARININ ÖNERİLERİ

Öneriler için ayrılan 12. soruya yazılan toplam 22 öneri aşağıda ki tablodadır.

Tablo 5.20. Öneriler

Öneri	Kaç Kişi Tarafından Yapıldığı	Yapılan Öneriler İçindeki Yüzdesi
Ciltlenen kitapların dış kapaklarından isimleri okunmuyor, daha iyi bir ciltleme yapılabilir	2	9,09
Kütüphane hizmetleri daha iyi tanıtılsın	2	9,09
Elektronik kaynaklar yetersiz artırılmalı	9	40,91
Kütüphaneden istenilen kitaplar daha kısa sürede temin edilsin	1	4,55
Sürelî yayınlar yetersiz, zenginleştirilsin	6	27,27
Yabancı dilde daha fazla kaynak alınsın	1	4,55
Kitap Sayısı Artırılmalı	1	4,55
TOPLAM	22	100,0

Tablo 5.20 incelendiğinde toplam 22 öneri yapıldığı, bunların 7 madde de toplandığı görülmektedir. Ortaya konulan bu öneriler içinde 1. sırayı 9 kişi (%40,91) ile “elektronik kaynaklar yetersiz, artırılmalı”, 2. sırayı 6 kişi (%27,27) ile “sürelî yayınlar yetersiz, zenginleştirilmeli önerilerinin son sırada ise “kitap sayısı artırılmalı” önerisini yer aldığı görülmektedir.

Yapılan öneriler değerlendirildiğinde 1. sırada yer alan öneri olan, “elektronik kaynaklar yetersiz, artırılmalı” önerisinin öneri yapan öğretim elemanlarının neredeyse yarısı tarafından belirtilmesi Kara Harp Okulu kütüphanesi koleksiyonunun elektronik kaynak konusunda yetersiz olduğunu düşündürmektedir. 2. sırada yer alan öneri olan “sürelî yayınlar yetersiz zenginleştirilmeli” önerisi de öneri belirten hemen her 3 öğretim elemanından biri tarafından işaretlenen ve Kara Harp Okulu kütüphanesi tarafından üzerinde düşünülmesi gereken koleksiyona bu yönde takviye yapılmasının gerekliliğini düşündüren bir öneri olarak görülmektedir. Ciltlemenin iyi olmadığını belirten 2 öğretim elemanı vardır (%9,09) kütüphanenin yapılan önerileri değerlendirerek gerekirse ciltlemeyi yapan okul matbaası ile görüşmesi ve tedbir alması gerektiği düşünülmektedir. Kütüphane hizmetlerinin daha iyi tanıtılması hususunda 2 öneri gelmiştir. Ayrıca anketin 8. sorusunda kütüphanenin aktif kullanımı için yapılması gerekenler sorusuna kütüphaneye yeni kazandırılan materyal hakkında öğretim elemanlarının bilgilendirilmesi seçeneğinin 27 işaretleme alması da bu konuda bir

eksiklik olduğunu düşündürmektedir. “Kütüphaneye yabancı dilde daha fazla kaynak alınsın” önerisi sadece 1 kişi tarafından yapılmakla beraber öğretim elemanlarının dil becerileri ve kütüphane koleksiyonunun kullanım analizi yapılırken ortaya çıkan yabancı dilde kitapların yüksek okunma oranı göz önüne alındığında yerinde bir öneri olarak görülmektedir. “Kütüphaneden istenilen materyal daha kısa sürede temin edilsin” ve “kütüphaneye daha çok kitap alınsın” seçenekleri de 1’er işaretleme alan diğer seçeneklerdir. Kütüphanenin alımlarını ihale yolu ile yaptığı, yapılan görüşmeler ile öğrenilmiştir. Bu nedenle istenilen materyalin her zaman anında temininin mümkün olmadığı kütüphane yönetimi tarafından belirtilmektedir. Sadece kantin gelirlerinin doğrudan alımlar için kullanılabilirdiğii bunun da kısıtlı bir meblağ olduğu söylenmektedir. “Kütüphaneye daha çok kitap alınsın” önerisi ise bir çok öğretim elemanının elektronik kaynaklar, süreli yayınlar ve akademik nitelikte materyal eksikliğinden bahsettiği bir ortamda nicel anlamda bir istek olarak çok önemli görülmemektedir.

Kara Harp Okulu Kütüphanesi için uygun bir koleksiyon geliştirme politikası oluşturma amacı ile kurumun yapısı doğrultusunda ve koleksiyonun kullanım analizi ile birlikte gerekli olan son veriler olan kullanıcıların kütüphane kullanım amaçları, kütüphaneden beklentileri ile görüş ve öneriler yapılan anketler ile toplanmış ve sağlıklı bir koleksiyon geliştirme politikası oluşturmak için gerekli bilgiler sağlanmıştır. Anketler sonucunda elde edilen verilerden; Öğretim elemanlarının kütüphane koleksiyonunda en yetersiz buldukları yönün elektronik kaynaklar olduğu, öğrencilerin en yetersiz buldukları yönün görsel işitsel materyal koleksiyonu olduğu, öğretim elemanlarının %97,50’sinin, öğrencilerin %98,67’sinin iyi, orta ya da düşük düzeyde İngilizce dil becerisi olduğu, öğretim elemanlarının Kara Harp Okulu Kütüphanesi dışında en çok Bilkent Üniversitesi ve ODTÜ Kütüphanelerini kullandığı ve Kara Harp Okulu Kütüphanesini en çok araştırma yapmak için tercih ettikleri, kütüphaneyi akademik ilgi alanları ve müfredat programı için kısmen yeterli buldukları, öğrencilerin en çok ödünç almayı tercih ettikleri kaynakların konu numarasının 900 (tarih ve coğrafya) konu numaraları olduğu saptanmıştır.

6. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. SONUÇ

Günümüz kütüphaneleri, bilgi çağı olarak adlandırılan bu çağda, teknolojik gelişmeler ışığında çeşitlenen görsel işitsel materyali ve her konuda oluşturulmaya başlanan elektronik kaynakları koleksiyonu içerisinde güncel ve yeterli sayılarda tutmakta, bütçeleri, personel ve fiziki yapıları açısından zorluklar yaşamaktadır. Hiçbir kütüphanenin çıkan tüm yayınları alabilmesinin, elektronik kaynakların tamamını bünyesinde bulundurabilmesinin mümkün olmadığı açık bir gerçektir. Bu durumda kütüphanelerin ellerindeki mevcut kaynaklarla yapabileceklerinin en iyisini yapmaları gerekmektedir. Bu nedenle ellerindeki verileri, kullanıcılarının nitel ve nicel özelliklerini, fiziki yapılarını kurumun amaç ve hedeflerini iyi belirleyerek koleksiyonlarını şekillendirmeleri ve bu doğrultuda sınırları belirlenmiş yazılı bir koleksiyon geliştirme politikası oluşturmaları önem taşımaktadır.

Bu çalışmada Kara Harp Okulu Kütüphanesinin mevcut koleksiyonundaki kitapların basım yılları, sağlama şekilleri ve yılları, dilleri, ödünç alma oranları, kütüphanede bulunan kopya sayıları belirlenerek kullanım analizleri yapılmış, 2001-2005 yılları arasında koleksiyonun kullanım durumu, sağlama şekli, konu numaralarına göre sağlama ve ödünç alma sayıları, istatistiksel olarak belirlenmiş, kütüphanenin kullanıcı grubu irdelenmiş ve bu grubun görüşleri alınmıştır. Bunun yanında mevcut personel durumu ortaya konmuş ve Kara Harp Okulu Kütüphanesinin 2001-2005 yılları arasında koleksiyon için yaptığı harcamalar materyal türlerine göre çıkarılarak, Kara Harp Okulu Kütüphanesinin mevcut koleksiyonu ve olması gereken koleksiyon yapısıyla ilgili önemli bilgiler elde edilmiştir. Çalışmamızda yapılan anketler, koleksiyon ve kullanım analizi ile elde edilen bulgulara dayanarak şu sonuçları sıralamak olanaklıdır;

- Mevcut koleksiyonun % 37,70'ü son beş yıl içinde hiç okunmamıştır. içerisinde en fazla sayıda “hiç okunmayan kitap” bulunduran Dewey konu numaraları ve adları sırasıyla 700 sanat (%59,26), 200 din ve din bilim (%55,56), 500 doğa

bilimleri ve matematik (%51,79), içerisinde en az sayıda “hiç okunmayan kitap” bulunduran konu numaraları ise sırasıyla, 100 psikoloji ve felsefe (%20,00), 800 edebiyat ve retorik (%22,70) ve 300 toplum bilimleri (% 37,46) dır. Bu da Kara Harp Okulu Kütüphanesinin koleksiyonunu ve kullanıcıya verdiği hizmeti olumsuz yönde etkilemektedir.

- Kütüphaneye sağlanan kitapların %63,14’ü bağış, %3,93’i ikmal ve %32,93’si satın alma yolları ile gelmiştir. Bağış kitapların yıllık ortalama ödünç alınma sayısı 0,42, ikmal yoluyla gelen kitapların yıllık ortalama ödünç alınma sayısı 0,34, satın alma yoluyla gelen kitapların yıllık ortalama ödünç alınma sayısı 0,74 dir. Bağış kitapların sayısının bu kadar fazla olması ve bu kitapların okunma oranının düşüklüğü koleksiyonun gelişimini ve kullanıcı beklentilerini karşılamayı olumsuz yönde etkilemektedir.
- Kara Harp Okulu Kütüphanesi kullanıcıları için kitabın dili ödünç almada bir etken değildir. Kullanıcılar, Türkçe dahil bütün dillerdeki kitapları eşit oranda tercih etmektedirler.
- Kara Harp Okulu Kütüphanesi kullanıcılarının %96,6’sını öğrenciler oluşturmakta, kalan %3,4’lük kısmı ise öğretim elemanı, subay, astsubay ve sivil memurlar oluşturmaktadır.
- Kara Harp Okulu Kütüphanesinde çalışan 11 sivil memur içerisinde Kütüphanecilik/Bilgi ve Belge Yönetimi mezunu personel yoktur. Çalışan 4 subaydan ikisi Kütüphanecilik Bölümü mezunudur. Bu kütüphanenin verdiği hizmet kalitesini olumsuz etkilemektedir.
- Kara Harp Okulu Kütüphanesi ANKOS üyesidir ve TÜBİTAK ULAKBİM Ulusal Akademik Ağ hizmetinden faydalanmaktadır.

- Kara Harp Okulu Kütüphanesinde 77.960 adet kitap, 203 adet süreli yayın, 3135 adet görsel işitsel materyal ve 4 adet elektronik kaynak mevcuttur.
- Kara Harp Okulu Kütüphanesi kitap koleksiyonu, % 6,08'i 1950 ve öncesi basımlı, %14,97'si 1951-1975 basımlı, %64,92'si 1976-2000 basımlı, %14,03'i 2001-2005 basımlı kitaplardan oluşmaktadır. Bu da Kara Harp Okulu Kütüphanesini eski ve az kullanılan materyalin yer aldığı bir kütüphane haline getirmektedir.
- Kara Harp Okulu Kütüphanesi koleksiyonuna, kitapların %70,91'i 2001 yılı ve öncesinde, %29,09'u 2002-2005 yılları arasında sağlanmıştır.
- Kara Harp Okulu öğrencilerinin %98,67'sinin çeşitli düzeylerde İngilizce dil becerisi vardır.
- Kara Harp Okulu öğrencilerinin %76,65'inin en çok tercih ettiği kitaplar 900 (tarih ve coğrafya) konusundadır.
- Kara Harp Okulu öğrencilerinin kütüphane ile ilgili önerileri içinde en çok değinilen nokta koleksiyondaki görsel işitsel materyal sayısının artırılmasıdır.
- Kara Harp Okulu öğretim elemanlarının kütüphane ile ilgili önerileri içinde en önde geleni, abone olunan elektronik kaynak ve süreli yayınların sayısının artırılmasıdır.
- Kara Harp Okulu Kütüphanesinden 2001-2005 yılları arasında toplam 626.189 kullanıcı yararlanmıştır. Aynı dönem içerisinde toplam 166.366 kitap ödünç alınmıştır.
- Kara Harp Okulu Kütüphanesinin 2001-2005 yılları arası koleksiyonu için yaptığı harcama tutarı toplam 376.991 YTL'dir. Bu rakamın 187.275 YTL'si

kitap ve görsel işitsel materyal, 17.472 YTL'si süreli yayın, 172.244 YTL'si elektronik kaynaklar için harcanmıştır.

- Kara Harp Okulu Kütüphanesinin bütçesinde 2005 yılında artış görülmektedir. 5 yıllık toplam harcamanın 196.260 YTL'si (%52,00) 2005 yılında yapılmıştır.
- Elektronik kaynak sayısı açısından Kara Harp Okulu Kütüphanesi ihtiyaçlara cevap verememektedir. Bu da özellikle öğretim elemanları başta olmak üzere kullanıcı memnuniyetsizliğine yol açmaktadır.
- Kara Harp Okulu Kütüphanesinin diğer askerî kütüphaneler ile kütüphaneler arası ödünç verme dışında 5 yıllık dönem içerisinde herhangi bir ortak girişimi olmamıştır.
- Kara Harp Okulu Kütüphanesi, geliştirmekte olan koleksiyonunu kullanıcıya sunmak ve depolamak adına yer sıkıntısı yaşamaktadır.

Bu kapsamda oluşturulan, araştırmanın ana ve alt hipotezleri aşağıda belirtilmektedir:

- Kara Harp Okulu Kütüphanesinin mevcut bir koleksiyon geliştirme politikasının olmaması, koleksiyonun gelişimini ve kullanımını olumsuz etkilemektedir. Koleksiyonda %37,70'lik hiç okunmayan kitap olması, koleksiyonun %85,97'lik kısmının 2000 yılı ve öncesi basımlı kitaplardan oluşması, kullanıcı anketlerinde eski basımlı kitapların çokluğunun kullanıcılar tarafından vurgulanması, kütüphane tarafından bağış olarak kabul edilen kitapların koleksiyona oranının %63,14 gibi yüksek bir değerde olması ve bu kitapların okunma oranının düşük olması (0,42), kütüphane tarafından bu kitapların kabulünde herhangi bir sınırlama getirilmemesi koleksiyon geliştirme politikasının oluşturulması gereğini ortaya koymakta ve böyle bir politikanın olmamasının koleksiyon gelişimi ve kullanımını olumsuz etkilediği yönündeki hipotezimizi kanıtlamaktadır.

- Bütün konu numaralarında okunma oranı birbirinden farklıdır. Yapılan kullanım analizinde 800 edebiyat ve retorik konu numaralı kitapların diğerlerine göre önemli ölçüde yüksek ödünç verme oranına sahip olması (ödünç verme ortalaması 0,96), bunu 100 psikoloji ve felsefe (ödünç verme ortalaması 0,76), 400 dil ve dilbilim (ödünç verme ortalaması 0,76) konu numaralı kitapların farklı ödünç ortalamalarının izlemesi, 700 sanat (ödünç verme ortalaması 0,26), ve 200 din ve din bilim (ödünç verme ortalaması 0,30) konularının diğer konu numaralarına göre oldukça düşük ödünç verme oranları olması ayrıca yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonucunda, ödünç verme oranları arasında görülen bu farkların istatistiksel olarak anlamlı olduğunun ve dolayısı ile konu numarasının ödünç verme oranlarını etkilediğinin yani belirli konulardaki kitapların daha fazla okunduğunu belirlenmesiyle ilgili alt hipotezimiz kanıtlanmaktadır.
- Mevcut koleksiyonda kullanılmayan kaynakların oranı fazladır. Hiç okunmayan kitapların ortalamasının %37,70 olması ve bunun koleksiyonda 27.810 adet kitaba denk gelmesi, ilgili alt hipotezimizi kanıtlamaktadır.
- Koleksiyona yeni sağlanan eserler eskilere oranla daha fazla okunmaktadır.
- Yayınların dilleri ile okunma oranları birbirlerini etkilememektedir. Belirli dillere göre ödünç verme oranları için uygulanan varyans analizi sonuçlarına göre, dillere göre ödünç verme oranı ortalamaları küçük farklılıklar göstermekte, ancak bu farklılıklar istatistiksel olarak anlamlı bulunmamaktadır. Bu nedenle, ödünç verme oranı ortalamalarının bütün diller için eşit olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu durum, Kara Harp Okulu Kütüphanesinden yararlananların herhangi bir dil tercihi bulunmadığının ve farklı dillerdeki kitapları eşit oranlarda tercih ettiğinin bir göstergesi olarak saptanmıştır. Bu da "yayınlara dilleri ile okunma oranları birbirini etkilememektedir" alt hipotezimizi kanıtlamaktadır.
- Yapılan koleksiyon kullanım analizlerinde satın alma ile sağlanan kitapların ortalama okunma oranlarının 0,74 bağış yolu ile sağlanan kitapların ortalama

okunma oranlarının 0,42 ve ikmal yolu ile gelen kitapların ortalama okunma oranlarının 0,34 olduğu görülmektedir. Buradan hareketle “yayınların sağlanma şekli ile okunma oranları arasında ilişki vardır” alt hipotezimiz kanıtlanmaktadır.

6.2. ÖNERİLER VE KOLEKSİYON GELİŞTİRME POLİTİKASI

Çalışmamızda elde edilen verilere dayanarak ulaşılan sonuçlar çerçevesinde geliştirilen öneriler aşağıda verilmiştir.

- Koleksiyonda mevcut eski basımlı, hiç kullanılmayan ve fazla kopya sayısı olan materyal için ayıklama yoluna gidilmeli, bu ayıklama işlemi rutin hale getirilip belli aralıklarla yapılmalıdır.
- Kütüphane bir bağış politikası oluşturmalı, bağış kabulünü daha nitelikli, güncel ve ihtiyaç duyduğu konularda yapmalıdır.
- Kütüphane, kullanıcı istekleri ve istatistikler doğrultusunda koleksiyona yön vermeli, süreli yayın ve elektronik kaynak sayısını artırmalıdır.
- Askerî kütüphaneler ile işbirliğine gitmeli, bu sayede bütçesini daha ekonomik kullanabilme yollarını aramalıdır.
- Binanın fiziki yapısı ile ilgili; havalandırma, oturma kapasitesi, aydınlatma vb. konularda daha titiz olmalı, kullanıcıyı kütüphaneden uzaklaştırmamak adına bu tür problemlerini gidermelidir.
- Yapılan hizmetler ve koleksiyondaki yenilikler kullanıcıya daha etkin olarak duyurulmalıdır.
- Koleksiyon kullanımını yıldan yıla artıran/azaltan etmenler araştırılmalıdır.
- Kara Harp Okulu içerisinde farklı yerlerde bulunan ve “tabur kütüphaneleri” olarak adlandırılan kitaplıkların merkez kütüphane olarak belirlenen Kara Harp Okulu Kütüphanesi bünyesinde toplanması ve koleksiyonlarının buraya aktarılması sağlanmalıdır.
- Öğrenci dışındaki personelin kütüphaneyi az kullanmasındaki etmenler araştırılmalı ve bu nedenlerin ortadan kaldırılması sağlanmalıdır.

- Daha fazla üniversite kütüphanesi ile işbirliğine gidilmeli, sadece Bilkent Üniversitesi ve ODTÜ Kütüphaneleri ile yetinilmemelidir.
- Güncel yayınları içeren seçim kaynakları öğretim elemanlarına duyurulmalıdır.
- Kütüphane kullanımını teşvik ve okulun amaç, ilke ve müfredatına uygun, öğrencinin kişisel gelişimine uygun materyalin kullanımı için öğretim elemanları tarafından araştırmaya yönelik ödevler verilmelidir.
- Kara Harp Okulu Kütüphanesi dışındaki kütüphanelerin kullanım sıklık ve nedenleri belirlenerek, bu kütüphanelerin kullanımını en alt seviyeye indirmek kullanıcıyı kendi kütüphanesi ile tatmin edebilmek için kütüphane donanımlı hale getirmelidir.
- Yıpranmış durumdaki basılı materyalin ciltleme işlemleri zamanında yapılmalı koleksiyon içerisinde okunamayacak şekilde yıpranmış basılı materyal bulundurulmamalıdır.
- Kullanım istatistikleri ve analizler sonucunda elde edilen bulgular koleksiyon ve hizmetin geliştirilmesi amacı ile kullanılmalıdır.
- Kütüphane koleksiyonuna yıldan yıla materyal sağlamada tutarsızlıklar görülmektedir. Bu tutarsızlıklar etkin bir politika çerçevesinde giderilmelidir.
- Koleksiyonun geleceğine yönelik analiz ve çalışmalar süreklilik arz edecek şekilde yapılmalıdır.
- Kütüphane kullanımına yönelik çalışmalar sürekli olarak yapılmalı ve sonuçları koleksiyon geliştirme sürecinde kullanılmalıdır.
- Kütüphane koleksiyonunun doğru yönde geliştirilmesi, eldeki bütçenin en doğru biçimde kullanılması, kullanıcıların ihtiyaçlarına daha iyi cevap verilmesi ve kütüphanenin gelecekte önünü daha iyi görebilmesi için koleksiyon geliştirme süreci yazılı hale getirilerek bir koleksiyon geliştirme politikası oluşturulmalıdır.

Yukarıda yapılan öneriler ışığında araştırmanın sonucu olarak geliştirilen koleksiyon geliştirme politikası şöyledir:

KÜTÜPHANE HİZMETLERİ

Bu bölümde Kara Harp Okulu Kütüphanesinde verilen hizmetler, teknik hizmetler ve kullanıcı hizmetleri olmak üzere iki ana başlık altında incelenmektedir.

SEÇİM

Kara Harp Okulu Kütüphanesine okulun müfredat programını destekleyici, öğretim elemanlarının akademik ilgi alanlarına yönelik, öğrencilerin ve personelin bilgi ihtiyaçlarını karşılayacak, mesleki, kişisel ve kültürel gelişimlerini destekleyecek her formatta temel ve güncel materyal seçilir. Türkçe materyale öncelik verilmekle beraber, İngilizce başta olmak üzere Kara Harp Okulu Kütüphanesi kullanıcılarının istek ve ihtiyaçları doğrultusunda farklı dillerde materyal de seçilir. Bakanlar Kurulu veya mahkeme kararı ile yasaklanmış materyal alınmaz. Sağlanacak materyalin seçiminde yazar ve yayınevinin güvenilirliği göz önünde bulundurulur. Materyal seçiminde kütüphane müdürü ve kütüphane subayı sorumludur. Son kararı kütüphane müdürü verir.

MATERYAL SAĞLAMA

Kara Harp Okulu Kütüphanesine satın alma, bağış, ikmal ve değişim yollarıyla materyal sağlanır.

Satın Alma

Kütüphaneye materyal satın alınmasında genel bütçeden kütüphaneye ayrılan pay ve kantin gelirleri olmak üzere iki yol kullanılır.

Yıllık olarak kütüphaneye genel bütçeden tahsis edilecek ödenek miktarına göre, kütüphanenin ihtiyaçları ve gelen siparişler doğrultusunda hazırlanan materyal listeleri kütüphane müdürünün onayından sonra, Kara Harp Okulu Dekanının onayına sunulur. Dekandan onay alan listeler Okul Komutanlığı'na gönderilir. Okul Komutanının onayından geçen listelerin satın alma işlemleri gerçekleştirilir.

Satın alma işlemi biten materyal kütüphane tarafından kontrol edilerek eksiksiz olarak teslim alınır. Teslim alınan materyalin teknik işlemleri en kısa sürede yapılarak kullanıcıların hizmetine sunulur.

Bağış

Kara Harp Okulu Kütüphanesine resmi veya özel kurum, kuruluş ve şahıslar tarafından yapılan bağışlar kabul edilir. Bağış yapacak kişi ya da kuruluşlar Kara Harp Okulu Kütüphanesine yazılı, doğrudan ya da telefon ile müracaat ederler. Bağışlanacak materyal kütüphaneye bir tutanak ile teslim edilir veya verilecek adresten kütüphane tarafından hazırlanan bir tutanak ile teslim alınır. Bağışlanacak materyalin koleksiyona kabulü için gerekli şartlar şunlardır;

1. Kara Harp Okulunun amaç ve görevlerine uygun olmayan bağışlar kabul edilemez.
2. Koleksiyonun yapısına uygun olmayan, tıp, eczacılık vb. konu numarasındaki kitapla kabul edilemez.
3. 000, 100, 300, 400, 500, 600, 700 ve 800 konu başlıklı kitapların basım tarihleri 5 yıldan eski, 200 ve 900 konu başlıklı kitapların basım tarihleri 10 yıldan eski ise kabul edilemez.
4. Bilimsel anlamda kullanıcının gelişimine katkısı olduğu düşünülmeyen yayınlar kabul edilemez.
5. Bakanlar Kurulu veya mahkeme kararı ile yasaklanmış yayınlar kabul edilemez.
6. Kütüphanede 5 kopyadan fazlası mevcut bağışlar kabul edilemez.
7. Bağış materyal sahibine tekrar iade edilemez, her türlü kullanma yetkisi Kara Harp Okulu Kütüphanesine aittir.
8. Bağışlanan materyal için ayrı bir yer ve köşe oluşturulamaz. Sınıflama sistemine göre uygun rafa konur.

Yukarıda belirtilen niteliklere sahip bağış materyalin tutanakları kütüphane müdürü tarafından Kara Harp Okulu Dekanının onayına sunulur. Onaydan sonra, bu tutanaklar kütüphane subayı tarafından "bağış dosyasında" muhafaza edilerek, materyal saymanlık tarafından kayda alınır. Daha sonra kütüphane tarafından teknik işlemleri yapılarak en kısa sürede kullanıcı hizmetine sunulur.

100 adet materyalden fazla bağış yapan kişi ve kuruluşlara teşekkür yazısı yazılır (teşekkür yazısı için Ek 5'e bakınız). Ayrıca isim, unvan, bağış adedi ve tarihini gösteren bir yazı kütüphane 3. katında bulunan bağış panosuna konur. Bağışlanan materyalden Kara Harp Okulu ve Kütüphanesinin yapısına uygun olmayıp diğer kütüphane koleksiyonları için yararlı olacağı düşünülen bağışlar öncelik diğer askerî kurum kütüphanelerinde olmak üzere başka kütüphanelere gönderilebilir.

İkmal ve Değişim

Kütüphanenin amaçlarına uygun olmayan veya ihtiyaç fazlası olan materyal, Kara Harp Okulu Dekanı ve Komutanının onayı ile diğer askerî veya üniversite kütüphaneleri ile değiştirilebilir. İkmal yoluyla (askerî kurum ve kuruluşlardan ya da bu kurum ve kuruluşlar aracılığıyla ücretsiz gelen materyal) gelen materyal sağlama, sınıflama ve kataloglama işlemlerinden sonra kullanıcıların hizmetine sunulur.

AYIKLAMA

Ayıklama işlemine tabi tutulan kitaplar depolarda muhafaza edilebilir, imha edilebilir, değişim amacı ile kullanılabilir ya da öncelik askerî kütüphanelerde olmak üzere başka üniversite veya kurum kütüphanelerine bağışlanabilir. Kara Harp Okulu Kütüphanesinde ayıklama, koleksiyona yeni sağlanan eserlere yer açmak, raf ve teknik işlemlerin bütçeye olan yükünü azaltmak ve kullanıcıların daha güncel ve işlevsel bilgiye daha çabuk ulaşmasını sağlamak amacıyla yapılmaktadır. Koleksiyondan ayıklanacak materyalin belirlenmesinde aşağıda belirtilen kriterler göz önünde bulundurulur.

1. Üç yıl boyunca ödünç alınmamış veya kullanılmamış materyal koleksiyondan çıkarılır.
2. Cilt yapılmayacak şekilde yıpranmış olan materyal koleksiyondan çıkarılır.
3. Ödünç alınma veya kullanım sıklığı az olan materyalin fazla kopyaları koleksiyondan çıkarılır.
4. 10 kopyadan fazla materyal koleksiyondan çıkarılır.

5. Tarihi önem içeren materyal ile 200 ve 900 konu başlıklı kitaplar dışında diğer materyal içerisinde basım tarihi 7 yıldan eski olan kitaplar, 200 ve 900 konu numaralarındaki kitaplar içerisinde basım tarihi 10 yıldan eski olanlar koleksiyondan çıkarılır.
6. Güncel bilgi içermeyen materyal basım yılına bakılmaksızın koleksiyondan çıkarılır.
7. Yeni basımı sağlanan materyalin eski basımları koleksiyondan çıkarılır.
8. İçerik ve dil olarak Kara Harp Okulu Kütüphanesi kullanıcılarına hitap etmeyen materyal koleksiyondan çıkarılır.
9. Kara Harp Okulu Kütüphanesinin amaç, misyon ve vizyonuna uymayan materyal koleksiyondan çıkarılır.
10. Günlük gazeteler 6 ay boyunca arşivlenir, 6 ayı geçen günlük gazeteler imha edilir.
11. Süreli yayınların 1 yıllık sayıları toplu olarak ciltlenir ve depoya kaldırılarak burada muhafaza edilir.
12. Görsel işitsel materyal içerisinde kullanılmayacak duruma gelmiş ses ya da görüntü kaydı bozulmuş olanlar ayıklanarak koleksiyondan çıkarılır.
13. Sene içindeki kullanıcı istatistiklerine göre kullanılmayan veya kullanımı az olan veritabanlarının abonelikleri yenilenmez.
14. Güncelliğini yitirmiş, yanlış bilgi içeren, fiziksel açıdan kullanılmayacak ölçüde zarar görmüş, onarımı mümkün olmayan veya yeni basımı alınmış referans kaynakları koleksiyondan ayklanır.

KAYNAKÇA

- Acarbaş, N. (1991). *Gazi Üniversitesi Merkez Kütüphane koleksiyon geliştirme politikası üzerine bir araştırma*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- The ALA glossary of library and information science*. (1983). 2nd. ed. (Heartstill Young etc. Ed.). Chicago: ALA.
- Baker, S. Ve Lancaster, F. W. (1991). *The measurement and evaluation of library services* [Kütüphane hizmetlerinin değerlendirilmesi ve ölçülmesi]. 2nd. ed. Washington D.C.: Information Resources Press.
- Bloomberg, M. ve Evans, G. E. (1989). *Kütüphane teknisyenleri için teknik hizmetlere giriş*. (N. Tuncer, Çev.). Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği.
- Bonn, G. (1974). Evaluation of the collection. *Library Trends* . 22, 265-304.
- Buckland, M.K.(1989). The Roles of collections and the scope of collection development. *Journal of Documentation*. 45, 213-226.
- Carter, M. D. (1974). *Building library collection*. W.J.Bank, R.M.Magrill. 4th ed. Scorecrow, 1974.
- Chapman, L. (1989). *Buying books for libraries* [Kütüphane için kitap satın alma]. London: Clive Bingley, 1989.
- Cogswell, J.A. (1987). The organization of collection management functions in academic research libraries [Akademik araştırma kütüphanelerinde koleksiyon yönetimi işlemlerinin örgütlenmesi]. *The Journal of Academic Librarianship*. 13, 268-276.
- Çingı, Hülya. (1994). *Örnekleme kuramı*. Ankara: Hacettepe Üniv. Fen Fakültesi Yay.
- Evans, G. E. (1987). *Developing library and information center collections* [Kütüphane ve bilgi merkezi koleksiyonlarını geliştirme]. 2nd. ed. Colorado: Libraries Unlimited Inc.
- Evans, G. E. (2000). *Developing library and information center collections* [Kütüphane ve bilgi merkezi koleksiyonlarını geliştirme]. 4th ed. Colorado: Libraries Unlimited.
- Farrell, D. (1991). Policy and planning [Politika ve planlama]. *Collection Management*. 26A, 51-65.
- Ford, S. (1974). *The Acquisition of library materials* [Kütüphane materyalinin sağlanması]. 2nd edition. Chicago: ALA.
- Gorman, M. (2000). *Our enduring values: librarianship in the twenty-first century*. Chicago: American Library Assin.

- Guide for written collection policy statements* (1996). (J.S. Anderson, Ed.). 2nd edition. Chicago, ALA.
- Guide to the evaluation of library collections for collection development*. (1989). (B. Lockett, Ed.). Chicago: ALA.
- Hacettepe Üniversitesi web sayfası*. 8 Aralık 2005 tarihinde <http://ogrenci.hacettepe.edu.tr/~b0344524/unogrencisayilari.htm> adresinden erişildi.
- Hoffmann, F. W. ve Wood, R. J. (2005). *Library collection development policies: academic, public, and special libraries good policy, good practice series*. Lanham, Maryland: The Scarecrow Press.
- İskenderiye kütüphane bilgi sistemi web sayfası. 23 Haziran 2006 tarihinde <http://www.dizge.com.tr/iskenderiye.html> adresinden erişildi.
- Johnson, P. (2004). *Fundamentals of collection development and management* [Koleksiyon geliştirme ve yönetiminin esasları]. Chicago: ALA.
- Kaptan, S. (1995). *Bilimsel araştırma ve istatistik teknikler*. Ankara: Gazi Üniv. Eğitim Fakültesi Yay.
- Kara Harp Okulu tarihçesi*. (1973). Ankara: Kara Harp Okulu Basımevi.
- Kara Harp Okulu web sayfası*. 15 Ocak 2006 tarihinde <http://www.kho.edu.tr/khobilgi/index.htm> adresinden erişildi.
- Kayaoğlu, H.D. (1999). *Derme oluşturma ve geliştirme: İ.Ü. Merkez Kütüphanesi'nde bütçe yönetimi (Nisan 1994-Kasım 1997)*. İstanbul: Mavibulut Yay.
- Köprülü, D. (1994). *Üniversite kütüphanelerinde kitap koleksiyonunun kullanımı üzerine bir araştırma*. Doktora tezi. Hacettepe, Ankara.
- Köprülü, D. (1997). Koleksiyon değerlendirilmesi ve kullanım analizi: bir araştırma [Collection evaluation and analysis of use: a research]. *Türk Kütüphaneciliği* 11, 134-157.
- Kurtcebe, İ. ve Balcıoğlu, M. (1991). *Kara Harp Okulu tarihi*. Ankara: Kara Harp Okulu Matbaası.
- Lancaster, F.W. (1977). *The measurement and evaluation of library services*. Virginia: Information Resources Press.
- Lancaster, F. W. (1982). Evaluating collection by their use [Kullanıma göre koleksiyon değerlendirme]. *Collection Management*. 4/1-2: 15-43.

- Lancaster, F. W. (1993). *If you want to evaluate your library*. 2nd. London: LA.
- Lynch, B. P. (1982). University library standards [Üniversite kütüphane standartları]. *Library Trends*. 31, 33-37.
- Lynch, B. P. (1987). University library standards [Üniversite kütüphane standartları]. *IFLA Journal* 13, 120-127.
- Magrill, R. M. ve Corbin, J.B. (1989). *Acquisition management and collection development in libraries* [Kütüphanelerde koleksiyon geliştirme ve sağlama yönetimi]. 2nd edition. Chicago: ALA.
- McGraw, H.F. (1956) Policies and practices in discarding. *Library Trends* 4, 270.
- Mosher, P. H. (1979). Collection evaluation in research libraries: the search for quality consistency and system in collection development. *Library Resource and Technical Service* 23 (1): 16-32.
- Mosher, P.H. (1983). A Guide to coordinated and cooperative collection development. *Library Resources and Technical Services*. 27, s.417-431.
- Pankake, M. (1984). From book selection to collection management: continuity and advance in an unending work [Kitap seçiminden koleksiyon geliştirmeye: bitmeyen işlerde süreklilik ve ilerleme]. *Advances in Librarianship*.13, s. 185-210.
- Polatcan, İ. (1999). Türk Silahlı Kuvvetleri iç hizmet kanunu ve yönetmeliği. İstanbul: Bayrak Yayıncılık.
- Püsküllüoğlu, A. (2003). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Arkadaş.
- Reitz, Joan M. (2004). *Dictionary for library and information science*. London: Libraries Unlimited.
- Resmi Gazete (1934) Basma yazı ve resimleri derleme kanunu. Kanun:2527. Sayı: 2741.
- Safford, H. ve Martin, K.F. (1991). "Collection management: the collection development alternative" [Koleksiyon yönetimi: koleksiyon yönetimi alternatif]. *Collection Development in College Libraries*. Chicago:ALA.
- Slote, S.J. (1997) *Weeding library collections*. 4th ed. Englewood: Libraries Unlimited.
- Spiller, D. (1991). *Book selection: principles and practise*. 5th. ed. Shoe String: Clive Bingley.

Takcı, H. ve Soğukpınar, İ. (2001). "Kütüphane otomasyon sistemleri ve bir uygulama" 23 Haziran 2006 tarihinde [<http://inet-tr.org.tr/inetconf7/bildiriler/28.doc>] adresinden erişildi.

Tonta, Y. (2002). "Dijital hizmetlere ve kaynaklara erişim." Bilgi Toplumuna Doğru Halk Kütüphaneleri: PULMAN-XT Türkiye Ulusal Toplantısı Sonuç Raporu, Milli Kütüphane, Ankara içinde (103-108).
[<http://yunus.hacettepe.edu.tr/~tonta/yayinlar/pulman-dijital-hizmetler.pdf>].

Türk Dil Kurumu (2005). *Türkçe Sözlük*. Ankara: TDK.

Vignau, B.S.S. ve Meneses, G. (2005). Collection development policies in university libraries: a space for reflection [Üniversite kütüphanelerinde koleksiyon geliştirme politikaları]. *Collection Building* 24, 35-43. 4 Ocak 2006 tarihinde Emerald Online veri tabanından erişildi.

Wainwright, E. J. (1989) "Collection adequacy: meaningless concept or measurable goal". *Collection Development for Libraries*. London: Bowker and Saur.

Yurdadoğ, B. (1972). Eğitim ve kütüphane. *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni* 21, 21-30.

YARDIMCI KAYNAKÇA

Baş, T. (2005). *Anket nasıl hazırlanır, uygulanır, değerlendirilir?* Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Kurbanoğlu, S.S. (2004). *Kaynak gösterme el kitabı*. Ankara: Üniversite ve Araştırma Kütüphanecileri Derneği.

Müşterek askerî terimler sözlüğü. (1982).

Reed-Scott, J. (1988). Information technology and collection development. *Collection Building* 9/3-4: s. 47-51

EK 1 SÜRELİ YAYIN LİSTESİ

SIRA	DERGİNİN ADI
1	2023
2	4 ncü Boyut
3	A.K.D.T. Bülten
4	A.K.D.T. Erdem
5	A.Ü. SBF Dergisi
6	Aktüel
7	Amme İdaresi Dergisi
8	Anayasa Mahkemesi Kararları Dergisi
9	Anıtkabir
10	Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi
11	Arma
12	Aselsan
13	Askeri Tarih Belgeleri
14	Askeri Tarih Bülteni
15	Askeri Yargıtay Dergisi
16	Askeri Yüksek İdare Mahkemesi
17	Asomedyia
18	At Dünyası
19	Atatürk Araştırma Dergisi
20	Atatürk Yolu
21	Atlas
22	Atletizm Bilim ve Teknoloji Dergisi
23	Auto Show
24	Avrasya Bülteni
25	Avrasya Dosyası

- 26 Aylık İstatistik Bülteni
- 27 Azerbaycan Türk Kültür Dergisi
- 28 Belgelerle Türk Tarihi Dergisi
- 29 Bilge
- 30 Bilim ve Teknik
- 31 Birlik
- 32 Blue Jean
- 33 BT Haber
- 34 BT Vizyon
- 35 Bütün Dünya
- 36 BYTE
- 37 Capital
- 38 Chip
- 39 Çağdaş Yerel Yönetimler
- 40 Çizgi Ötesi
- 41 Deniz Kuvveleri Dergisi
- 42 Deutschland
- 43 Dil Dergisi
- 44 Doğu Üniversitesi
- 45 Eğitim
- 46 Enformasyon Bülteni
- 47 Executive Excellence
- 48 Focus
- 49 Fotoğraf
- 50 G. Ü. İktisadi ve Ticari Bilimler Fakültesi Dergisi
- 51 Gnkur. Personel Bşk.lığı Bülteni
- 52 Gnkur.Karar Destek Şube Bülteni
- 53 Güncel Hukuk

- 54 Güncel Psikoloji
- 55 Günışığı
- 56 Güvenlik Kuvvetleri
- 57 Haber
- 58 Harbiyeden Haberler
- 59 Harita Genel Komutanlığı
- 60 Harp Akademileri
- 61 Harp Akademileri Bülteni
- 62 Harp Akademileri Dış Basın bülteni
- 63 Hava Harp Okulu Havacılık ve Uzay Dergisi
- 64 Hazine Dergisi
- 65 Hukuki Perspektifler
- 66 Human Resources
- 67 İktisat Dergisi
- 68 İlk Hedef
- 69 Isı Bilimi ve Tekniği Dergisi
- 70 İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Der.
- 71 İstatistik Araştırma Dergisi
- 72 İstihkam Bülteni
- 73 İTÜ Dergisi
- 74 Jandarma Dergisi
- 75 Jandarma Devriye
- 76 Jandarma Eğitim Dergisi
- 77 Jeopolitik
- 78 K.K.Bilgi Bülteni
- 79 Kaldem Bülteni
- 80 Kale Bülten
- 81 Kalkınmada Anahtar

- 82 Kanatlar
- 83 Kara Harp Okulu Bilim Dergisi
- 84 Kara Havacılık
- 85 Kara Kuvvetleri Dergisi
- 86 KHO Savunma Bilimleri Dergisi
- 87 Kıbrıs Mektubu
- 88 KÖK Araştırmaları
- 89 Kuleli Bilgi Bülteni
- 90 Levazım ve Maliye Dergisi
- 91 Linux-Net
- 92 M-5 Strateji ve Haber-Politika
- 93 Makine Market
- 94 MEBS
- 95 Mehmetçik Vakfı
- 96 MSB Araştırma Teknoloji ve Faaliyetleri Dergisi
- 97 MSI Military Science Intelligence
- 98 Müdafaai Hukuk
- 99 National Geographic
- 100 NATO Dergisi
- 101 ODTÜ Gelişme Dergisi
- 102 Ordudonatım
- 103 Orta Dereceli Askeri Okullu Kültür ve Spor Dergisi
- 104 Orta Doğu Araştırmalar Dergisi
- 105 Oyak Dergisi
- 106 Para
- 107 Parlamento
- 108 PC – Net
- 109 PC World

- 110 Personel Excellence
- 111 Petrogas
- 112 Pivot (Basketbol Dergisi)
- 113 Polis Bilimler Dergisi
- 114 Popüler Bilim
- 115 Popüler Psikiyatri
- 116 Popüler Tarih
- 117 Pusula
- 118 Roketsan
- 119 Sanal Gazete
- 120 Savunma ve Havacılık
- 121 SBF Dergisi
- 122 Silahlı Kuvvetler Dergisi
- 123 Spor Bilimleri Dergisi
- 124 Standart
- 125 Stratejik Analiz
- 126 Stratejik Araştırmalar Dergisi
- 127 TBMM Aylık Bülten
- 128 Tebliğler Dergisi
- 129 Teknolojik Güvenlik
- 130 Telekom
- 131 Temel Ekonomik Göstergeler
- 132 Tempo
- 133 Tıbbiyenin Sesi
- 134 Toplumsal Tarih
- 135 Trafik Dergisi
- 136 Turizmde Vizyon
- 137 Turkish Journal Veteriner ve Hayvancılık

- 138 Türk Dili
- 139 Türk Dünyası
- 140 Türk Dünyası Tarih Dergisi
- 141 Türk Edebiyatı
- 142 Türk Hijyen ve Deneysel
- 143 Türk Kütüphaneciliği Dergisi
- 144 Türkçe Lisan Okulu Dergisi
- 145 Uçan Türk
- 146 Ufuk Ötesi
- 147 Ulaşım Çağı
- 148 Üç aylık Bülten
- 149 Windows-Net Magazine
- 150 Yakamoz
- 151 Yargıtay Dergisi
- 152 Yargıtay Kararlar Dergisi
- 153 Yeşilay
- 154 Yöneylem Araştırması Dergisi

YABANCI DİLDE DERGİLER

- 155 Academy of Management Journal
- 156 Academy of Management Review
- 157 Administrative Science Quarterly
- 158 Armada
- 159 Armed Forces Journal
- 160 Armees d'Aujourd'hui
- 161 Asian Military Review
- 162 Azerbaijan
- 163 Azerbaijan Kültür Dergisi
- 164 BBC-On Air
- 165 D'efense Nationale
- 166 Defense News
- 167 Deutschland
- 168 Discover
- 169 Economist
- 170 El-Heyder ve Zarfo
- 171 Harvard Business Review
- 172 Horse International
- 173 IAAF New Studies In Athletic
- 174 Jane's Defense Weekly
- 175 L'express International
- 176 Military Operations Research
- 177 Military Review
- 178 Military Technology
- 179 National Geographic
- 180 Naval Forces
- 181 New Studies In Athletics

- 182 **Newsweek**
- 183 **Operations Research**
- 184 **Orms**
- 185 **Parameters**
- 186 **Perceptions**
- 187 **Popular Science**
- 188 **Practical Horseman**
- 189 **Reader's Digest**
- 190 **Rivista Militare**
- 191 **Saudi Arouca World**
- 192 **The Economist**
- 193 **Time**
- 194 **TJMS Turkish Journal of Medical Sciencies**
- 195 **Turkish Journal Botany**
- 196 **Turkish Journal Mathematics**
- 197 **Turkish Journal of Agriculture**
- 198 **Turkish Journal of Biology**
- 199 **Turkish Journal of Chemistry**
- 200 **Turkish Journal of Engineering and Enviromental...**
- 201 **Turkish Journal Of Physics**
- 202 **Turkish Journal of Zoology**
- 203 **Turkish Journal Earth Sciences**

EK 2 ÖĞRENCİLERİN KÜTÜPHANE KULLANIMI, İSTEK VE GÜRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ İÇİN ANKET

Değerli Kütüphane Kullanıcısı,

Bu anket Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü'nde yapmakta olduğum Yüksek Lisans çalışması için hazırlanmıştır. Anketler hazırlamakta olduğum tez için veri elde etmek amacıyla kullanılacaktır. Anket formuna adınızı yazmayınız. Sorulara vereceğiniz **içten ve doğru yanıtlar** bu araştırma için büyük önem taşımaktadır. Sorularda size **en uygun seçeneği** işaretlemeniz çalışmanın bilimselliği ve güvenilirliği açısından çok önemlidir. Katkılarınız için teşekkürlerimi sunarım.

Ali Murat ÜNLÜ
H.Ü. Bilgi ve Belge Yönetimi Böl.
Yüksek Lisans Öğrencisi

SORULAR

1. Kütüphaneyi hangi amaçlar için kullanıyorsunuz? Bu amaçları önem derecenize göre 1,2,3 biçiminde sıralar mısınız?
 1 ( ) Araştırma yapmak,
 2 ( ) Ders çalışmak,
 3 ( ) DVD, VCD izlemek,
 4 ( ) İngilizce kaset dinlemek,
 5 ( ) Kütüphaneden kaynak ödünç almak,
 6 ( )
 (Belirtiniz)..... Diğer
2. Hangi tür kaynakları daha sık kullanıyorsunuz?
 1 ( ) Kitap
 2 ( ) Dergi
 3 ( ) Görsel İşitsel (Belirtiniz) ( )DVD, ( )CD, ( ) Ses Kaseti, ( ) VHS Kaset
 4 ( ) Elektronik Kaynak
3. Dil Beceriniz?
 1 ( ) İngilizce (Belirtiniz) ( ) İyi ( ) Orta ( ) Kötü
 2 ( ) Almanca (Belirtiniz) ( ) İyi ( ) Orta ( ) Kötü
 3 ( ) Fransızca (Belirtiniz) ( ) İyi ( ) Orta ( ) Kötü
 4 ( ) Diğer (Belirtiniz)..... ( ) İyi ( ) Orta ( ) Kötü
4. Hangi konudaki materyaller daha çok ilginizi çekiyor? Konuları önem derecenize göre 1,2,3 biçiminde sıralar mısınız?
 1 ( ) Psikoloji ve Felsefe
 2 ( ) Din ve Din Bilim
 3 ( ) Toplum Bilimleri (Ekonomi, Hukuk, Askeri Bilimler, Kamu Yönetimi)
 4 ( ) Dil ve Dil Bilim
 5 ( ) Doğa Bilimleri ve Matematik
 6 ( ) Teknoloji
 7 ( ) Sanat

- 8 ( ) Edebiyat ve Retorik
9 ( ) Tarih ve Coğrafya

5. Kütüphane koleksiyonunu yeterince güncel buluyor musunuz?
1 ( ) Evet
2 ( ) Hayır
6. Kütüphane koleksiyonunun yetersiz bulduğunuz yönleri nelerdir?
1 ( ) Kitap koleksiyonu yetersiz
2 ( ) Kitap koleksiyonu güncel değil
3 ( ) Görsel işitsel materyaller yetersiz
4 ( ) Süreli Yayınlar Yetersiz
5 ( ) Elektronik Kaynaklar Yetersiz

7.Öneriler.....
.....
.....
.....
.....

EK 3 ÖĞRETİM ELEMANLARININ KÜTÜPHANE KULLANIMI, İSTEK VE GÜRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ İÇİN ANKET

Değerli Kütüphane Kullanıcısı,

Bu anket Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü'nde yapmakta olduğum Yüksek Lisans çalışması için hazırlanmıştır. Anketler hazırlamakta olduğum tez için veri elde etmek amacıyla kullanılacaktır. Anket formuna adınızı yazmayınız. Sorulara vereceğiniz **içten ve doğru yanıtlar** bu araştırma için büyük önem taşımaktadır. Sorularda size **en uygun seçeneği** işaretlemeniz çalışmanın bilimselliği ve güvenilirliği açısından çok önemlidir. Katkılarınız için teşekkürlerimi sunarım.

Ali Murat ÜNLÜ
H.Ü. Bilgi ve Belge Yönetimi Böl.
Yüksek Lisans
Öğrencisi

1. Kütüphaneyi hangi amaçlar için kullanıyorsunuz? Bu amaçları önem derecenize göre 1,2,3 biçiminde sıralayınız.
1 ( ) Araştırma yapmak,
2 ( ) Ders hazırlamak,
3 ( ) Kendi konu alanınızla ilgili gelen son yayınları taramak,
4 ( ) Kütüphaneden kaynak ödünç almak,
5 ( ) Diğer (Belirtiniz).....
2. Kütüphane koleksiyonu müfredat programınızı destekleyici nitelikte mi?
1 ( ) Evet   2 ( ) Hayır   3 ( ) Kısmen
3. Mevcut kitap koleksiyonu akademik ilgi alanınız için yeterli midir? Cevabınız evet ise lütfen 5. soruya geçiniz.
1 ( ) Evet   2 ( ) Hayır   3 ( ) Kısmen
4. Mevcut koleksiyonun akademik ilgi alanınız için yeterli olmamasının nedenlerini belirtiniz?
1 ( ) Konu ile ilgili basılı kaynak sayısı az
2 ( ) Basılı kaynaklar güncel değil
3 ( ) Konu ile ilgili görsel işitsel kaynaklar yetersiz
4 ( ) Konu ile ilgili süreli yayınlar yetersiz
5 ( ) Konu ile ilgili elektronik kaynaklar yetersiz
5. Hangi tür materyalleri kullanmayı tercih ediyorsunuz? Sizin için önemli olan materyalleri 1,2,3 biçiminde sıralayınız.
1 ( ) Kitap
2 ( ) Süreli Yayın (Dergi)
3 ( ) Görsel-İşitsel (Belirtiniz) DVD,( ), CD,( ) VHS,( ) Ses kaseti( )
4 ( ) Elektronik Kaynaklar

6. Dil Beceriniz?

- 1 ( ) İngilizce (Belirtiniz) ( ) İyi ( ) Orta ( ) Kötü
 2 ( ) Almanca (Belirtiniz) ( ) İyi ( ) Orta ( ) Kötü
 3 ( ) Fransızca (Belirtiniz) ( ) İyi ( ) Orta ( ) Kötü
 4 ( ) Diğer .....(Belirtiniz) ( ) İyi ( ) Orta ( ) Kötü

7. Hiç yayın sağlama talebiniz oldu mu? Olmadıysa nedeni?

- 1 ( ) Evet
 2 ( ) Hayır a ( ) Böyle bir hizmet olduğunu bilmiyorum b ( ) İhtiyaç duymadım
 c ( ) Diğer (Belirtiniz).....

8. Kütüphane koleksiyonunun öğrenci ve öğretim görevlileri tarafından daha aktif ve etkili kullanılması için ne yapılmasını önerirsiniz? Önem sırasına göre belirtiniz.

- 1 ( ) Koleksiyon geliştirme için öğretim görevlisi ve kütüphaneci işbirliği yapmalı,
 2 ( ) Güncel yayınları içeren seçim kaynakları öğretim görevlerine duyurulmalı,
 3 ( ) Koleksiyona yeni sağlanan materyaller hakkında öğretim görevlileri ve öğrenciler bilgilendirilmeli.
 4 ( ) Öğrencilere araştırmaya yönelik ödev verilmeli,
 5 ( ) Diğer.....

9. Kara Harp Okul Kütüphanesi dışında başka bir kütüphane kullanıyor musunuz? Cevabınız hayır ise lütfen 12. soruya geçiniz.

- 1 ( ) Evet 2 ( ) Hayır

10. Hangi kütüphaneyi veya kütüphaneleri kullanıyorsunuz?

.....
 ....

11. Bu kütüphaneleri hangi amaçlar için kullanıyorsunuz?

- 1 ( ) Araştırma yapmak,
 2 ( ) Kendi konu alanınızla ilgili gelen son yayınları taramak,
 3 ( ) Kütüphaneden kaynak ödünç almak,
 4 ( ) Ders hazırlamak,

5 ( )

Diğer.....

12. Öneriler

.....
 .....
 .....
 .....
 .....

EK 4 BAĞIŞ MATERYAL İÇİN TEŞEKKÜR MEKTUBU ÖRNEĞİ

T.C.

.....

.....

ANKARA

..... : 3041- -.../.....( ) / /

KONU : Kütüphaneye Materyal Bağışı.

Sayın .....

1. ....Kütüphanesine ..... tarihinde bağışlamış olduğunuz ..... adet materyal kütüphane envanterine alınarak kullanıcı istifadesine sunulmuştur.

2. Bağışladığınız materyaller, kütüphane koleksiyonunun zenginleştirilmesine önemli ölçüde katkı sağlayacak ve bu materyallerden çok sayıda kullanıcı istifade edecektir.

3. Göstermiş olduğunuz ilgiden dolayı teşekkür eder, başarılar dilerim/saygılar sunarım/saygı ve şükranlarımı arz ederim.

.....

.....

.....

EK 5 KÜTÜPHANELER ARASI ÖDÜNÇ MATERYAL / FOTOKOPİ İSTEK FORMU

İstek No		İstek tarihi		İsteğin geçerli olduğu tarih		
İsteyen kütüphanenin adı ve adresi				Başvurulan kütüphanenin adı ve adresi		
İsteyen Kişinin	Adı			☐	☐	
	Soyadı			Ödünç materyal	Fotokopi	
	Görevi			BAŞVURULAN KÜTÜPHANENİN BİLDİRİSİ		
	Adresi			Gönderildiği Tarih		
Tel No		İmzası		Geri İstendiği Tarih		
Materyalin	Türü			Geri Getirildiği Tarih		
	Adı			Teslim alan kütüphanecinin		
	Yazarı			Adı Soyadı		
	Makale adı			İmzası		
	Yayın yeri			Yayın gönderilmiyorsa nedeni		
	Yer No	Basımı	Yılı	Cilt	Sayı	Sayfa
☐				Kütüphanede mevcut değil	☐	
☐				Ödünç verilmez	☐	
☐				Başka kullanımda	☐	
Yalnız bu baskıyı istiyoruz						
Bibliyografik bilginin sağlandığı kaynak				Diğer	☐	
				Bedeli		
Yetkili kütüphanecinin	Adı Soyadı		İmzası		İSTEYEN KÜTÜPHANENİN BİLDİRİSİ	
					Yayının alındığı tarih	
					Yayının geri verildiği tarih	